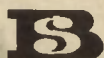

*Dziś 2003
Słask*

**Biblioteka Śląska
w Katowicach**

SPRAWOZDANIE

z działalności
Biblioteki Śląskiej
i bibliotek publicznych
województwa śląskiego
w roku 2003

Katowice 2004

Biblioteka Śląska w Katowicach

SPRAWOZDANIE

**z działalności
Biblioteki Śląskiej i bibliotek publicznych
województwa śląskiego
za rok 2003**

Do użytku wewnętrznego

Katowice 2004

OPRACOWANIE:

- Sprawozdanie z działalności
Biblioteki Śląskiej za rok 2003.....*Magdalena Skóra*
- Sprawozdanie z działalności
bibliotek publicznych województwa
śląskiego za rok 2003..... *Zespół Pracowników Działu
Instrukcyjno-Metodycznego
Biblioteki Śląskiej*
- Materiały statystyczne*Lidia Przybylska
Janusz Otwinowski*
- Redakcja tomu*Maria Gutowska*

Wydawca
Biblioteka Śląska
w Katowicach

Opracowanie edytorskie: A. Jarczyk, J. Mierzwa

Druk: Dział Poligraficzny B.Śl.
Nakład 230 egz.

SPIS TREŚCI

I. Sprawozdanie z działalności Biblioteki Śląskiej za rok 2003

Wstęp	9
1. Sprawy osobowe	10
2. Gromadzenie i opracowanie zbiorów	13
3. Udostępnianie zbiorów	19
4. Działalność informacyjna	21
5. Usługi reprograficzne.....	23
6. Działalność instrukcyjno-metodyczna	23
7. Ochrona i przechowywanie zbiorów.....	31
8. Działalność naukowa i wydawnicza	34
8.1. Wydawnictwa.....	34
8.2. Konferencje, sesje naukowe, seminaria	39
8.3. Udział w konferencjach naukowych, wyjazdach studyjnych, seminariach, szkoleniach	40
9. Działalność edukacyjna.....	48
10. Działalność wystawiennicza.....	54
11. Promocja książek. Spotkania literackie	60
11.1. Klub Dobrej Książki	60
11.2. W cyklu Salon Literacki Wydawców i Pisarzy	61
11.3. Inne	61
12. Koncerty recitale i spektakle teatralne	63
13. Inne imprezy i spotkania w bibliotece.....	64
14. Komputeryzacja procesów bibliotecznych.....	65
15. Prace administracyjne i techniczne	68

II. Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa śląskiego za rok 2003

Wstęp	75
1. Podstawowe dane liczbowe oraz wskaźniki czytelnictwa	75
2. Sieć biblioteczna. Sytuacja organizacyjna.....	77
2.1. Stan sieci bibliotecznej	77
2.2. Zmiany w sieci bibliotecznej.....	77
2.3. Sytuacja organizacyjna bibliotek.....	78
2.4. Biblioteki powiatowe	82
3. Baza materialna bibliotek.....	84
3.1. Zmiany lokali	84
3.2. Modernizacja lokali bibliotecznych duże remonty, adaptacje	86
3.3. Zmiany w wyposażeniu (przykłady znaczących zakupów sprzętów technicznych, audiowizualnych, innych)	88
4. Komputeryzacja bibliotek	89
4.1. Dane liczbowe dotyczące komputeryzacji bibliotek samorządowych	89
4.2. Skomputeryzowane prace biblioteczne	91
4.3. Dane liczbowe dotyczące dostępu do Internetu	92
5. Kadra	94
5.1. Struktura zatrudnienia	94
5.2. Kwalifikacje bibliotekarzy	96
5.3. Udział w kształceniu i doskonaleniu zawodowym	98
5.4. Inne formy doskonalenia zawodowego	100
6. Zbiory biblioteczne	103
6.1. Stan zbiorów	103
6.2. Ogólna informacja dotycząca współpracy z wydawcami i dostawcami książek. Polityka gromadzenia zbiorów w bibliotekach	107

6.3. Gromadzenie i uzupełnianie zbiorów pozaksiążkowych – problemy, potrzeby; prenumerata czasopism bibliotekarskich	109
6.4. Selekcja zbiorów zdeaktualizowanych, nieprzydatnych, zakres przeprowadzonych prac – dane liczbowe, ocena. Stan prac reklasyfikacyjnych	111
7. Czytelnictwo. Działalność Promocyjna	113
7.1. Zasięg czytelnictwa; struktura czytelników	113
7.2. Stymulowanie czytelnictwa wśród dorośli (ciekawsze przykłady)	119
7.3. Charakterystyka czytelnictwa dzieci	127
7.4. Obsługa specjalnych grup czytelników	134
8. Wybrane problemy działalności informacyjnej i wydawniczej bibliotek	136
8.1. Informacja europejska (prowadzone formy, gromadzone zbiory, odbiorcy)	136
8.2. Informacja regionalna (wybrane problemy)	139
8.3. Inicjatywy wydawnicze bibliotek – własne, realizowane wspólnie z innymi instytucjami oraz organizacjami (wybrane przykłady)	142
9. Finanse	148
10. Podsumowanie i wnioski	154
III. Adresy poczty elektronicznej bibliotek publicznych woj. śląskiego	
IV. Tabele statystyczne (wkładka)	
A. Powiaty ziemskie	
B. Powiaty grodzkie	

WSTĘP

W roku sprawozdawczym większość zadań statutowych wykonywano zgodnie z zadanym planem. Przychody Biblioteki zmniejszyły się kwotą 11 124 330,00 zł, z czego dotacja organizatora wyniosła 9 424 899,00 zł. Na inwestycje i zakupy inwestycyjne otrzymano dotację w wysokości 68 198,00 zł.

Łączny stan zbiorów na koniec 2003 roku wynosił 1 760 000 vol. i jedn.

W roku sprawozdawczym wydano 15 180 kart bibliotecznych, z czego 15 126 czytelnikom sercu zarejestrowanym.

Zarejestrowano 327 838 odwiedzin czytelnickich, w tym 26 312 w czytelniach, 251 526 w wypożyczalni.

Ogółem udostępniono 5 215 vol. i jedn., w tym: w czytelniach 284 584, w wypożyczalni 250 433, za pośrednictwem 30 127.

I

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ W ROKU 2003

W ciągu roku odbyły się sesje Rady Programowej Biblioteki Śląskiej pod przewodnictwem prof. zw. dr hab. Józefa Sienoka.

Dyrektor Biblioteki został jednym z laureatów nagrody „Młodość Oskara 2002”, uroczystość wręczenia nagród miała miejsce 31-I w Bibliotece Śląskiej.

W ciągu roku dyrektor uczestniczył w pracach Krajowej Rady Bibliotecznej; został też powołany do Rady na nową kadencję, sprawując równocześnie funkcję wiceprzewodniczącą. Dyrektor pozostawał także członkiem Rady Naukowej Głównej Biblioteki Lekarskiej, Komisji Historycznofilologicznej PAN (oddział w Katowicach), Kapituły Nagród Imienia Karola Miarki oraz Józefa Ligonia; uczestniczył w posiedzeniach Regionalnej Konferencji Rektorów Szkół Wyższych oraz Społeczno-Środowiskowego Komitetu Budowy Pomnika Leopolda Janu Szczęsnika w Ciepłym.

WSTĘP

W roku sprawozdawczym większość zadań statutowych wykonywano zgodnie z założonym planem. Przychody Biblioteki zamknęły się kwotą **11 124 330,00 zł**, z czego dotacja organizatora wyniosła **9 424 890, 00 zł**. Na inwestycje i zakupy inwestycyjne otrzymano dotację w wysokości 68 198, 00 zł.

Łączny stan zbiorów na koniec 2003 roku wynosił **1 760 00 wol. i jedn.**

W roku sprawozdawczym wydano 16 186 kart bibliotecznych, z czego **15 626 czytelnikom nowo zarejestrowanym**.

Zanotowano **327 838 odwiedzin czytelnicznych**, w tym 76 312 w czytelniach, 251 526 w wypożyczalni.

Ogółem udostępniono **536 215 wol. i jedn.**, w tym: w czytelniach 284 584, w wypożyczalni 250 433, za pośrednictwem wypożyczalni międzybibliotecznej 1 198.

Kolegium obradowało pięciokrotnie; omawiano sprawy bieżące, w tym zwłaszcza organizacyjne i finansowe.

W ciągu roku odbyły się 2 posiedzenia Rady Programowej Biblioteki Śląskiej pod przewodnictwem prof. zw. dr hab. Józefa Śliwioka.

Dyrektor Biblioteki został jednym z laureatów nagrody „Śląskie Oskary 2002”; uroczystość wręczenia nagród miała miejsce 31 I w Bibliotece Śląskiej.

W ciągu roku dyrektor uczestniczył w pracach Krajowej Rady Bibliotecznej; został też powołany do Rady na nową kadencję, sprawując ponownie funkcję wiceprzewodniczącego. Dyrektor pozostawał także członkiem Rady Naukowej Głównej Biblioteki Lekarskiej, Komisji Historycznoliterackiej PAN (Oddział w Katowicach), kapituł Nagród Imienia Karola Miarki oraz Juliusza Ligonia; uczestniczył w posiedzeniach Regionalnej Konferencji Rektorów Szkół Wyższych oraz Społecznego Komitetu Budowy Pomnika Leopolda Jana Szersznika w Cieszynie.

Tradycyjnie w grudniu zorganizowano spotkanie z emerytami, którzy w prezencie gwiazdkowym otrzymali wydawnictwo „80 lat Biblioteki Śląskiej. Katalog wystawy jubileuszowej”, opracowane przez dr Teresę Roszkowską.

29 grudnia odbyło się spotkanie dyrekcji z pracownikami, będące okazją do posumowania wydarzeń minionego roku i złożenia sobie życzeń.

1. SPRAWY OSOBOWE

Stan zatrudnienia na dzień 31 XII 2003 roku wynosił 219 osób (198 pełnozatrudnionych i 21 niepełnozatrudnionych).

Etaty w pełnym wymiarze czasu pracy zajmowało 132 pracowników działalności podstawowej (w tym 1 pracownik naukowo-badawczy), 52 pracowników administracyjno-technicznych oraz 14 pracowników obsługi.

W niepełnym wymiarze czasu pracy pracowało 6 pracowników działalności podstawowej (w tym 1 pracownik naukowo-badawczy), 5 pracowników administracyjno-technicznych oraz 10 pracowników obsługi.

W ciągu roku zwolniono 17 osób (4 osobom udzielono urlopu wychowawczego), przyjęto 7 osób (5 powróciło do pracy po wykorzystaniu urlopu wychowawczego).

5 osób kontynuowało naukę na następujących kierunkach: pedagogika opiekuńczo-wychowawcza (Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Mysłowicach) – 1 osoba, administracja publiczna (Wyższa Szkoła Zarządzania i Marketingu w Sosnowcu (1 osoba), zarządzanie i marketing (Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania w Katowicach (3 osoby).

1 osoba kontynuowała studia podyplomowe na kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa. 2 osoby rozpoczęły naukę w Filii CEBID, działającej przy Bibliotece Śląskiej. Ogólna liczba nieobecności w pracy wyniosła 10 122 dni, w tym:

urlopy wypoczynkowe 5 764

choroby pracowników	3 464
urlopy macierzyńskie	676
opieka (art. 188 KP)	85
urlopy okolicznościowe	43
urlopy bezpłatne	90

Stan zatrudnienia na 31.12.2003 r.

DZIAŁ	Ogółem		Pracownicy dział. podst.		Pracownicy nauk.-badawczych	
	pełno- zatr.	nie- pełno- zatr.	pełno- zatr.	Nie- pełno- zatr.	pełno- zatr.	nie- pełno- zatr.
Dyrekcja	4		3		1	
Dz. Grom. i Oprac. Zb.	24		24			
Dz. Informacji Naukowej	6		6			
Dz. Czytelń Ogólnych	13		13			
Dz. Wypożyczeń	13		13			
Dz. Magazynów	19		19			
Dz. Inwent. Ciągłej	4		4			
Dz. Zb. Śląskich	10		10			
Dz. Zb. Specjalnych	13	1	13	1		
Dz. Dok. Życia Społ.	2		2			
Centrum Dokum. Europ.	2		2			
Śląska Bibliot. Muzyczna	3		3			
Śląska Bibliot. Filmowa	2		2			
Śląska Bibliot. Terapeut.	4		4			
Dz. Instr.-Metod.	5		5			
Dz. Naukowy	1	1	1			1
Dz. Promocji i Wydawnictw	3	1	3	1		
Dz. Archiwizacji Zbiorów	2		2			
Dz. Ochrony i Konser. Zb.	1	3	1	3		
Bibliotekarz Systemowy	1		1			
Razem:	132	6	131	5	1	1

Pion Administracyjno-Techniczny						
Sekretariat	2					
Dz. Spraw Pracowniczych	2					
Dz. Finansowo-Księgowy	7					
Zespół Radców Prawnych	1					
Dz. Archiwizacji Zbiorów	5	1				
Dz. Ochrony i Konser. Zb.	2					
Dz. Poligraficzny	5					
Dz. Informatyczny	7	2				
Dz. Techniczny	9	1				
Dz. Organizac.-Gospod.	10					
Obsługa	14	10				
Specj. ds. bhp i ppoż.	1					
Specj. ds. nieruchomości	1					
Specj. ds. ochrony		1				
Razem:	66	15				
Ogółem:	198	21	131	5	1	1

Struktura stanowisk

Starszy kustosz	25
Kustosz	17
Starszy bibliotekarz	32
Bibliotekarz	13
Młodszy bibliotekarz	18
Bibliotekarz systemowy	1
Starszy magazynier	14
Magazynier	8

Struktura wykształcenia pracowników

Rodzaj wykształcenia	Działy podst. i pr. nauk.-bad.	Pozostali	Razem
wyższe bibliotekarskie	33	-	33
wyższe inne	63	16	79
średnie bibliotekarskie	11	-	11
średnie ogólne i inne	24	40	64
zasadnicze	3	14	17
podstawowe	4	11	15
Razem:	138	81	219

2. GROMADZENIE I OPRACOWANIE ZBIORÓW

Łączny stan zbiorów na koniec 2003 roku wynosił **1 760 000 wol. i jedn.**, w tym:

druki nowe :	1 175 787
druki stare:	26 937
wydaw. periodyczne:	191 672
zbiory specjalne:	365 604

W stosunku do roku ubiegłego księgozbiór wzrósł o 63 123 wol. i jedn.

Podjęto decyzję o zmianie statusu z depozytu (tj. zbiorów, zakupionych w ciągu ostatnich trzech lat z grantu Ministerstwa Kultury z przeznaczeniem dla bibliotek publicznych – 47 742 wol.) na dar.

Z głównego źródła gromadzenia – egzemplarza obowiązkowego – przyjęto i opracowano akcesyjnie 35 069 wol. i jedn. Zakupiono 7 878 wol. i jedn.

Uczestniczono w 4 aukcjach antykwarycznych i 49. Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie oraz targach w Krakowie i Wrocławiu. Komisja Zakupu odbyła 4 posiedzenia.

Zanotowano znaczny wzrost wpływu z darów, zarówno od osób prywatnych, jak i instytucji; otrzymano m.in. księgozbiory po nieżyjących dziennikarzach – Celestynie Kwietniu i Aleksandrze Widerze, a także kolejną część daru Zdzisława Zwoźniaka. Od rodziny pisarza Kazimierza Gołby przejęto spuściznę literacką i dokumenty biograficzne. Kolejne fragmenty swoich kolekcji przekazali: bibliofil Roman Chrzastowski oraz reżyser Janusz Kidawa. Kolekcja fotografii wzbogaciła się o dorobek znanego artysty fotografa Andrzeja Koniańskiego.

Ogółem drogą **darów** otrzymano **11 575 wol. i jedn.**, w tym: 5 979 druków zwartych, 2 138 wydawnictw ciągłych oraz 3 458 jedn. zbiorów specjalnych (w tym 2 382 jedn. dokumentów życia społecznego).

W roku sprawozdawczym utrzymywano ożywione kontakty wymienne z bibliotekami. Drogą **wymiany** międzybibliotecznej otrzymano **1 505 wol. i jedn.** (891 z wymiany krajowej, 614 z wymiany zagranicznej), w tym 556 druków zwartych, 916 wydawnictw ciągłych oraz 27 jednostek zbiorów specjalnych.

Innym bibliotekom w ramach wymiany przekazano 681 wol. (bibliotekom polskim - 547, zagranicznym – 134), w tym 426 wydawnictw zwartych i 255 wydawnictw ciągłych.

Sporządzono i rozesłano do bibliotek 2 listy dubletów, sprawdzono 154 listy.

W roku sprawozdawczym w księdze inwentarzowej zarejestrowano 32 722 wol. wydawnictw zwartych.

Nadano hasła przedmiotowe 6 500 wol. wydawnictw zwartych, wydrukowano 34 200 kart katalogowych.

Kontynuowano prace związane z wprowadzeniem do zbiorów wydawnictw zwartych przejętych z b. WBP w Katowicach; opracowano 6 912 wol.

Oprócz wpływu bieżącego opracowano 1 109 druków pochodzących ze starego zasobu.

Opracowano 8 451 wol. wydawnictw ciągłych, w tym 6 547 wol. czasopism. Dodatkowo dokonano konwersji 15 105 wol. ze starego zasobu. Wydrukowano 7 300 kart katalogowych. Na koniec roku w bazie komputerowej odnotowano 10 972 tytuły wydawnictw ciągłych, tj. 86 219 wol.

W *Dziale Czytelń Ogólnych* w ciągu roku przyjmowano transporty nowych nabytków czasopism, przygotowując je do prezentacji w Czytelni Czasopism Bieżących: z egzemplarza obowiązkowego 23 773 (w tym 467 nowych tytułów), z prenumeraty, darów i wymiany - 4 757 wol. Do akcesji i opracowania przygotowano 211 spisów czasopism, obejmujących ok. 5 000 tytułów.

Na bieżąco aktualizowano księgozbiór podręczny Czytelni Głównej; wycofano 474 woluminy, włączono 1 627. Jednocześnie przemieszczono ok. 1 250 wol. w ramach działów: Prawo i nauki prawne, Nauki społeczne, Polityka społeczna, Polityka. Rozpoczęto prace zmierzające do wyodrębnienia księgozbioru o tematyce samorządowej; ok. 550 książek poddano klasyfikacji, uzupełniając zbiór o wybrane czasopisma samorządowe.

Wydrukowano i włączono ok. 6 500 kart katalogowych do katalogów podręcznych.

W *Dziale Zbiorów Specjalnych* prowadzono m.in. meliorację rękopisów starego zasobu. Opracowaniem objęto rękopisy z wpływu bieżącego oraz część zaległości z lat 70., 90. i z roku 2002, w tym ze wstępnie skatalogowanych - korespondencję Stanisława Bełzy oraz akta Mikołaja Drozdowskiego i jego rodziny. Zakończono prace nad archiwum Konstantego Zaleskiego. Ponadto opracowano 268 jedn. inwentarzowych rękopisów, w tym 176 jedn. rękopisów teatralnych. Uzupełniono kartoteki komputerowe aktorów, suflerów i cenzorów. Kartotekę autografów uzupełniono o 20 kart.

Kontynuowano prace nad katalogiem poloników XVI w. W zasobie *starych druków* pod tym kontem sprawdzono 303

działa. Opracowano 62 dzieła ze starego zasobu, oprawione w klockach z polonikami XVI w. Dodatkowo przeprowadzono korektę 77 dzieł.

W zbiorze *kartografii* opracowano 1 652 jedn. materiałów wydanych w latach 2002 i 2003, a w zbiorze *grafiki* – 18 jedn.

Ponadto opracowano: 125 jedn. inw. (466 ewidencyjnych) *fotografii* oraz 666 fotografii z rękopisów; kontynuowano prace nad porządkowaniem zbioru *ekslibrisów*, w tym pokłosa Międzynarodowych Przeglądów Ekslibrisu Drzeworytniczego i Linorytniczego im. P. Stellera (przekazano do akcesji 1 640 jedn.; opracowano 784 jedn.) oraz: 15 jedn. *reprodukcji*, 35 *cimeliów*, 21 *anastatyków*. Do księgozbioru podręcznego opracowano i włączono 505 dzieł, wycofano 37 pozycji.

Ogółem opracowano 4 502 jedn.; sporządzono 12 057 kart, które włączono do katalogów podręcznych czytelników zbiorów specjalnych.

Do *Działu Zbiorów Śląskich* wprowadzono 2 293 dzieła w 3 269 wol., z czego o 218 dzieł w 286 wol. do księgozbioru podręcznego. Do katalogów podręcznych wydrukowano i włączono 11 486 kart. Z magazynu podręcznego działu wycofano do magazynu głównego 44 tyt. (636 wol.) książek i czasopism.

W *Śląskiej Bibliotece Filmowej* kontynuowano prace związane z opracowaniem kolekcji B. Nycza; do Działu Gromadzenia i Opracowania Zbiorów przekazano 561 wol. wydawnictw zwartych i 25 wydawnictw ciągłych, które po opracowaniu umieszczono w czytelniku. Wytypowano z kolekcji do opracowania kolejnych 900 wol. wydawnictw zwartych oraz ok. 240 plakatów, ulotek i programów filmowych. Do akcesji przekazano 3 707 dokumentów życia społecznego i 82 jedn. fotografii. Księgozbiór podręczny uzupełniono o 90 wol. Do kartoteki zagadnień wydrukowano i włączono 390 kart.

W *Śląskiej Bibliotece Muzycznej* opracowano ogółem 1 252 wol. druków muzycznych, w tym: 654 wol. z bieżącego

wpływu, 592 wol. z kolekcji Polskiego Związku Chórów i Orkiestr oraz 6 wol. z tzw. starego zasobu. Ponadto opracowano: dokumenty dźwiękowe (179 jedn. CD i 56 kaset magnetofo-nowych) oraz 130 wol. pozycji uzupełniających księgozbior podręczny (usunięto z księgozbioru 4 pozycje). Ogółem do katalogu podręcznego działu włączono 5 153 karty. Z kolekcji PZChiO wydzielono dublety druków zwartych i przekazano do dyspozycji Oddziału Śląskiego PZChiO (326 wol.).

Do *Działu Dokumentów Życia Społecznego* wpłynęło 9 972 jedn. Stan dokumentów życia społecznego na dzień 31 XII 2003 r. wyniósł 226 179 jedn. Do bazy Promax wprowadzono 1 697 opisów patentów i 186 norm – ogółem w bazie znajdują się 7 944 opisy norm i 7 248 opisów patentów. Do-kończono porządkowanie nie opracowanych kalendarzy (900 jedn.). Uporządkowano teki dotyczące partii politycznych, sejmu, senatu, związków zawodowych i wyborów samorządo-wych (40 tek).

Do *Centrum Dokumentacji Europejskiej* wpłynęło 1 817 wol. i jedn., w tym 581 wol. druków zwartych (203 wol. wy-dawnictw wspólnot europejskich, 53 wol. w języku polskim wydane głównie przez UKIE oraz 325 wol. z wpływu bieżące-go Biblioteki Śląskiej), 1 100 wol. wydawnictw ciągłych oraz 136 CD ROM-ów.

W *Śląskiej Bibliotece Terapeutycznej* zakończono akce-sję książki mówionej – 596 pozycji w 7 211 wol.; sporządzono 1 630 kart katalogowych. Zakończono także inwentaryzację książki brailowskiej (4 277 pozycji).

W *Dziale Inwentaryzacji Ciągłej i Selekcji Zbiorów* kontynu-owano prace związane z inwentaryzacją wsteczną, którą objęto sygnatury w przedziale 27 400 –28 936 (3 406 jedn. ewiden-cyjnych). Wykonano szereg prac porządkowych, zmeliorowa-no opisy, do bazy wprowadzono 81 brakujących opisów dru-ków zwartych i 14 tytułów (311 wol.) druków ciągłych. Do

katalogów dopisano ogółem 981 kart, wycofując jednocześnie 377.

Równolegle prowadzono selekcję tzw. starego zasobu, wyłączając dublety i porządkując kolekcje. Selekcją objęto 5 500 wol., z czego 4 514 wol. zakwalifikowano do uzupełnienia księgozbioru.

Ciekawsze nabytki:

- Chociszewski Józef: Książka dla ludu polskiego. – Leszno, 1863
- Czarnyszkiewicz Florian: Wicik Żywica. – Buenos Aires, 1953
- Haase: Ten Uebersetzung tego Tauchera. – Kluczbork, [1868]
- Krasinski Zygmunt: Iridion. – Londyn, 1927
- Księga pamiątkowa prywatnego, z prawem publiczności polskiego gimnazjum realnego w Orłowej. – Orłowa, 1934
- Kurek Jalu: Drzewo boleści. – Kraków, 1938
- Miłosz Czesław: Gdzie wschodzi słońce i kędy dojrzewa. – Paryż, 1974
- Naruszewicz Adam: Historia Jana Karola Chodkiewicza. T. 1-2. – Warszawa, 1805
- Nauka czytania pisma polskiego. – Wadowice, 1903
- Thaer Albrecht: Poradnik gospodarski na każdy miesiąc w roku. – Wrocław, 1845
- Wołczyński Kazimierz: Spuścizna rękopiśmienna prac nie wydanych drukiem.
- Zegadłowicz Emil: Dziewanny. Część wtóra. – Gorzeń Górny, 1921
[egzemplarz z podpisem autora]
- materiały biograficzne Marty Pampuch (przed wojną - pracownicy Śląskiej Biblioteki Publicznej) i jej męża Pawła Musioła (pisarza, dziennikarza, nauczyciela, zamordowanego w czasie II wojny)

- rękopis muzyczny: Antiphonarium de tempore et sanctis ..., 1697
- korespondencja (20 listów) do ks. Emila Szramka (od m.in. Ignacego Stanucha, Adolfa Ligonja, Ludwika Łakomego)
- dokument wystawiony przez margrabię brandenburskiego Jana Jerzego, księcia szczecińskiego i śląskiego, zatwierdzający kupno części wsi Miechowice, 1614
- teki dokumentów dotyczących diecezji katowickiej z lat 1939-1949
- mapy zagłębia węglowego Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego z XIX w.
- nuty marsza „Korfanty” Hipolita Brzezińskiego.

3. UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

W roku 2003 wydano **16 186** kart bibliotecznych, z czego **15 626** **nowo zarejestrowanym** (w roku 2002 – 15 931, w 2001 – 17 178).

W stosunku do lat poprzednich zanotowano wzrost odwiedzin i udostępnionych zbiorów. Ogółem w czytelnich i wypożyczalni zarejestrowano **327 838 odwiedzin**, z czego w czytelnich – 76 312.

Ogółem czytelnikom indywidualnym udostępniono **535 017 wol. i jedn.**, z czego w czytelnich - 284 584 wol. i jedn.

W **wypożyczalni** zarejestrowano **251 526 odwiedzin** (w porównaniu z rokiem ubiegłym – wzrost o 23 443); wypożyczono 250 433 wol., zwrócono 249 657 wol.

Dodatkowo do magazynów wycofano 26 030 książek zamówionych, a nie odebranych przez czytelników.

Czytelnikom nie dotrzymującym terminu zwrotu książek wysłano 1 600 upomnień, pismem poleconym monitowano 618 osób. Do 96 osób wysłano pisma ostateczne.

W 20 371 przypadkach wyegzekwowano kary za nieterminowy zwrot książek.

Komisja ds. Zagubień odbyła 11 posiedzeń. Od 118 czytelników przyjęto podania dotyczące 112 zagubionych i 17 zniszczonych książek.

Za 13 zagubionych książek przyjęto 17 dzieł zaproponowanych przez czytelników. Za pozostałe zagubione i zniszczone książki wyznaczono ekwiwalent pieniężny.

Wypożyczalnia potwierdziła karty obiegowe 2 118 studentom.

Za pośrednictwem wypożyczalni międzybibliotecznej ze zbiorów Biblioteki korzystały 162 biblioteki i inne instytucje (m.in. muzea oraz Instytut Pamięci Narodowej)

Do wypożyczalni międzybibliotecznej wpłynęło 1 567 zamówień, w tym 7 z bibliotek zagranicznych. Wypożyczono 999 dokumentów oryginalnych, 34 mikrofilmy oraz 165 dzieł w postaci kserokopii (1 702 strony).

Biblioteka wysłała 437 zamówień (w tym 6 do bibliotek zagranicznych).

Dla czytelników sprowadzono z innych bibliotek: 95 książek, 91 mikrofilmów oraz 607 s. kserokopii.

Ruch czytelniczy (odwiedziny)

Czytelnia Główna	37 491
Czytelnia Czasopism	20 515
Czytelnia Zbiorów Śląskich	3 916
Czytelnia Zbiorów Specjalnych	1 333
Śląska Biblioteka Muzyczna	1 844
Centrum Dokumentacji Europejskiej	1 629
Centrum Dokumentów Życia Społecznego	
Śląska Biblioteka Filmowa	1 568
Czytelnia Mikroform	1 722
Informatorium	3 011
Śląska Biblioteka Terapeutyczna	3 283
Ogółem w czytelniach	76 312
Wypożyczalnia	251 526
Ogółem:	327 838

Udostępnione wol. i jedn.

Czytelnia Główna	138 891
Czytelnia Czasopism	74 548
Czytelnia Zbiorów Śląskich	18 806
Czytelnia Zbiorów Specjalnych	12 134
Śląska Biblioteka Muzyczna	7 461
Centrum Dokumentacji Europejskiej	5 661
Centrum Dokumentów Życia Społecznego	
Śląska Biblioteka Filmowa	4 060
Czytelnia Mikroform	5 438
Informatorium	2 410
Śląska Biblioteka Terapeutyczna	15 175
Ogółem w czytelniach	284 584
Wypożyczalnia	250 433
Ogółem:	535 017
Wypożyczalnia międzybiblioteczna	1 198
Razem:	536 215

4. DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA

Ogółem we wszystkich agendach udzielono ok. 90 000 informacji.

Odpowiedziano na 534 kwerendy pisemne, w tym 18 zagranicznych.

Przyjęto 183 wycieczki (4 111 osób: młodzież szkolna, studenci, bibliotekarze, nauczyciele, uczestnicy konferencji i imprez organizowanych w Bibliotece, goście zagraniczni – w tym parlamentarzyści).

Udzielano wywiadów mediom, głównie nt. działalności Biblioteki i jej zbiorów, dawnej książki w Bibliotece, nowych publikacji BŚ, wystawy jubileuszowej BŚ, najcenniejszych zbiorów.

Przygotowano materiały dla: Zamku Królewskiego w Warszawie (zbiory związane z wizerunkiem Orła Białego);

Muzeum Jana Dzierżona w Kluczborku (przedwojenny plan Kluczborka); Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego (dzieła Orlersa Johana); Muzeum Narodowego w Gdańsku (unikatowe teksty sztuk teatralnych); Biblioteki Kórnickiej (materiały dotyczące Powstania Wielkopolskiego); Muzeum Miejskiego w Zabrze (materiały dot. Towarzystw Gimnastycznych na Górnym Śląsku do 1939 r.); Stiftung Haus Oberschlesien w Ratingen (bibliografia Górnego Śląska za lata 2001-2002); Instytutu Pamięci Narodowej, IBL PAN, Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Śląskiego, „Gazety Wyborczej”, „Dziennika Zachodniego”, wielu innych.

Ponadto opracowano kwerendy o następującej tematyce: ewolucja polskiego systemu politycznego, pojęcie prawdy w tomizmie, humanizm chrześcijański, propaganda socjalistyczna po 1945 roku, Adwentyści Dnia Siódmego w Polsce, postrzeganie rodziny przez dziecko niepełnosprawne z zespołem Downa, system edukacyjny państw wchodzących do Unii Europejskiej, kształcenie nauczycieli w Polsce, agresja wśród dzieci i młodzieży, Donald Tusk – ewolucja kariery politycznej, Internet w szkole, współczesne tendencje w pedagogice, architektura sakralna Górnego Śląska, hymn amerykański, Henryk Mikołaj Górecki, Wojciech Kilar, taniec ludowy „obracany”, utwory Feliksa Nowowiejskiego, motywy roślinne i zwierzęce w twórczości kompozytorów muzyki poważnej, Horst Bienek i adaptacje filmowe jego książek, Wojciech Jerzy Has, Beata Tyszkiewicz, Maja Komorowska, Anna Seniuk, ikonografia do wydawnictw „Encyklopedia kina” i „Filmowcy i kiniarze. Z dziejów X muzy na Górnym Śląsku”.

Ponadto przygotowano spis druków muzycznych, pochodzących z kolekcji PZChIO dla potrzeb Międzynarodowej Bazy Danych Muzyki Chóralnej, opracowywanej przez Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie.

Gromadzono wycinki prasowe dotyczące Biblioteki Śląskiej; dotychczasowy zbiór uzupełniono o 208 wycinków z roku 2003.

5. USŁUGI REPROGRAFICZNE

Użytkownicy Biblioteki korzystali z samoobsługowych kserokopiarek umieszczonych w wybranych czytelniach.

W Dziale Zbiorów Specjalnych dla czytelników wykonano 394 kserokopie formatu A4 ; w Dziale Poligraficznym - 231.

W pracowni Działu Archiwizacji Zbiorów dla czytelników i instytucji wykonano:

mikrofilm negatywowy	– 2 509
mikrofilm pozytywowy	– 936 m.
skany	– 18 004
kopia A4 kolor	– 442
kopia A3	– 39
kopia A4 czarno-biała	– 1 115
kopia A3 czarno-biała	– 200
kserokopie z mikrofilmu A4	– 2 435
kserokopie z mikrofilmu A3	– 1 284
kserokopie A4	– 931
kserokopie A3	– 130

6. DZIAŁALNOŚĆ INSTRUKCYJNO-METODYCZNA

W 2003 roku instruktorzy (wraz z Zastępcą Dyrektora ds. Bibliotek Samorządowych) zrealizowali 309 dni wyjazdowych do bibliotek, na szkolenia, konferencje, w tym wyjazdy:

- instruktażowe – 87
- w ramach specjalizacji – 52
- szkolenia (wykłady) w bibliotekach – 39
- konferencje, narady, seminaria, warsztaty ogólnopolskie – 28

- wizytacje kompleksowe – 31
- inne (m.in. imprezy biblioteczne, jubileusze, otwarcie placówek) – 72.

Problematyka wyjazdów przedstawiała się następująco:

- organizacja wewnętrzna bibliotek, sprawy prawne, dokumenty organizacyjne (pomoc w ich opracowaniu), w sprawie wyłączenia bibliotek z innych instytucji, kadrowe – m.in. Ogrodzieniec, Zawiercie, Świerklaniec, Tarnowskie Góry, Bytom, Boronów, Ruda Śląska, Koszęcin, Herby, Woźniki, Piekary Śląskie, Siemianowice Śląskie, Pietrowice, Orzesze, Siewierz, Włodowice, Blachownia, Wiry, Chorzów, Tychy
- lokalowe – m.in. Zawiercie, Ogrodzieniec, Mysłowice, Jaworzno, Łędziny, Imielin, Pawłowice, Gierałtów, Mikołów, Świętochłowice, Piekary Śląskie, Radzionków
- organizacja bibliotek powiatowych, funkcjonowanie już istniejących - m. in. Lubliniec, Łaziska, Żywiec, Myszków, Częstochowa, pow. raciborski, pow. będziński, Gliwice, Zawiercie
- warsztat pracy, technika pracy bibliotecznej, gromadzenie i opracowanie zbiorów, bibliografia regionalna, selekcja – m.in. Kłobuck, Zawiercie, Ogrodzieniec, Knurów, Myszków, Bojszowy, Tapkowice, Irządze, Krupski Młyn, Włodowice, Żywiec, Łaziska, Cieszyn, Pszczyna
- wizytacje kompleksowe – MBP Siemianowice Śląskie (agendy i filie), filia Nakło, gm. Świerklaniec, GBP Gilowice z filią
- komputeryzacja procesów bibliotecznych – m.in. Tarnowskie Góry, Zbrosławice, Knurów, Żywiec, Bytom, Siemianowice Śląskie, Pawłowice, Tychy, Mierzęcice
- uczestnictwo w imprezach, wystawach, jubileuszach, otwarciu bibliotek – m.in. Żywiec, Dąbrowa Górnicza, Będzin, Milówka, Radziechowy, Ruda Śląska, Zabrze, Koszęcin,

Radzionków, Ustroń, Radlin, Rydułtowy, Bielsko-Biała, Piekary Śląskie, Łazy, Gliwice, Gorzyce filia Rogów, Żory, Rybnik.

Analizy. Opracowania

W 2003 roku przygotowano następujące materiały:

Ogólne:

1. Stan organizacyjny i działalność bibliotek samorządowych w 2002 r. – według tez Ministerstwa Kultury
2. Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych woj. śląskiego w 2002 r. – analiza opisowo-statystyczna (wydana w formie broszury wraz ze sprawozdaniem z działalności Biblioteki Śląskiej)
3. Biblioteki publiczne woj. śląskiego. Raport 2002 – na konferencję prasową oraz dla posłów i senatorów RP z woj. śląskiego
4. Indywidualne oceny pracy bibliotek – omówienie działalności wraz z materiałami statystycznymi (przekazano wszystkim organizatorom bibliotek w województwie, tj. 167 jednostkom oraz starostom ziemskim)
5. Analizę stanu i działalności MBP w Siemianowicach Śląskich (po przeprowadzonej wizytacji kompleksowej); omówiono wyniki z prezydentem miasta i z pracownikami na naradzie w Bibliotece
6. Analizę filii w Nakle GBP w Świerklańcu (omówiono na naradzie w GBP)
7. Protokoły jednostkowe z wizytacji kompleksowej GBP w Gilowicach i jej filii w Rychwałdzie.

Inne pisma, opinie, interwencje:

1. Pismo do burmistrza Koniecpola w sprawie wyłączenia MGBP ze struktur MGOK

2. Opinia nt. działalności i potrzeb finansowych Książnicy Beskidzkiej – na życzenie Federacji Związków Zawodowych
3. Wniosek o Nagrodę im. Wojciecha Korfanteo dla dyrektora Książnicy Beskidzkiej Bogdana Kocurka; wniosek o nagrodę Prezydenta RP za twórczość (lub działalność) na rzecz dzieci i młodzieży – dla Doroty Stus-Malczewskiej z Książnicy Beskidzkiej
4. Pismo interwencyjne do prezydenta Piekar Śląskich w sprawie budżetu MBP
5. Opinia nt. zmian w sieci filii MBP w Gliwicach; opinia nt. reorganizacji sieci bibliotecznej w Jaworznie
6. Pismo do wójta gminy w Kruszyń w sprawie zamiaru połączenia GBP z biblioteką szkolną
7. Pismo do prezydenta Knuruwa w sprawie zamiaru niekorzystnego łączenia filii dziecięcej z Biblioteką Centralną
8. Informacje dotyczące jubileuszy bibliotek woj. śląskiego i ich osiągnięć (Bielsko-Biała, Łazy, Ogrodzieniec) – dla Ministerstwa Kultury.

Materiały statystyczne

1. Ze wszystkich bibliotek samorządowych woj. śląskiego przyjęto, sprawdzono, skorygowano Sprawozdania GUS K-03 (jednostkowe i zbiorcze) za 2002 r.
2. Na podstawie materiałów statystycznych opracowano tabele wyników i wskaźników dot. działalności bibliotek w latach 2001-2002 w grupach bibliotek – powiaty grodzkie, powiaty ziemskie
3. Wyliczony agregatowy indeks aktywności
4. Sporządzono zestawienie dot. struktury budżetów bibliotek w 2002 r.

Prace w ramach specjalizacji

1. Zorganizowano imprezę podsumowującą propozycje programową Biblioteki Śląskiej „Góry, moje góry”(24 II); przygotowano scenariusz, zaproszono zespoły folklorystyczne z Żywca i Miłówki, zorganizowano pokazy prac biułkarskich, rzeźby, ekologicznych produktów spożywczych, aukcje prac plastycznych; wręczono nagrody autorom prac plastycznych i literackich. Imprezie towarzyszyła wystawa „Maski obrzędowe Żywiecczyny”. Opracowano antologię prac dzieci – czytelników bibliotek „Góry, moje góry”.
2. Koordynowano akcję „Noc z Andersenem”, organizowaną po raz pierwszy w woj. i w kraju z okazji Międzynarodowego Dnia Książki Dziecięcej (28 III); akcję przeprowadzono we współpracy z pomysłodawcami, tj. bibliotekami czeskiemi.
3. Uzupełniono bazę danych nt. komputeryzacji bibliotek w woj. śląskim na podstawie ankiet
4. Wytypowano biblioteki woj. śląskiego do uczestnictwa w programie „Internet dla bibliotek” Fundacji Andrzeja Urbańczyka z Krakowa. W 2003 r. sprzęt otrzymały biblioteki w: Rybniku, Żorach, Tarnowskich Górach i Rydułtowach.
5. Wytypowano biblioteki do bezpłatnego otrzymania z Biblioteki Narodowej programu MAK (Tworóg, Zebrzydowice) i „Przewodnika Bibliograficznego” (Tworóg, Zebrzydowice, Żywiec).
6. Ogłoszono konkurs na komiks z bohaterami *Wolumin i Libra*; zorganizowano imprezę finałową Festiwal Młodzieżowej Pop-Kultury (12 IX); nagrodzone komiksy przygotowano do druku (wydało Wyd. Literatura z Łodzi); pozyskano sponsorów na nagrody oraz dotacje z Urzędu Miejskiego w Katowicach; nadesłane prace przesłano do Biblioteki Białych Kruków w Warszawie.

7. Zorganizowano warsztaty filmowe pod nazwą „Zimowe Love” dla najmłodszych czytelników z Będzina, Tychów i Katowic, w tym spotkanie z autorką scenariuszy filmowych.
8. W związku z przekształceniem depozytów książkowych Biblioteki Śląskiej z lat 2001, 2002 w dary dla bibliotek samorządowych przygotowano umowy dla 167 bibliotek; podsumowano wartość depozytu.
9. Opracowano ankietę dot. zbiorów zabytkowych w bibliotekach samorządowych; ze 167 bibliotek zebrano materiał, który będzie punktem wyjścia dla projektu Śląska Internetowa Biblioteka Zbiorów Zabytkowych.
10. Opracowano i przekazano do Ministerstwa Kultury ankietę nt. dostępu bibliotek do internetu.
11. Opracowano wzór statutu samorządowej biblioteki publicznej (dla małych miast i gmin).

Doskonalenie zawodowe

Na terenie Biblioteki Śląskiej zorganizowano:

1. Warsztaty nt. opracowania bibliografii regionalnej i gromadzenia dokumentów dot. regionu – wspólnie z pracownikami Działu Zbiorów Śląskich (13 I, 18 I, 20 I, 4 II, 6 II)
2. Szkolenie nt. dokumentów życia społecznego (27 III, 12 VI)
3. Konferencja dyrektorów i kierowników bibliotek publicznych woj. śląskiego („Model nowoczesnej biblioteki publicznej w kontekście integracji Polski z Unią Europejską” – dr Stefan Kubów; „Podsumowanie i ocena działalności bibliotek publicznych woj. śląskiego w 2002 r.”- 28 II)
4. Seminarium dla bibliotekarzy bibliotek dziecięcych poświęcone komiksowi (23 V)
5. Seminarium dla bibliotekarzy bibliotek dziecięcych poświęcone akcji „Podaj książkę” i drodze książki od autora do czytelnika; prezentacja prac i osiągnięć wybranych bibliotek dziecięcych (20 XI)

6. Cykl warsztatów „Redagowanie wniosków do funduszy UE. Małe granty” (22 XI, 29 XI, 13 XII)

Szkolenia w bibliotekach powiatowych

1. Reklasyfikacja zbiorów (MiPBP Myszków, 9 I)
2. Polskie programy biblioteczne (Żywiecka Biblioteka Samorządowa, 6 III)
3. Ustawa o zamówieniach publicznych – zmiany; Działalność bibliotek w pow. gliwickim – podsumowanie (MBP w Pyskowicach, 27 III)
4. Bibliografia regionalna i kartoteki regionalne – warsztaty dla pow. (kłobuckiego – 22 V, zawierciańskiego – 26 VI, żywieckiego – 4 IX, lublinieckiego – 15 IX, gliwickiego – 2 X, mikołowskiego – 22 X, cieszyńskiego – 13 XI, pszczyńskiego – 25 XI)
5. Bibliografia regionalna i lokalna – z doświadczeń woj. śląskiego (na zaproszenie WBP w Krakowie, 23 V)
6. Unia dla młodych – wykłady dla młodzieży (MBP Cieszyn, 30 V)
7. Biblioteki publiczne w UE; polityka biblioteczna UE (Cieszyn – 3 IV, Myszków – 24 IV, Książnica Beskidzka – 5 VI, Gliwice – 2 X)
8. Komputeryzacja biblioteki publicznej (Siemianowice, 13 XI)
9. Zmiany w opracowaniu formalnym książek jedno- i wielotomowych (Ogrodzieniec – 7 V, Lubliniec – 17 XI)
10. Teoretyczne i metodyczne podstawy opracowania przedmiotowego. Cz. 1 (Cieszyn – 13 XI)
11. Zmiany w prawie bibliotecznym; dokumenty organizacyjne w bibliotekach (Myszków – 18 IX)

Ponadto:

- Wspólnie z Filią Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej

w Warszawie przeprowadzono kurs „Informacja europejska w bibliotekach publicznych”, zorganizowany przez: Fundację Wspierania Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego „INFO XXI” i CEBID. Kurs, w którym uczestniczyło 72 bibliotekarzy z 47 bibliotek, obejmował 40 godzin zajęć wykładów i ćwiczeń w następujących blokach tematycznych:

Umiejętności komunikacji interpersonalnej (Barbara Łęzak)

Narzędzia informatyczne (Radosław Ragan)

Działalność informacyjna (Magdalena Tomecka)

Źródła informacji europejskiej (Agnieszka Koszowska)

Użytkownicy informacji europejskiej (Magdalena Tomecka)

Organizacja i zarządzanie biblioteką (Sylvia Błaszczyk).

- Zorganizowano Wojewódzki Dzień Bibliotekarza (Koszęcin, 15 V)
- Przygotowano 2 posiedzenia Forum Dyrektorów Publicznych Bibliotek Samorządowych (14 IV: zatwierdzenie stanowiska Forum w sprawie systemu prac nad bibliografią woj. śląskiego; wybór laureata Nagrody Śląskiego Środowiska Bibliotekarskiego im. J. Lompy; omówienie projektu Fundacji A. Urbańczyka dot. wyposażenia bibliotek w sprzęt komputerowy. 17 X: założenia wstępne do dokumentu „Strategia rozwoju bibliotek samorządowych woj. śląskiego”; projekt Śląskiej Internetowej Biblioteki Zbiorów Zabytkowych; zatrudnienie absolwentów – stażystów za pośrednictwem powiatowych urzędów pracy).
- Z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich zorganizowano spotkanie z władzami i bibliotekarzami bibliotek w Radziechowach i Milówce, wręczając z tej okazji zestawy książek i specjalnie przygotowaną publikację (23 IV).
- Udział w pracy komisji konkursowych (wybór dyrektorów w MBP w Siemianowicach Śląskich, Zawierciu, GBP w Przystajni).

- Zweryfikowano (na życzenie Ministerstwa Kultury) wykaz bibliotek i organizacji osób niewidomych lub ociemniałych oraz organizacji działających na rzecz niewidomych.

7. OCHRONA I PRZECHOWYWANIE ZBIORÓW

W roku sprawozdawczym włączono do zbiorów 39 205 wol. Opracowane zbiory przysposobiono technicznie. Sprawdzone poprawność ułożenia według sygnatur 180 000 wol. książek i czasopism. Wymieniono 1 700 zniszczonych tzw. stałych zakładek, ostemplowano 5 000 nowych zakładek, wygumowano ok. 165 000 zakładek.

Ponadto przepakowano: 320 broszur, 250 książek oraz 2 200 wol. czasopism. Dla czasopism przygotowano 2 200 nowych teczek wiązanych. Do magazynu wysokiego składowania przygotowano i opisano 20 000 nowych tekturowych zawieszek. Nadano lokalizację 31 050 wol. Odkurzono 60 000 wol. książek i 25 000 wol. czasopism.

Przemieszczono 50 000 wol. książek i 45 000 wol. czasopism.

W ciągu roku w magazynach głównych dla czytelników wyszukano 500 268 wol., zwrócono do magazynów 497 779 wol. W Dziale Zbiorów Specjalnych przysposobiono bibliotecznie wszystkie opracowane materiały, tj. 4 502 jedn. oraz materiały przekazane z pracowni konserwacji i mikrofilmowej. Stare druki (637 wol.) obłożono papierem zasadowym; 1 442 wol. zaopatrzone w zakładki, przekładając bibułą karty sztychowane. Zmieniono oprawy w 374 wol. wybranych zbiorów specjalnych oraz 229 jedn. rękopisów. Odkurzono (kartka po kartce) 3 027 wol. starych druków. Z zabytkowych opraw usunięto stare nalepki sygnaturowe, w zamian umieszczając nowe wewnątrz bloków książek – na wyklejkach (1 442 wol.).

W Śląskiej Bibliotece Muzycznej, m.in. oklejono magnetycznymi paskami zabezpieczającymi zbiór kaset magneto-fonowych (3 000 jedn.), płyty analogowe (4 178 jedn.) oklejono nowymi nalepkami sygnaturowymi.

W ciągu roku przeprowadzono skontrum zbiorów w przedziale sygnatur 27 399 – 28 936 oraz 400 000 – 437 000 (magazyn automatyczny).

Dodatkowo w okresie zamknięcia Biblioteki przeprowadzono skontrum księgozbiorów podręcznych czyteln (m.in. w Czytelni Głównej – ponad 10 000 wol.).

W Dziale Zbiorów Specjalnych przeprowadzono skontrum zespołu fotografii, sporządzając wykaz innych materiałów (głównie pocztówek) zawartych w tym zbiorze. Zweryfikowano stan ilościowy zespołu fotografii, który przedstawia się następująco: 2 329 jedn. inw. (24 910 jedn. ewidencyjnych). W toku prowadzenia skontrum zespołu rękopisów stwierdzono (prace jeszcze nie zakończone) obecność 1 030 fotografii.

W listopadzie, w związku ze zmianą na stanowisku kierownika Działu Zbiorów Śląskich, rozpoczęto kontrolę zbiorów śląskich, przechowywanych w magazynie podręcznym Działu (ok. 66 000 wol.); do końca grudnia wykonano większość prac.

W celu zabezpieczenia zbiorów przed zniszczeniem kontynuowano prowadzoną od lat akcję mikrofilmowania, głównie czasopism i zbiorów specjalnych.

Zmikrofilmowano, m.in.:

- Czasopisma i kalendarze: Arbeiter Post (1919-1921), Aus dem Beuthener Lande (1924-1928), Aus dem Oberglogauer Lande (1925-1929), Ausschau von Burg Tost (1927-1929), Dziennik Rozporządzeń Dyrekcji Kolei Państwowych w Katowicach (1922 – 1939), Dziennik Ustaw RP (1918-1925, 1926-1939, 1944-1950), Dziennik Zachodni (1998-2002), Głogowianka (1921), Głos Ludu (1964-1983), Ilustrowany Kurier Codzienny (1938), Kalendarz Mariański (1885-1939), Katholische Volkszeitung (1935-1937), Kraj Górnośląski (1921), Kurier Poznański (1874, 1875, 1898), Landsmann (1888), Młody Narodowiec (1929-1938), Nowiny Raciborskie (1908), Polonia (1924-1934 – uzupełn.), Poradnik

- Gospodarczy (1871-1872), Praca czyli porządek chrześcijański (1893-1929), Rocznik Ewangelicki (1862, 1864), Rzeczpospolita (1995), Schlesische Provinzialblätter (1801-1806), Trybuna Robotnicza (1953), Trybuna Śląska (1991-1999), Wędrowiec (1892), Zaganie Śląskie (1907-1929).
- Druki zwarte nowe: Blazek Kazimierz: Abgestorbene Adel der Preussischen Provinz Schlesien. Bd. 1-3. – Nürnberg, 1887-1894, Elementarz polski do użytku szkolnego i domowego. – Mikołów, 1902, Ligoń: Juliusz Wąska smutku z pociechą. – Królewska Huta, 1875, Lompa Józef: Zbiór wierszy. Z. 1. – Opole, 1841, Lompa Józef: Ofiara miłości nie-wczesnej. – Jasło, 1858, Miarka Karol: Żywot świętych pa-tronów. Z. 1. – Królewska Huta, 1882
 - Rękopisy: 72 jedn. z kolekcji Biblioteki Teatru Lwowskie-go, Działyńska J.: List... od córki... Lwów [1825-1844], Musioł Ludwik: Chrapkowice (Krapkowice)...., 1968
 - Stare druki: 49 wol., głównie z XVI w.
- Ogółem dla potrzeb Biblioteki wykonano:
- mikrofilm negatywowy - 125 552 klatek
 - mikrofilm pozytywowy – 6 638 m
 - mikrofilm diazo – 4 787 m
 - skany 8 572
 - kopie A4 kolor 34 025
 - kopie A3 kolor 2 017
 - kopie A4 czarno-białe 5 800
 - kopie A3 czarno- białe 149

Ponadto zdigitalizowano:

- z mikrofilmu: Diderot Denis: Jakob en zyn Heer. - Graven-hage, 1793; Okolski Szymon: Orbis Poloni tomi tres. - Cra-coviae, 1641-1645; Tucher Hans: Reise in das gelobte Land; Biblia-Novum Testamentum, 1439
- z oryginału: Gość Niedzielny (1923-1939, 1945)

Przygotowano projekt pn. „Śląska internetowa biblioteka zbiorów zabytków, zakładający udostępnienie w internecie zdigitalizowanych zabytków piśmiennych, znajdujących się w woj. śląskim. Warunkiem realizacji przedsięwzięcia jest pozyskanie w roku przyszłym środków z europejskich funduszy strukturalnych.

We własnej pracowni wykonano:

- renowację: afisze, ulotki, plakaty (11 jedn.), mapy (10 jedn.), grafiki (3 jedn.), czasopisma (2 wol.)
- konserwację pełną lub częściową: 6 starych druków.

Do oprawy przekazano 147 broszur starodrukowych, z czego wykonano 107 oraz 50 wol. z księgozbioru podręcznego Działu Zbiorów Specjalnych.

Ogółem wykonano: 97 opraw konserwatorskich, 733 zwykłe, 541 broszurowych i 520 maszynowych, a także 11 pudeł konserwatorskich, 24 pudła zwykłe, 4 pudła z przegródkami, 188 teczek i kopert.

Dezynfekcji w komorze próżniowej poddano 8 575 wol. i jedn. zbiorów własnych oraz zbiory, m.in. biblioteki oo. Paulinów na Skałce w Krakowie, Akademii Muzycznej w Katowicach, Instytutu Pamięci Narodowej i Muzeum Historii Katowic.

Na bieżąco prowadzono kontrolę mikrobiologiczną pomieszczeń magazynowych.

8. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I WYDAWNICZA

8.1. Wydawnictwa

1. Baron-Wiaterek Małgorzata: Polityka zatrudnienia Unii Europejskiej. Skutki dla Polski [wykład wygłoszony w Bibliotece Śląskiej]
2. Bibliografia województwa śląskiego za 1999 rok.

3. Bieniasz Stanisław: Stary portfel i inne utwory dramatyczne. Wybór, wstęp i oprac. Krzysztof Karwat [wyd. we współpracy z Domem Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach]
4. Bractwa Przyjacielskiego Biblioteki Śląskiej spotkanie z przeszłością [drucek żartobliwy do użytku wewnętrznego]
5. Gömöri Gyorgy: Dylemat królika doświadczalnego. Wybór wierszy. – (Polonika)
6. „Góry moje, góry...” : antologia prac dzieci śląskich bibliotek publicznych. Pod red. Anety Satławy [wyd. „Śląsk” Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe; antologia przygotowana przez BŚ jako pokłosie konkursu]
7. Grefkowicz Agnieszka, Koszowska Agnieszka: Komputer w bibliotece : (wybór literatury za lata 1999-2001)
8. Guliwer 2003 nr 1-4
9. Gutowska Maria: Biblioteki publiczne województwa śląskiego. Raport 2002
10. Hanke Rajmund: Śpiewacy ślascy – fotografia XX wieku [wyd. Oddział Śląski Polskiego Związku Chórów i Orkiestr przy współpracy Śląskiej Biblioteki Muzycznej]
11. In memoriam Zygmunta Szkocnego [drucek ulotny wydany na okoliczność śmierci znanego śląskiego bibliofila]
12. Jackowicz-Korczyński Tadeusz: Eros i Psyche. [Poezje]. – (Oblicza Nadziei)
13. Marek Barbara: Pani Ergo Sum. – (Debiuty Poetyckie ; 3)
14. O Janie Józefie Szczepańskim. Wspomnienia i szkice. Pod red. Beaty Gontarz
15. Ostoj Izabela: Bezrobocie w krajach Unii Europejskiej [wykład wygłoszony w Bibliotece Śląskiej]
16. Ostoj Izabela: Edukacja wobec wyzwań rynku pracy w krajach Unii Europejskiej [wykład wygłoszony w Bibliotece Śląskiej]

17. Pietrucha Jacek: Polska w strefie euro [wykład wygłoszony w Bibliotece Śląskiej]
18. Roszkowska Teresa: 80 lat Biblioteki Śląskiej. Katalog wystawy jubileuszowej
19. Sprawozdanie z działalności Biblioteki Śląskiej i bibliotek publicznych woj. śląskiego w roku 2002
20. Szczukała Bożena: Selekcja zbiorów bibliotecznych (materiały bibliograficzne za lata 1991-2000)
21. Śląski Wawrzyn Literacki 2002. Pod red. Jana Malickiego i Aleksandry Pethe
22. Śmieja Florian: Zbliżenia i kontakty. – (Polonika)
23. Wystawa „Bez ściany między nami”. Katalog. Wyd. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Koło w Rybniku [dr. Biblioteka Śląska]
24. Zborowski Juliusz: Pieśń o standrechcie i Proćpakowej bandzie w roku 1795. (Przyczynek do dziejów zbójnictwa w Żywieckiem) [przedruk z czasopisma „Lud” 1929, t. 8]
25. Zgryzek Barbara: Druki polskie z oficyny Kornów i Zygmunta Schlettera we Wrocławiu w zbiorach Biblioteki Śląskiej. – (Silesianka Przedstawia ; 5)
26. Żabińska Joanna: Droga Polski do Unii Europejskiej [wykład wygłoszony w Bibliotece Śląskiej]
27. Raptularz Silesianki
 - Jednodniówka wydana z okazji uroczystości pożegnania z tągą oraz jubileuszu 40-lecia pracy twórczej dr. Józefa Musioła Sędziego Sądu Najwyższego. Katowice, 19 lutego 2003
 - Jednodniówka wydana z okazji 140. rocznicy śmierci Józefa Lompy (1797- 18630. Katowice, 29 marca 2003
 - Jednodniówka wydana z okazji przyznania prof. zw. dr. hab. Waleremu Pisarkowi Śląskiego Wawrzynu Literackiego 2002. Katowice, 5 czerwca 2003

- Jednodniówka wydana z okazji I Zjazdu Konfraterni Najstarszych Chórów i Orkiestr Polskich. Katowice, 15 listopada 2003

Publikacje pracowników Biblioteki – artykuły pomieszczone w czasopiśmie i wydawnictwa pozabiblioteczne (wybór)

Sylvia Błaszczyk

- Źródła informacji Unii Europejskiej : 2 // Pomagamy sobie w Pracy. – 2002, nr 3-4, s. 20-27.

Maria Buszman-Szklarska

- Krecik. Pisemko dla dziatwy // Guliwer. – 2003, nr 2, s. 64-66.

Beata Fidos

- Jeszcze o kanonie // Guliwer. – 2003, nr 3, s. 81-86.
- Nie taki święty Mikołaj // Tamże, nr 4, s. 74-75.

Joanna Gut

- Wigilia czasów nieludzkich – o poezji bożonarodzeniowej w czasach drugiej wojny światowej // Guliwer. – 2003, nr 4, s. 19-23.

Wojciech Janota

- Cykl „Glossy Górnośląskie” // Śląsk. – 2003, nr 1-12

Jan Malicki

- Z przygód „Guliwera” // Guliwer. – 2003, nr 1, s. 3-4.
- Podróże Guliwera // Tamże, nr 2, s. 3-4, nr 3, s. 3, nr 4, s. 3-4.
- O antykwaryczności baśni Gustawa Morcinka // Tamże, nr 2, s. 5-9.
- Wśród lalek w renesansowej Florencji // Tamże, nr 2, s. 62-63.

- Tuwiniana czyli groch z kapustą // Tamże, nr 3, s. 22-23.

Barbara Maresz

- *Mitologia* Jana Parandowskiego w ilustracjach Jana Marcina Szancera // Guliwer. – 2003, nr 4, s. 27-28.

Marek Palka

- współpraca z Wydawnictwem Biały kruk przy wyborze ilustracji do „Encyklopedii kina” pod red. Tadeusza Lubelskiego. - Kraków, 2003
- Zaczarować wyobraźnię dzieci i dorosłych. Z Barbarą Ptak rozmawia... // Guliwer. – 2003, nr 1, s. 48-51.

Ewa Paździora

- „Gdy je ujrze...li” – Dzieciatko Jezus w sztuce malarskiej // Guliwer 2003, nr 4, s. 46-48.

Aleksandra Pethe

- Doroty Terakowskiej książki dla każdego // Guliwer. – 2003, nr 2, s. 60-63.
- Czas mi sprzyja. Z Dorotą Terakowską rozmawia Aleksandra Pethe // Tamże, nr 3, s. 28-31.

Aneta Satława

- Góry, moje góry // Guliwer. – 2003, nr 1, s. 96-97.
- Lubię kontakt z czytelnikami. Z Małgorzatą Gutowską-Adamczyk rozmawia ... // Tamże, nr 2 s. 48-50.
- Zdaliśmy na pięć! Z Pauliną Lewandowską z wydawnictwa Akapit Press rozmawia... // Tamże, nr 2, s. 55 –58.
- Sypnie nowościami. Z Wiesławą Jędrzejczykową z wydawnictwa „Literatura” rozmawia ... // Tamże, nr 3, s. 32-34.
- Biblioteka Białych Kruków // Tamże, nr 3, s. 34-36.
- Nie liczę godzin. Ze Stanisławem Grabowskim, redaktorem naczelnym „Poezji i Dziecka” rozmawia... // Tamże, nr 3, s. 36-38.
- Miała matka syna : (od ballady zbójnickiej do disco-polo) // Tamże, nr 3, 44-46
- ... i w Poznaniu kozy kują! // Tamże, nr 3, s. 78-80.
- Zły karzeł i kodnapping... czyli – czy należy bać się baśni braci Grimm? // Tamże, nr 4, s. 23-26.
- Wolumin i Libra // Tamże, nr 4, s. 100-102.
- Dziecko i książka // Tamże, nr 4, s. 108.

Magdalena Skóra

- Dzieło ks. Franciszka Blachnickiego w zbiorach Biblioteki Śląskiej //W: Ksiądz dr Franciszek Blachnicki wychowawca młodzieży polskiej. Materiały posesyjne. Katowice : Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2003 S. 94-96.

Bernard Szczech

- Nieznany dokument sprzedaży Miechowic z 1 marca 1612 roku. Katowice, 2003
- Siedemnastowieczny transumpt fundacji łagiewnickiej dla kościoła mariackiego w Bytomiu (1495). – Katowice, 2003
- Tarnogórski kościół świętych Piotra i Pawła w inwentarskich zapisach połowy XVIII wieku. – Tarnowskie Góry, 2003
- Z dziejów hutnictwa żelaza nad Małą Panwią. – Woźniki, 2003
- Prace redakcyjne: Jozef Lompa: Krótki rys jeografii Szląska, tenże: Skazówka do uprawy wszelkich warzyw i ogrodowin.

Prace w toku:

1. Bibliografia województwa śląskiego 2000
2. Bibliografia Śląska 1988
3. Katalog poloników XVI wieku w zbiorach Biblioteki Śląskiej
4. Katalog poloników 1801-1989
5. Kazimierz Kutz. Bibliografia
6. Twórczość Barbary Ptak. Katalog
7. Biblioteka Polska w Rumunii. Katalog
8. Katalog czasopism śląskich

8.2. Konferencje, sesje naukowe, seminaria

1. Józef Lompa. Konferencja popularnonaukowa, zorganizowana we współpracy z Bractwem Myśli Bratniej Związku Górnośląskiego; referenci: prof. dr hab. Jan Malicki: Feno-

- men Józefa Lompy; Bernard Szczech: Znane i nieznane epizody z życia Józefa Lompy (29 III)
2. Jan Józef Szczepański. Człowiek i dzieło. Dyskusja panelowa, zorganizowana we współpracy z Instytutem Nauk o Literaturze Uniwersytetu Śląskiego (20 III)
 3. Między sztuką a terapią. II Konferencja międzynarodowa; referat: Małgorzata Król: Doświadczenia Śląskiej Biblioteki Terapeutycznej w realizacji różnych form terapii osób niepełnosprawnych (7-8 IV)
 4. Śląscy uczeni. O tych, co odeszli. Konferencja naukowa zorganizowana we współpracy z Górnośląskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk; referenci: prof. dr hab. Jan Malicki: Prof. Kazimierza Jana Zaremby żywot niepokorny; Magdalena Skóra: Prof. Józefa Mayera nieznane Estreicherowi (25 IV)
 5. Seminarium „Komiks – świat na nowo odkrywany” (23 V)
 6. Sztuka dla dzieci oraz ekspresja najmłodszych – drogą do pełni rozwoju. Ogólnopolska konferencja zorganizowana w ramach I Ogólnopolskiego Festiwalu Ekspresji Dziecięcej – we współpracy z Uniwersytetem Śląskim; referent: prof. dr hab. Jan Malicki: wykład inauguracyjny (30 V)
 7. Ks. dr Franciszek Blachnicki –wychowawca młodzieży polskiej. Sesja naukowa zorganizowana we współpracy z Górnośląskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk (17 VI)
 8. Między sztuką a terapią. III Międzynarodowa Konferencja; referat: Małgorzata Król: Doświadczenia Śląskiej Biblioteki Terapeutycznej w realizacji różnych form terapii osób niepełnosprawnych (24 IX)

8.3. Udział w konferencjach naukowych, wyjazdach studyjnych, seminariach, szkoleniach

1. Sesja „Nowe oblicza bł. Emila Szramka”, zorganizowana przez Wydziały Teologiczny i Filologiczny Uniwersytetu

- Śląskiego (Katowice, Drukarnia Archidiecezjalna, 23 I, Weronika Pawłowicz)
2. Ogólnopolska konferencja „Europa szansa dla kultury” nt. „Miejsce kultury w polityce regionalnej RP i procesie integracji europejskiej”, zorganizowana przez Ministerstwo Kultury (Zamek Królewski, 19 II, prof. dr hab. Jan Malicki, Magdalena Skóra, Bogumila Pluta)
 3. Konferencja „Współczesne technologie zapisu i rozpowszechniania informacji dla osób niewidomych i słabo widzących jako podstawowy czynnik w procesie rehabilitacji zawodowej i społecznej”, zorganizowana przez Polski Związek Niewidomych (Warszawa, 20-21 II, Małgorzata Król)
 4. Kurs „Biblioterapia z elementami innych terapii twórczych”, zorganizowany przez Filię CEBID w Jarocinie (4-7 III, Małgorzata Król)
 5. Konferencja zorganizowana przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej „Jak informować w przeddzień referendum na temat przystąpienia i przyszłego członkostwa Polski w Unii Europejskiej” (Warszawa, 5 III, Radosław Ragan)
 6. Szkolenie administratorów systemu PROLIB i bibliotekarzy systemowych (Zielona Góra, 5 III, Małgorzata Dziurkowska, Elżbieta Rokosiewicz)
 7. Konferencja „Społeczno-gospodarczy model Unii Europejskiej”, zorganizowana (w ramach cyklu spotkań Forum „Wspólnie o przyszłości Europy” – „Konstytucja przyszłej Europy”), przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Uniwersytet Śląski (6 III, prof. dr hab. Jan Malicki)
 8. Konferencja „Sztuka interpretacji”, towarzysząca VI Festiwalowi Sztuki Reżyserskiej „Interpretacje” (Katowice, 7 III, Marek Palka)

9. Kurs instruktorów obrony cywilnej, zorganizowany przez Wojewódzki Ośrodek Obrony Cywilnej w Chorzowie (17-21 III, Zbigniew Król)
10. Seminarium nt. „Opracowanie rzeczowe piśmiennictwa”, zorganizowane przez CEBID (Biblioteka Narodowa, 26 III, Barbara Koza)
11. Konferencja „Samorządy i biblioteki”, zorganizowana przez Bibliotekę Narodową, Duński Instytut Kultury i SBP (Biblioteka Narodowa, 28 III, Maria Gutowska)
12. Szkolenie dot. digitalizacji zbiorów, zorganizowane przez Wyższą Szkołę Umiejętności Społecznych w Poznaniu (31 III – 4 IV, Remigiusz Lis, Adam Krzyż)
13. Posiedzenie Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej SBP (Szczecin, Książnica Pomorska, 2-3 IV, Ilona Gidaszewska, Bernard Szczech)
14. IX Ogólnopolska Konferencja Liderów Kultury nt. „Finansowanie i organizacja działalności kulturalnej w gminie, powiecie i województwie samorządowym w aspekcie wejścia Polski do Unii Europejskiej” (Krynica, 2-4 IV, prof. dr hab. Jan Malicki, Maria Gutowska, Magdalena Skóra)
15. Sesja naukowa „Improwizacja - twórcza wolność czy kontrolowany chaos”, zorganizowana w ramach Dni Otwartych Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej w Katowicach, 7-13 IV (AM, 9 IV, prof. dr hab. Jan Malicki: Między naśladownictwem a oryginalnością)
16. Konferencja „Dostęp do informacji europejskiej w województwie śląskim”, zorganizowana przez Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego (Katowice, 24 IV, Sylwia Błaszczuk: Zbiory i działalność Centrum Dokumentacji Europejskiej Biblioteki Śląskiej. Komunikat)
17. Kurs dla kadry kierowniczej bibliotek publicznych „Zarządzanie rozwojem biblioteki publicznej. Komunikacja interpersonalna. Prezentacja medialna biblioteki”, zorganizowa-

ny przez Wyższą Szkołę Umiejętności Społecznych w Poznaniu (9-13 V, Magdalena Skóra)

18. XV. Spotkania Warsztatowe Konserwatorów Dzieł Sztuki, zorganizowane przez Stowarzyszenie Historyków Sztuki w Łodzi (Łódź, 16-17 V, Danuta Skrzypczyk)
19. Seminarium „Biblioteki na pograniczu”, zorganizowane przez Bibliotekę Miejską w Czeskim Cieszynie (Mestská knihovna Český Těšín) oraz SKIP – Oddział Regionalny Północnych Moraw w ramach Tygodnia Bibliotek Polskich w Cieszynie (Czeski Cieszyn, Těšinske divadlo, 21 V, prof. dr hab. Jan Malicki: Sytuacja współczesnego bibliotekarstwa polskiego)
20. V. Ogólnopolskie Warsztaty „Język haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej – nowe słownictwo, najnowsze ustalenia metodyczne, stosowane w katalogach bibliotek”, zorganizowane przez SBP (Biblioteka Narodowa, 20-22 V, Barbara Koza, Bożena Szczykała)
21. Konferencja „Nauka o książce, bibliotece i informacji we współczesnym świecie”, zorganizowana przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego (Biblioteka Narodowa, 26 V, prof. dr hab. Jan Malicki)
22. Wyjazd studyjny do delegatury Polskiego Związku Niewidomych w Częstochowie w sprawie organizacji udostępniania książki mówionej (26 V, Monika Noszczyk)
23. Szkolenie zarządców nieruchomości w ramach III Śląskiego Forum Nieruchomości, zorganizowane przez Centralny Ośrodek Informacji Budownictwa P.P. O/Katowice, Górnośląskie Stowarzyszenie Zarządców Nieruchomości, Katowicką Spółdzielnię Mieszkaniową i in. (szkolenie obowiązkowe zgodnie z *Ustawą o gospodarce nieruchomościami*, art. 186, p. 2 (30 V, Piotr Kozubek)
24. Seminarium pn. „Europa – tak wiele nas łączy”, zorganizowane przez Górnośląskie Centrum Edukacyjne im. Marii

- Curie Skłodowskiej w Gliwicach, kończące cykl konkursów o tematyce europejskiej, adresowany do uczniów (4 VI, Sylwia Błaszczyk: Źródła informacji europejskiej)
25. Seminarium metodyczno-szkoleniowe dla dyrektorów bibliotek samorządowych pow. żywieckiego, zorganizowane przez Żywiecką Bibliotekę Samorządową (5 VI, Sylwia Błaszczyk: Źródła informacji Unii Europejskiej oraz informacja o zbiorach i zasadach funkcjonowania Centrum Dokumentacji Europejskiej Biblioteki Śląskiej)
 26. V. Ogólnokrajowa Narada Bibliografów, zorganizowana przez Bibliotekę Narodową i SBP (Biblioteka Narodowa, 11-13 VI, Ilona Gidaszewska, Magdalena Skóra)
 27. Międzynarodowa konferencja „Sankt-Petersburg i kultura białoruska”, zorganizowana przez Rosyjską Bibliotekę Narodową (Sankt-Petersburg, 18-19 VI, prof. dr hab. Jan Malicki: Mit początku narodu w dawnych kulturach państw słowiańskich)
 28. Konferencja metodyczna dla wykładowców kursów dla bibliotekarzy „Informacja europejska w polskich bibliotekach publicznych”, zorganizowana przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego (26 VI, Sylwia Błaszczyk, Agnieszka Koszowska, Radosław Ragan, Magdalena Tomecka)
 29. Szkolenie dla dyrektorów bibliotek, których zbiory tworzą narodowy zasób biblioteczny, zorganizowane przez Ministerstwo Kultury (Centrum Szkolenia Ochrony Ludności i Dóbr Kultury – Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, 16-18 IX, Jolanta Mulewicz)
 30. Spotkanie przedstawicieli centrów dokumentacji europejskiej w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej w Warszawie (18 IX, Radosław Ragan)
 31. Warsztaty „Europa – szansa dla kultury” nt. projektów kulturalnych, finansowanych ze źródeł unijnych; zasady opracowywania wniosków i przygotowywania projektów

w ramach programu „Kultura 2000” (18 IX, dr Aleksandra Pethe)

32. Seminarium dla przedstawicieli Centrów Dokumentacji Europejskiej w Polsce w siedzibie Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej (Warszawa, 18 IX, Radosław Ragan)
33. Ogólnopolska konferencja „Dziś i jutro zawodu bibliotekarza” oraz V Forum Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, zorganizowane przez BG Politechniki Lubelskiej, ZG SBP oraz ZO SBP w Lublinie (Nałęczów, 18-20 IX, Sylwia Błaszczuk, Maria Gutowska, Remigiusz Lis)
34. II. Konferencja „Internet w bibliotekach. Łączność, współpraca, digitalizacja”, zorganizowana przez Komisję Wydawnictw Elektronicznych SBP, BG Politechniki Wrocławskiej, Bibliotekę Narodową i Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (Wrocław, 23-26 IX, Remigiusz Lis)
35. Konferencja „Funkcje i kreatywność bibliotek samorządowych w upowszechnianiu wiedzy o regionie”, zorganizowana przez Książnicę Beskidzką w Bielsku-Białej we współpracy z tamtejszym Zarządem Oddziału SBP (2 X, Maria Gutowska, prof. dr hab. Jan Malicki: Działalność regionalna biblioteki na przykładzie Biblioteki Śląskiej)
36. I Forum Kobiet Województwa Śląskiego „Śląsk – Polska – Europa – Unia”, zorganizowane przez Pełnomocnika Wojewody Śląskiego ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn – Dorotę Stasikowską – Woźniak oraz Radę Konsultacyjną i Śląską Radę Kobiet (Katowice, 6 X, Maria Gutowska, Magdalena Skóra)
37. II. Ogólnopolski Kongres Kultury „Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju kultury”, zorganizowany przez Narodowe Centrum Kultury w Warszawie oraz Instytut Sztuki w Krakowie przy współpracy Akademii Ekonomicznej w Krakowie (Kraków, 9-10 X, prof. dr hab. Jan Malicki, Magdalena Skóra)

38. Konferencja „Biblioteka – człowiek niepełnosprawny – środowisko lokalne”, zorganizowana przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu (13-15 X, Małgorzata Król)
39. Ogólnopolska konferencja „Użytkownik – języki informacyjno-wyszukiwawcze”, zorganizowana przez Komisję Opracowania Rzeczowego Zbiorów przy ZG SBP przy współpracy z Biblioteką Narodową oraz Instytutem Informacji naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego (BN, 14-16 X, Barbara Koza, Bożena Szczykała)
40. Kongres Kultury Zagłębia Dąbrowskiego (Sosnowiec, 17 X, prof. dr hab. Jan Malicki)
41. Sympozjum poświęcone życiu i twórczości Alfreda Ligockiego, zorganizowane przez Zarząd Okręgu Śląskiego Związku Polskich Artystów Plastyków (Katowice, 22 X, dr Barbara Maresz)
42. I Kongres Kultury Zawiercia (24 X, Maria Gutowska, Bożena Szczykała)
43. Ogólnopolska konferencja „Dziecko i książka”, zorganizowana przez Bibliotekę Narodową i Centrum Międzynarodowej Współpracy Kulturalnej – Instytut Adama Mickiewicza Oddział w Krakowie (Biblioteka Narodowa, 27-28 X, prof. dr hab. Jan Malicki: „Guliwer” – czasopismo o książce dla dziecka, dr Aleksandra Pethe, Aneta Satława)
44. Kurs „Promocja bibliotek w środowisku lokalnym” zorganizowany przez CEBID (3-4 XI, Agnieszka Grefkowicz, dr Aleksandra Pethe)
45. Seminarium zespołu bibliografii polskiej słowacystyki i bohemistyki, zorganizowane przez Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych we Wrocławiu (5-6 XI, dr Agnieszka Magiera)
46. Szkolenie z cyklu „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej” – sporządzanie wniosków aplikacyjnych

- o pozyskanie środków z funduszy unijnych w aspekcie najnowszych zmian w przepisach prawa polskiego, zorganizowane przez Narodowe Centrum Kultury (Rzeszów, 5-6 XI, Bogumiła Pluta)
47. V Forum Użytkowników Systemu PROLIB (Kraków, 18-19 XI, Małgorzata Dziurkowska, Elżbieta Rokosiewicz)
48. Konferencja „Biblioteki publiczne i strategie ich rozwoju po rozszerzeniu Unii Europejskiej”, zorganizowana przez Instytut Goethego oraz Instytut Francuski w Warszawie we współpracy ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich i Biblioteką Narodową; w programie zwiedzanie Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego (20-21 XI, Maria Gutowska, Magdalena Skóra, Sylwia Błaszczuk)
49. Konferencja muzykologiczna „Dzisiejszy kształt polskiej muzyki religijnej”, zorganizowana przez Sekcję Bibliotek Muzycznych SBP – Polską Grupę Narodową IAML oraz Archidiecezjalną Komisję ds. Śpiewu, Muzyki Kościelnej i Służby Liturgicznej w Gnieźnie (21-22 XI, Małgorzata Witowska)
50. Spotkanie nt. ochrony (zwłaszcza digitalizacji) Narodowego Zasobu Bibliotecznego, zorganizowane z inicjatywy Biblioteki Narodowej (BN, 1 X, dr Teresa Roszkowska, Magdalena Skóra)
51. Szkolenie zarządców nieruchomości, zorganizowane przez Katowickie Stowarzyszenie Zarządców Nieruchomości (Katowice, 1 XII, Piotr Kozubek)
52. Sesja naukowa „Poza historią”, zorganizowana przez Komisję Historycznoliteracką PAN Oddział w Katowicach (UŚ, 2 XII, prof. dr hab. Jan Malicki: Prawda – prawdopodobieństwo – fikcja. Między historią a kulturą)
53. Konferencja międzynarodowa „Wisława Szymborska. Tradycja, współczesność, recepcja”, zorganizowana przez Zakład Polonistyki Uniwersytetu Ostrawskiego (Ostrawa, Ostravska univerzita. Filozofická fakulta. Katedra slavisty-

- ki, 4 XII, prof. dr hab. Jan Malicki: Wisławy Szymborskiej widzenie świata i człowieka)
54. Konferencja „Czytelnik czy klient?”, organizator: Uniwersytet Mikołaja Kopernika (Toruń, 4-5 XII, Agnieszka Grefkowicz, Remigiusz Lis)
 55. Posiedzenie Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej przy ZG SBP (Warszawa, 8 XII, Ilona Gidaszewska, Agnieszka Magiera)
 56. Konferencja nt. „Osoby niepełnosprawne w życiu kościoła i społeczeństwa”, organizator: Wydział Teologiczny UŚ i Caritas Archidiecezji Katowickiej (Ruda Śląska, 10 XII, Małgorzata Król: Doświadczenia Śląskiej Biblioteki Terapeutycznej)
 57. Konferencja „Standardy biblioteczne – wzorce i doświadczenia Unii Europejskiej”, organizatorzy: ZG SBP, Biblioteka Narodowa (11 XII, Maria Gutowska, Magdalena Skóra)

9. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA

Wykłady

1. Polska w strefie euro (dr Jacek Pietrucha, 24 I)
2. Kultura średniowieczna (7, 8 14, 15 I, prof. dr hab. Jan Malicki)
3. „O czeskiej humanistyce” (prof. Ivo Pospíšil, Uniwersytet Masaryka w Brnie; współorganizator: Uniwersytet Śląski)
4. Fundusze strukturalne w Unii Europejskiej (prof. Joanna Żabińska, 28 II)
5. Edukacja wobec wyzwań rynku pracy w krajach Unii Europejskiej (dr Izabela Ostoj, 28 III)
6. O bibliofilstwie i kolekcjach w Bibliotece Śląskiej (wykład dla studentów bibliotekoznawstwa, prof. dr hab. Jan Malicki, 21 III)

7. Moja biblioteka (prof. dr hab. Jan Malicki, wykład dla członków Śląskiego Towarzystwa Miłośników Książki i Grafiki, 22 IV)
8. Istota międzynarodowych przepływów kapitału (dr Magdalena Kozłowska, 16 V)
9. Możliwości dla młodzieży, nauki i kultury w zjednoczonej Europie (prof. dr hab. Jan Malicki, konferencja z cyklu „Kobiety w Unii Europejskiej, 22 V)
10. Pokaz wybranych zbiorów specjalnych i wykład dla grupy dzieci z Suczawy (Rumunia) (Elżbieta Tyrna-Danielczyk, Weronika Pawłowicz, 19 VIII)
11. Pamięć i historia (prof. dr hab. Jan Malicki, na spotkaniu młodzieży Trójkąta Weimarskiego, 5 IX)
12. Biblioteka a poznanie naukowe (prof. dr hab. Jan Malicki, wykład inaugurujący rok szkolny w CEBID, 6 IX)
13. Fundusze strukturalne, projekty finansowane przez Unię Europejską (Gabriela Kardasz, 27 X)

Wykłady poza Biblioteką

1. Gawęda historyczno-literacka z okazji przyznania nagród starosty bieruńsko-lędzińskiego – *Clemens pro arte* i *Clemens pro cultura* za rok 2002 (prof. dr hab. Jan Malicki, Lędziny, 20 II)
2. O kulturze literackiej Śląska (prof. dr hab. Jan Malicki, Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, 12 III)
3. Dzieje i teraźniejszość Biblioteki Śląskiej (prof. dr hab. Jan Malicki, LO im. J. Słowackiego w Chorzowie, 26 III)
4. Konwencje antropologiczne w poezji późnego baroku (odczyt na zebraniu Komisji Historycznoliterackiej PAN, Oddział w Katowicach, prof. dr hab. Jan Malicki, 2 IV)
5. Źródła informacji europejskiej (Sylwia Błaszczyk, MBP Siemianowice Śląskie, 3 IV)

6. Zbiory i działalność Centrum Dokumentacji Europejskiej Biblioteki Śląskiej (na konferencji „Dostęp do informacji europejskiej w woj. śląskim, Sylwia Błaszczyk, 24 IV)
7. Symbole Unii Europejskiej (prof. dr hab. Jan Malicki, MBP w Czeladzi, 29 IV)
8. Symbolika Unii Europejskiej (prof. dr hab. Jan Malicki, Teatr Śląski – uroczystość wręczenia śląskich nagród jakości, 8 V)
9. Śląskie księgozbiory historyczne. Zbiory Kochcickich – gawęda filologiczna (prof. dr hab. Jan Malicki, Wojewódzki Dzień Bibliotek i Bibliotekarza, Zamek w Koszęcinie, 15 V)
10. Źródła informacji Unii Europejskiej (seminarium dla bibliotekarzy, Sylwia Błaszczyk, Biblioteka Publiczna w Głuchołazach, 20 V)
11. Źródła informacji Unii Europejskiej (seminarium adresowane do młodzieży szkół pow. będzińskiego, Sylwia Błaszczyk, 27 V)
12. Literatura śląska w kulturze polskiej – wykład inauguracyjny dla uczniów klas IV I LO im. J. Słowackiego w Chorzowie (prof. dr hab. Jan Malicki, Dom Parafialny w Chorzowie, 2 IX)
13. Świętochłowice w literaturze (prof. dr hab. Jan Malicki, Muzeum Miejskie w Świętochłowicach, 25 IX)
14. Zaslugi Karola Miarki – gawęda historycznoliteracka w czasie uroczystości wręczenia Nagród Imienia Karola Miarki (prof. dr hab. Jan Malicki, Pielgrzymowice, 23 X)
15. O zawodzie bibliotekarza (prof. dr hab. Jan Malicki, GB w Łazach, 6 XI)

Zawodowe praktyki biblioteczne

Praktyki odbyło 14 osób: Uniwersytet Śląski – 5, Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej – 1, Uniwersytet w Białymstoku – 1, Akademia Ekonomiczna – 2, Górnoślą-

ska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości – 1, Zespół Szkół nr 2 w Tychach, Liceum Ekonomiczne – 4.

Ponadto:

- Klub Poczty Poetyckiej Macieja M. Szczawińskiego – organizowane co miesiąc spotkania dla miłośników i twórców poezji (7 I, 4 II, 4 III, 15 IV, 20 V, 12 VI, 4 IX, 9 X, 20 XI, 15 XII)
- Potyczki Dziennikarskie – spotkania zorganizowane we współpracy ze Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich:
 - Spotkanie autorskie z red. Przemysławem Marcem (RMF FM) pt. „Dziennikarz na wojnie”; gospodarze wieczoru - red.: Marek Mierziak, Grażyna Ogrodowska, Jan Matużyński (13 I)
 - Spotkanie z red. Ewą Grochowską; gospodarze wieczoru: Marek Mierziak, Grażyna Ogrodowska, Mariola Woszkowska (12 V)
- Z cyklu „Debaty w Bibliotece Śląskiej”:
 - „Czwarta władza?” – spotkanie z udziałem: Andrzeja Janickiego (dyrektora TVP Katowice), Henryka Grzonki (zastępcy redaktora PR Katowice), Marka Chylińskiego (red. naczelnego „Dziennika Zachodniego”), Romualda Orła (red. naczelnego „Trybuny Śląskiej”); prowadzenie: Dorota Stasikowska-Woźniak (pisarka, dziennikarka, prezydentka Soroptimist International – Śląski Klub „Nike” (28 III)
 - „Pamiętajmy o ogrodach” – spotkanie z Czesławem Śleziakiem –ministrem ochrony środowiska; prowadzenie: Dorota Stasikowska-Woźniak (14 IV)
 - „Polska w Unii Europejskiej” – spotkanie z sekretarzem stanu, szefem Biura Bezpieczeństwa Narodowego w Kancelarii Prezydenta RP Markiem Siwcem; prowadzenie: Dorota Stasikowska-Woźniak (14 V)
- We współpracy z MBP w Mysłowicach zorganizowano konkurs „Wiedza o Unii Europejskiej” dla młodzieży gim-

nazjów i szkół średnich (I etap – 24 IV, II etap – 5 V), przewodnicząc pracom jury; 9 V dyrektor BŚ uczestniczył w uroczystym wręczeniu nagród laureatom.

- Imprezy edukacyjne dla dzieci i młodzieży w Śląskiej Bibliotece Terapeutycznej:

1. Z okazji Dnia Babci i Dnia Dziadka – zajęcia z udziałem młodzieży z Oddziału Przysposabiającego do Pracy przy Zespole Zasadniczych Szkół Zawodowych Specjalnych (21 I)
2. Warsztaty scenariuszowe „Filmowe Love” – integracyjna impreza walentynkowa z udziałem młodzieży ze SP Integracyjnej nr 15 w Rudzie Śląskiej; prowadzenie Małgorzata Gutowska-Adamczyk, autorka scenariusza filmowego serialu „Tata, a Marcin powiedział” (14 II)
3. Spotkanie z aktorem Ryszardem Zaorskim – z okazji jubileuszu jego 75-lecia, przypadającego w Międzynarodowym Dniu Teatru; w programie występ niepełnosprawnych uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej „Promyk” z Katowic- Janowa (31 III)
4. Warsztaty plastyczne pt. „Wesołe pisanki” z udziałem członków Oddziału Przysposabiającego do Pracy Zawodowej przy ZSZ Specjalnej nr 16 w Katowicach, kierunek: ceramika (14 IV)
5. Przygotowania do Dnia Matki z udziałem uczniów klasy integracyjnej SP nr 21 w Kostuchnie (28 V)
6. Spotkanie uczniów z Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Katowicach z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia (25 XI)
7. Przedświąteczne spotkanie integracyjne „Przy wigilijnym stole” z udziałem uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej Ośrodka Matki Boskiej Uzdrawienie Chorych z Knuruwa oraz uczniów z III LO im. Mickiewicza w Katowicach, którzy zaprezentowali inscenizację „Stół wigilijny” (18 XII)

- Inne przedsięwzięcia organizowane przez Śląską Biblioteką Terapeutyczną:
 1. Prezentacja filmu Barry'ego Levisona „Rain man” dla pensjonariuszy Dziennych Domów Pomocy Społecznej nr 1 i nr 4 w Katowicach; projekcji towarzyszyła dyskusja (28 I)
 2. Koncert amatorskiego zespołu wokalnno-muzycznego „Retro”, adresowany do osób niewidzących i słabo widzących (18 II)
 3. Spotkanie uczestników Domów Diennej Pomocy Społecznej (osoby słabo widzące i niewidome, rodzice dzieci niepełnosprawnych i chorych na cukrzycę) z lekarzem diabetologiem dr Jolantą Kitowską-Koterłą z Fundacji „Żyj świadomie” (15 IV)
 4. Dźwiękowa projekcja przezroczy tatrzańskich Krystiana Szczęsnego do muzyki Wojciecha Kilara – pokaz dla bibliotekarzy z Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej (9 X); toż – w czasie uroczystości wręczenia Nagród Imienia Karola Miarki (Pielgrzymowice, 23 X)
 5. Konkurs pisanie i czytania systemem punktowym Braille’a, zorganizowany przez Zarząd Okręgu Śląskiego Polskiego Związku Niewidomych we współpracy z Biblioteką Śląską (16 X)
 6. III Wojewódzki Konkurs Książki Mówionej, zorganizowany we współpracy z Okręgiem Śląskim PZN (18 XI)
 7. Realizacja projektu naukowo-artystycznego „Kultura a integracja – sztuka wobec niepełnosprawności” z inicjatywy Zakładu Arteterapii Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego i Śląskiej Biblioteki Terapeutycznej (2- XII)

10. DZIAŁALNOŚĆ WYSTAWIENNICZA

Kontynuacja z poprzedniego roku:

1. „Z Europy do Europy”. Pokonkursowa wystawa prac satyrycznych o tematyce unijnej, zorganizowana we współpracy ze Stowarzyszeniem „Media dla Integracji Europejskiej” (9 XII 2002 – 8 II 2003)
2. Boże Narodzenie w zbiorach Biblioteki Śląskiej (15 XII 2002 – 15 I 2003)
3. Jan Marcin Szancer (1902-1973). W setną rocznicę urodzin (16 XII 2002 – 15 II 2003)
4. „Niosę w sobie radość”. Wystawa twórczości (obrazy olejne, kolaże, inkrustacje, koronki, lalki, kompozycje kwiatowe, malarstwo na szkłe) pensjonariuszy Dziennego Domu Pomocy Społecznej „Opoka” w Katowicach-Ligocie (Mała Galeria, 18 XII 2002 – 15 II 2003)

Nowe:

1. Jednolity rynek europejski 1993-2003 (I-II, Sylwia Błaszczuk)
2. Pozycja kobiet w Unii Europejskiej (22 I – 10 II, Sylwia Błaszczuk)
3. „Zjednoczona Europa 2002” – Ogólnopolski Konkurs Plastyczny Szkół Artystycznych. Wystawa pokonkursowa (22 I – 5 II)
4. Fotogramy Andrzeja Zawady. Z prywatnej kolekcji Anny Milewskiej – żony himalaisty; wernisażowi (z udziałem A. Milewskiej) towarzyszył pokaz filmów o tematyce górskiej (10-20 II)
5. Z dziejów polskiego alpinizmu (6 II – 8 III, Wisława Bertman, Anna Literacka)
6. Edukacja w Unii Europejskiej (11 II – 10 III, Sylwia Błaszczuk)
7. Karta Rozpoznawcza Józefa Musioła (19 II – 10 III, Maria Buszman-Szklarska, Ewa Paździora)

8. „Góry moje, góry...” – wystawa prac dzieci – laureatów konkursu bibliotecznego „Góry moje, góry...” oraz prezentacje: masek obrzędowych kółka rzeźbiarskiego pod kier. Tadeusza Gołucha z Węgierskiej Górki, zdobnictwa bibułkowego, malarstwa ludowego na szkle autorstwa zrzeszonych w Dziecięcym Klubie Środowiskowym Zespołu Zamkowo-Parkowego w Żywcu (24 II – 8 III, Aneta Satława)
9. Biblioteka Teatru Lwowskiego (3 III – 30 IV, dr Barbara Maresz)
10. „Jesteś zakażony wirusem HIV? – Będę z tobą.” Wystawa plastyczna gimnazjalistów woj. śląskiego uczestniczących w konkursie „Moja postawa wobec zarażonych HIV i chorych na AIDS”, ogłoszonym przez Fundację „Żyj świadomie” (Mała Galeria, 7 III- 25 IV, Maria Buszman-Szklarska, Ewa Paździora)
11. Jan Józef Szczepański. Człowiek i dzieło. (20 III-25 III)
12. Kobiety w fotografii Krzysztofa Niesporka (24 III – 30 IV)
13. Józef Lompa. W 140 rocznicę śmierci. (29 III – 20 V, Bernard Szczech)
14. Polityka społeczna w Unii Europejskiej (IV, Sylwia Błaszczyk)
15. Śląski Wawrzyn Literacki – nominacje do nagrody za rok 2002 (IV – 31 VII, Maria Buszman-Szklarska, Ewa Paździora)
16. „Album rodzinny” – akwaforty i fotografie z albumu rodzinnego prof. Jana Szmatlocha (15 IV – 6 V)
17. Pochyleni nad Szajną. Wystawa dokumentacji teatralnej (8 V – 30 VI) [Centrum Scenografii Polskiej. Oddział Muzeum Śląskiego; współpraca dr Barbara Maresz]
18. Rozszerzenie Unii Europejskiej krokiem w przyszłość (9 V – 10 VI, Sylwia Błaszczyk)
19. Obrazy w tkaninie Neli Krzewniak; wernisaż uświetnił występ młodego gitarzysty Dawida Józwickiego (Mała Galeria, 12 V – 31 V)

20. Świat komiksu – wystawa towarzysząca seminarium dla bibliotekarzy bibliotek dziecięcych (22 V – 9 VI, Aneta Sałtawa we współpracy z MBP w Oświęcimiu)
21. Wystawa malarstwa emocjonalnego z Mysłowickiego Ośrodka Kultury i Sztuki przygotowana przez Adama Plackowskiego, towarzysząca konferencji „Sztuka dla dzieci oraz ekspresja najmłodszych drogą do pełni rozwoju” (30-31 V)
22. Wystawa prac fotograficznych studentów uczelni artystycznych – w ramach I Festiwalu Uczelni Artystycznych Województwa Śląskiego ARTERIE 2003 (3 VI-31 VII)
23. Wystawa prac dyplomowych absolwentów Technikum Fotograficznego im. E. Abramowskiego w Katowicach (3 VI –25 VI, współpraca Marek Blaut)
24. Unia Europejska – wyniki referendum (10 VI – 30 VI, Sylwia Błaszczyk)
25. X Wystawa ceramiki, rysunku, malarstwa uczniów klas przysposobienia do pracy zawodowej ceramika i ich absolwentów, wychowanków Stowarzyszenia Wspomagania Twórczości i Rozwoju Osób Niepełnosprawnych „UNIKAT” (16 VI – 15 VIII)
26. Ks. Franciszek Blachnicki – wystawa towarzysząca sesji naukowej (17 VI, Bernard Szczech, Małgorzata Zybert)
27. Prawa człowieka w prawodawstwie Unii Europejskiej (VIII, Sylwia Błaszczyk)
28. Stanisław Wasylewski (1885-1953). Wystawa ze zbiorów śląskiego bibliofila Ryszarda Pietkiewicza (VII, Elżbieta Tyrna Danielczyk, Lucyna Jabłko)
29. Kornel Makuszyński (16 VII – 20 X; od 18 IX w nowej aranżacji, Maria Buszman-Szklarska, Ewa Paździora)
30. Robert Schuman – ojciec Europy. W czterdziestą rocznicę śmierci (IX, Sylwia Błaszczyk)
31. Nowości wydawnicze w zbiorach Biblioteki Śląskiej (1-20 IX, Krystyna Wasilewska)

32. Kino polskie w plakacie filmowym z lat 60. Z kolekcji Benicjusza Nycza w zbiorach Biblioteki Śląskiej (1-18 IX, Marek Palka)
33. „Letnie wspomnienia” – wystawa prac plastycznych Beaty Tomas; wernisaż uświetniła prezentacja wierszy Honoraty Sordyl w wyko-naniu autorki (10 IX – 10 X)
34. „Bez ściany między nami” – wystawa prac plastycznych osób niepełnosprawnych umysłowo, zorganizowana przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Rybniku we współpracy z Kołem w Jaworznie, Urzędem Miasta w Rybniku i Muzeum w Rybniku oraz Biblioteką Śląską w ramach obchodów Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych (23 IX –23 X)
35. Jan Parandowski – alchemik słowa. 11 V 1895–26 IX 1978 (20 IX-26 XI, dr Barbara Maresz)
36. Parlament Europejski – organizacja i funkcjonowanie (X, Sylwia Błaszczyk)
37. Instytucje Unii Europejskiej. Ze zbiorów Centrum Dokumentacji Europejskiej (3 XI-29 XI, Sylwia Błaszczyk)
38. „Pragnienie ciszy” – malarstwo Franciszka Żurawki z kolekcji Gerarda Stanisława Trefonia (Mała Galeria, 3 XI – 10 XII)
39. Andrzeja Czeczota rysunki z „Polityki” i inne (3 XI – 29 XI)
40. Śląska Szkoła Plakatu. Tomasz Bierkowski. Aleksandra Giza, Tadeusz Grabowski, Tomasz Jura, Roman Klarus, Michał Kliś, Sebastian Kubica, Marian Oslisło, Zbigniew Pieczykolan, Monika Starowicz, Waldemar Świerzy. Wystawa zorganizowana w ramach XII Górnos Śląskiego Festiwalu Sztuki Kameralnej (od 14 XI stała galeria)
41. Najstarsze chóry w województwie śląskim (15 XI-28 XI, Małgorzata Witowska)

42. „Moja Afryka” – wystawa fotografii Ryszarda Kapuścińskiego, przygotowana przez Wydawnictwo ZNAK (19 XI – 8 XII XI)
43. Wystawa misiów z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia (25 XI)
44. Instytucje Unii Europejskiej (Europejski Trybunał Sprawiedliwości, Sąd Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich, Komitet Regionów i Komitet Ekonomiczno-Społeczny (1-10 XII, Sylwia Błaszczyk)
45. Wystawa prac plastycznych podopiecznych „UNIKAT” (2 – 4 XII)
46. Muzyka w plakacie i ekslibrisie. Prace ze zbiorów Biblioteki Śląskiej, BWA oraz pokłosie konkursu na ekslibris muzyczny związany z Międzynarodowym Konkursem Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga (3-15 XII; od 16 XII – forma wystawy ograniczona do ekslibrisu, współpraca Paulina Kot)
47. Cimelia muzyczne w zbiorach Biblioteki Śląskiej (5-23 XII, dr Barbara Maresz)
48. Konstanty Ildefons Gałczyński (5 XII – 31 I 2004, Beata Kozakiewicz, Pelagia Porwolik)
49. Śląska Fotografia Prasowa (11 XII – 31 I 2004)
50. Julian Tuwim (15 XII- 29 II 2004, Beata Kozakiewicz, Pelagia Porwolik)
51. Grand Prix 2003 Obce architektů. Wystawa dorobku architektów czeskich pod honorowym patronatem Konsula Generalnego Republiki Czeskiej i dyrektora Biblioteki Śląskiej (17 XII – 16 I 2004)
52. Wystawa ozdób świątecznych przygotowanych przez uczniów Zespołu Szkół Specjalnych nr 7 i nr 10 (Mała Galeria, 19 XII – 10 I 2004)
53. Bożonarodzeniowe kartki świąteczne z najnowszych zbiorów Biblioteki Śląskiej (29 XII – 17 I 2004, Ilona Dyzia, Małgorzata Jamróz)

54. Dodatkowo w Informatorium zorganizowano wystawki okolicznościowe:

- Jan Józef Szczepański 1919-2003
- Irena Jurgielewiczowa 1903-2003
- Jarosław Marek Rymkiewicz – laureat Nagrody Nike 2003
- Noblista 2003 – John Maxwell Coetze
- Jan Pierzchała 1921-2003.

Ponadto:

- współpraca przy organizacji wystawy "Projektów kostiumów filmowych Barbary Ptak", zorganizowanej w ramach 3. Festiwalu Filmowego „Era Nowe Horyzonty”, przygotowanej przez Instytucję Filmową „Silesia - Film” we współpracy z Autorką, Muzeum Kinematografii w Łodzi i Książnicą Cieszyńską (Książnica Cieszyńska, 18-27 VII)
- Wystawa prezentująca dorobek Alojzego Lyski, towarzysząca uroczystości wręczenia nagród starosty bieruńsko-lędzkiego *Clemens pro arte* i *Clemens pro cultura* (Łędziny, 20 II, Bernard Szczech)
- Ekspozycja okolicznościowa poświęcona twórczości laureatów Nagrody im. Karola Miarki: prof. Michałowi Klisiowi, Wojciechowi Kilarowi, Andrzejowi Kalininowi (Pielgrzymowice, 23-29 X, Maria Buszman-Szklarska, Ewa Paździóra)

Zbiory Biblioteki wzbogaciły wystawy organizowane przez inne instytucje, m.in.:

- „Oto pełnowartościowi artyści, którzy są kobietami”, zorganizowana przez Bibliotekę Główną Akademii Muzycznej, Związek Kompozytorów Polskich, Instytucję Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” oraz Górnośląskie Centrum Kultury

- „Deportacje z Górnego Śląska do ZSRR w 1945 r.” (Instytut Pamięci Narodowej)

- „Jan Matejko – malarz dziejów Polski” (MBP w Sosnowcu)
- Wystawa poświęcona dziejom zawodowej straży pożarnej w Katowicach (Muzeum Historii Katowic)
- „Prof. dr hab. Józef Kokot – twórca nowoczesnego Instytutu Śląskiego w Opolu. Życie i dzieło” (Muzeum Śląskie)
- „Luteranie w Gliwicach” (Muzeum w Gliwicach).

11. PROMOCJE KSIĄŻEK, SPOTKANIA LITERACKIE

11.1. Klub Dobrej Książki

Kontynuacja czwartej edycji nagrody Śląski Wawrzyn Literacki. Kolejne prezentacje nominowanych książek:

1. (30 I) Krystyna Bockenheim: Dworek, kontusz, karabela (prof. Stefan Bednarek, Uniwersytet Wrocławski);
2. (27 II) Maciej Urbanowski: Oczyszczenie (dr Krzysztof Koehler, Uniwersytet Jagielloński);
3. (27 III) Jarosław Marek Rymkiewicz: Zachód słońca w Milanówku (prof. Marta Wyka, Uniwersytet Jagielloński);
(24 IV) spotkanie podsumowujące: „Rok wydawniczy 2002” (dr Krzysztof Uniłowski, Uniwersytet Śląski); (5 VI) Uroczystość wręczenia prof. dr hab. Waleremu Pisarkowi Śląskiego Wawrzynu Literackiego (laudację wygłosił prof. Jerzy Jastrzębski, Uniwersytet Wrocławski).

Piąta edycja nagrody Śląski Wawrzyn Literacki. Kolejne prezentacje nominowanych książek: (25 IX) Jan Paweł II: Tryptyk rzymski (ks. prof. dr hab. Jerzy Szymik, KUL); (30 X) Maciej Maleńczuk: Chamstwo w państwie (prof. dr hab. Jan Malicki, Uniwersytet Śląski); (27 XI) Wojciech Kuczok: Gnój (prof. dr Aleksander Nawarecki, Uniwersytet Śląski); (18 XII) Hanna Kowalewska: Julita i huśtawki (Krzysztof Varga)

11.2. W cyklu Salon Literacki Wydawców i Pisarzy

1. Spotkanie z dziennikarzem „Gazety Wyborczej” Wojciechem Jagielskim, autorem książki „Modlitwa o deszcz” (15 I)
2. Promocja „Dzieł wybranych” Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego; spotkanie z córką pisarza – Kirią Gałczyńską (5 III)
3. Spotkanie z Dorotą Terakowską; promocja ostatniej książki autorki „Ono” (2 IV)
4. Spotkanie z prof. Tadeuszem Sławkiem, autorem książki „Antygona w świecie korporacji”; prezentacja Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego (22 X)
5. Promocja książki „Do Amsterdamu” Michała Olszewskiego; spotkanie z autorem i prezentacja Wydawnictwa ZNAK (19 XI)
6. Prezentacja Wydawnictwa Literackiego „Biegniemy dalej. Pół wieku WL” (10 XII)

11.3. Inne

1. Promocja książki dr hab. Janusza Ryby: Uwodzicielskie oblicza Oświecenia. Szkice obyczajowe II, wydanej przez Wydawnictwo Naukowe „Śląsk” (22 I)
2. Spotkanie z Gene'em Brewerem – autorem książek „K-Pax” i „Na promieniu światła”(Wydawnictwo ZNAK) (31 I)
3. Promocja wydawnictwa Biblioteki Śląskiej „Język Mułów. Language of Mules” i spotkanie z autorem Johnem Guzłowskim (11 III)
4. Promocja wydawnictwa Biblioteki Śląskiej autorstwa dr Barbary Maresz „Ze Lwowa do Katowic. Przedwojenne księgozbiory lwowskie i kresowe w Bibliotece Śląskiej” (19 III)

5. Promocja książki Izabeli Kaczmarzyk „Adam Gdacjusz. Z dziejów kaznodziejstwa śląskiego”, wydanej przez Bibliotekę Śląską (7 IV)
6. Górnośląski świat Stanisława Bieniasza. Promocja książki „Stary portfel”, wydanej przez Bibliotekę Śląską i Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach (16 IV)
7. Promocja wydawnictwa Biblioteki Śląskiej autorstwa Floriana Śmieji „Zbliżenia i kontakty” (23 IV)
8. Spotkanie z Normanem Daviesem; promocja jego książki „Wyspy. Historia”, wydanej przez ZNAK (7 V)
9. Spotkanie z Markiem Blautem, autorem książki „Dolina-4”, wydanej przez Bibliotekę Śląską (16 V, MDK „Południe”, Filia nr 1, Katowice)
10. Spotkanie poświęcone nowym tomom z serii Horyzonty Nowoczesności (Katarzyna Rosner: Narracja, tożsamość i czas; Hanna Segal: Marzenie senne, wyobrażenia i sztuka), wyróżnionej nagrodą „Literatury na Świecie” (21 V)
11. Promocja książki Michała Jagiełły „Jawnie i skrycie” z udziałem autora (6 VI)
12. Promocja debiutanckiego tomiku poezji Barbary Marek „Pani Ergo Sum”, wydanej przez Bibliotekę w serii „Debiuty Poetyckie” (9 VI)
13. Konferencja prasowa i promocja książki „Wizyty Aniołów, czyli moje życie kontrolowane” autorstwa Anny Wrzos – zdobywczyni głównej nagrody w konkursie na utwór literacki inspirowany wartościami chrześcijańskimi „Najważniejsze jest niewidoczne dla oczu...” (10 VI)
14. Promocja książki wydanej przez Bibliotekę Śląską „Dylemat królika doświadczalnego. Wybór wierszy” autorstwa Gyorgi Gömöriego, wydanej w serii „Polonika”, z udziałem autora (20 X)
15. Spotkanie autorskie z Anna Wrzos, autorką książki „Wizyty Aniołów...” (6 XI)

12. KONCERTY, RECITALE I SPEKTAKLE TEATRALNE

We współpracy z Instytucją Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” w cyklu „Akademickie Spotkania z Muzyką” zorganizowano 12 koncertów kameralnych, z udziałem m.in.: Lidii Grychtołówny, Agnieszki Osieckiej-Bochenek, Zbigniewa Raubo, Agnieszki Świtały, Joanny Domańskiej, Ewy Biegas, Benona Maliszewskiego, Macieja Komandera, Adama Szerszenia oraz Spirituals Singers Band i in.

We współpracy z Estradą Śląską w cyklu „Jesienne Spotkania z Poezją i Muzyką” zorganizowano 13 koncertów, w których wystąpili: Kabaret „Kuzyni” z Krakowa (6 I), Towarzystwo Teatralne Pod Górkę” (20 I, 3 II), Zespół „Czerwony Tulipan” (17 II), Beata Malczewska-Starowieyska, Narodowy Stary Teatr (3 III), Rafał Jędrzejczak, Narodowy Stary Teatr, Piwnica Pod Baranami” (31 III), Joanna Liszowska (14 IV), Tadeusz Woźniak (29 IX), Scena Babel (13 X), Beata Paluch, Edward Linde-Lubaszenko i Janusz Butrym w spektaklu „Kalina” (27 X), Katarzyna Zielińska, laureatka Festiwalu Sztuki Estradowej (10 XI), Irena Urbańska i zespół Ira&Klezmers (24 XI), Piwnica św. Norberta (8 XII).

Inne:

1. Wieczór z kameralistyką. „Trio Elegiaque” (z udziałem m.in. Kai Danczowskiej) (13 I, 25 VIII)
2. Koncert z okazji Dnia Dziecka pod hasłem „Dzieci dzieciom” zorganizowany we współpracy ze Społecznym Ogniskiem Muzycznym w Mysłowicach (1 VI)
3. W cyklu „Spotkania ze sztuką” – program edukacyjno-terapeutyczny dla dzieci z zaburzeniami rozwoju: koncert nr 1 „Rytm” (10 IX); koncert nr 2 „Melodia” (8 X); koncert nr 3 „Tempo” (5 XI); koncert nr 4 „Harmonia i współbrzmienia” (3 XII)

4. Koncert charytatywny na rzecz dzieci i młodzieży z wadą słuchu (11 XII)
5. Grawitacja lotu – prawdziwe historie dziewcząt, które uciekały” – spektakl Śląskiego Teatru Tańca (12 XII)

13. INNE IMPREZY I SPOTKANIA W BIBLIOTECIE

1. Spotkanie opłatkowe Duszpasterstwa Bibliotekarzy Diecezji Katowickiej (6 I)
2. Spotkanie opłatkowe katowickiego oddziału Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Wschodnich (8 I)
3. Spotkanie osób, w tym przedstawicieli organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych – w związku z ogłoszeniem Roku Osób Niepełnosprawnych (8 I)
4. Spotkanie świąteczno-noworoczne Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr (10 I)
5. Cykl imprez integracyjnych, aktywizujących osoby niepełnosprawne „Gaudium et Spes” – „Radość i Nadzieja” (XI edycja – 18 I, kolejne: 15 II, 8 III, 26 IV)
6. „Kobiety w Unii Europejskiej” – III Debata (23 I), IV Debata (22 V)
7. Uroczystość wręczenia „Śląskich Oskarów 2002” (31 I)
8. Uroczystość pożegnania z tągą oraz jubileusz 40-lecia pracy Józefa Musioła – Sędziego Sądu Najwyższego (19 II)
9. Kominek harcerski „Kamyk” – nam – w Dniu Myśli Braterskiej Światowego Ruchu Skautowego (22 II)
10. Konferencja „Teologia w służbie społeczności górnośląskiej”, zorganizowana przez Bractwo Myśli Bratniej Związku Górnośląskiego (25 II)
11. Spotkania Śląskiego Towarzystwa Miłośników Książki i Grafiki (22 IV, 10 VI, 1 VII, 16 IX, 21 X, 21 XI)
12. „Karta przyszłości” – debata nt. przystąpienia Polski do UE (8 V)
13. W ramach Festiwalu Filmów Kultowych – przegląd „Kultowe postacie w dokumencie” (12-16 V)

14. Inauguracja I Festiwalu Uczelni Artystycznych Województwa Śląskiego ARTERIE 2003 (6 VI)
15. Uroczystość wręczenia nagród w konkursie „Jorgowe Drzewo” (10 VI)
16. Uroczystość pożegnania absolwentów Technikum Elektronicznego, Technikum Fotograficznego i Liceum Zawodowego A.D. 2003 – Zespołu Szkół Zawodowych im. E. Abramowskiego (12 VI)
17. Dyskusja naukowa „Pytania o narodowość śląską” (6 X)
18. VI Debata Wyszechradzka (18 X), VII Debata (22 XI), VIII Debata (13 XII)
19. Uroczystość wręczenia nagród za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze nauczycielom i dyrektorom szkół woj. śląskiego przez Marszałka Województwa (22 X)
20. Konferencja „Dzieci bez przyszłości”, zorganizowana przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży – Dom Aniołów Stróżów (24 X)
21. I Ogólnopolski Zjazd Konfraterni Najstarszych Chórów i Orkiestr (15 XI)
22. Konferencja prasowa poprzedzająca VII Międzynarodowy Konkurs Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga (3 XII)
23. Spotkanie przedświąteczne z emerytowanymi pracownikami Biblioteki Śląskiej (15 XII)
24. Uroczystość wręczenia Nagród im. Juliusza Ligonia (Civitas Christiana) (20 XII)
25. Spotkanie noworoczne pracowników Biblioteki Śląskiej (29 XII)

14. KOMPUTERYZACJA PROCESÓW BIBLIOTECZNYCH

W ciągu roku na bieżąco wykonywano prace związane z utrzymaniem sprzętu, urządzeń, ich konserwacją i serwisem.

Przygotowano następujące dokumentacje do postępowań o zamówienia publiczne: Serwis oprogramowania Zintegrowanego Systemu Bibliotecznego PROLIB/PROMAX/POMOST,

serwis automatycznego systemu obsługi zbiorów LIBROMAG, zakup oprogramowania zarządzającego dyskową pamięcią centralnego serwera systemu bibliotecznego wraz z instalacją.

Na bieżąco administrowano systemami operacyjnymi Biblioteki: Solaris 2.6 na komputerach Sun Enterprise 3500 (e3500), Sun Sparc 100E (bs100), Sun Netra 190 (netra) – system Solaris 7, SystemSCO OpenServer 5 na komputerze Optimus Server (astra), System Linux ver. Debian 2.0 na komputerze Optimus LAN Server (libra), System Solaris 7 na komputerze Compaq Proliant 3000 (cde), System Windows NT Server 4.0 (yogi), Serwer CDROM Nexus Tower (cdserv), Serwer Linux PLD 1.0 – (archi), Serwer Linux PLD 1.0 – (sowmak), Serwer Linux PLD 1.0 – (Ligonia). Administracja objęła: zatrzymywanie i uruchamianie pracy serwerów, comiesięczną archiwizację systemów operacyjnych, udostępnianie zasobów systemów komputerowych, kontrolę praw dostępu do systemu, codzienny przegląd logów systemowych, rejestrujących połączenia i pracę systemu, codzienne monitorowanie pracy komputerów centralnych, dodawanie i usuwanie kont użytkowników.

Przeprowadzono aktualizację plików domenowych serwera nazw – (libra) oraz instalację płyt CD na serwerze CD ROM (baz danych dla Czytelni Głównej, Czytelni Czasopism i Informatorium).

Administracja sieci terminali objęła bieżące usuwanie awarii terminali i drukarek, w tym terminali dla czytelników (219 interwencji) oraz instruktaże pracy ze sprzętem (297).

Ponadto:

1. Komputery PC:

- reinstalacja oprogramowania Windows 95, Windows 98, Office, programów internetowych po naprawie komputerów bądź po ich niewłaściwym użytkowaniu (19 interwencji),

- bieżący instruktaż użytkownika sprzętu PC i drukarek (444 interwencje),
 - przyjmowanie zgłoszeń awarii PC i drukarek, diagnozowanie przyczyn, sporządzenie list sprzętu do naprawy zgłoszenie do serwisu, transport do serwisu (18 monitorów),
 - inne interwencje sprzętowe, jak: wymiana taśmy i tonera w drukarkach, odblokowywanie laminarki, ponowne oprogramowanie czytników kodów kreskowych, czyszczenie oraz wymiana myszy, klawiatur, wymiana stacji dyskietek i nośników CD ROM (68 interwencji),
 - instruktaż pracy w pakiecie biurowym Office, w tym zapisywanie i archiwizowanie danych na dyskietki oraz użytkowanie poczty, kalendarium i programu Lex (206).
2. Bazy PROLIB, PROMAX, POMOST:
- codzienna archiwizacja baz,
 - uzupełnianie baz Prolib i Promax danymi z dyskietek Biblioteki Narodowej (46 dyskietek),
 - konserwacja systemu serwera bazy danych (codzienne czyszczenie serwera z zawieszonych sesji użytkowników – 459 sesji, monitorowanie wydajności serwerów baz danych),
 - sterowanie pracą systemów baz za pomocą parametrów systemowych,
 - analiza stanu 202 sygnatur w Prolibie,
 - zakładanie nowych kont na serwerach e3000 i Libra oraz nadawanie uprawnień nowym pracownikom oraz pracownikom zmieniającym stanowiska.
3. Inne:
- aktualizacja www Biblioteki Śląskiej,
 - analiza przyczyn blokady sesji terminalowych PTS z serwisem firmy MAX Elektronik (71 operacji odblokowania PTS),
 - instalacja nowego modemu do połączeń bankowych,

- codzienne monitorowanie serwera poczty i wychwytywanie wirusów programem antywirusowym (6 771),
- instalacja sieci komputerowej w gmachu przy ul. Ligo-
nia,
- rozwiązywanie problemów związanych z bezpiecznikami i monitoringiem (40 interwencji),
- instalacja nowej wersji WebSpeed, umożliwiającej lepszą obsługę OPAC WWW,
- wymiana streamera w serwerze e3500.

4. Magazyn Wysokiego Składowania:

- bieżąca obsługa systemu zarządzania MWS Libromag,
- monitorowanie pracy systemów magazynu i teleliftu,
- bieżące interwencje serwisowe (czyszczenie torów jezd-
nych, lusterek, wymiana bezpieczników); zgłoszenia
serwisowe – organizacja i nadzór serwisu producenta;
przeglądy techniczne firmy EMAX (12 wizyt),
- usuwanie bieżących usterek i awarii.

5. Porządkowanie baz PROLIB i PROMAX:

- zmiana przeznaczenia książek (1526),
- zmiana statusu książek – usunięcie niezrealizowanych
zamówień z kont czytelniczych (4 880),
- weryfikacja statusu „zwrot realizowany” (1 248) i w wy-
pożyczalni” (2 098).

6. Testowanie nowych modułów systemu PROLIB, zgłaszanie uwag do autora systemu (19 uwag, 127 listów).

15. PRACE ADMINISTRACYJNE I TECHNICZNE

Biblioteka administrowała trzema budynkami. Ochronę fizyczną obiektów realizowała firma ERA.

Na bieżąco wykonywano prace porządkowe wewnątrz i wokół posesji (zbieranie liści, śmieci, odśnieżanie); we wła-
snym zakresie sprawowano opiekę nad zielenią wokół głównej
siedziby Biblioteki.

W ciągu roku aktualizowano umowy najmu z podnajemcami pomieszczeń w budynkach przy ul. Ligonía i ul. Francuskiej, opracowano umowy dla nowych podnajemców, którym przekazano przygotowane pomieszczenia.

W roku sprawozdawczym zorganizowano i nadzorowano przebieg wielu imprez, których odbyło się 290, w tym 23 imprezy płatne.

Pokoje gościnne udostępniono 44 osobom, w tym 18 razy bezpłatnie.

Przygotowano dokumentację przetargową do następujących postępowań przetargowych: remont wymiennikowni CO w budynku przy ul. Francuskiej 12, remont kotłowni gazowej w budynku przy ul. Ligonía 7, remont sprężarek w agregacie wody lodowej, konserwację urządzeń dźwigowych.

Nadzorowano prace firm zewnętrznych, współpracując z nimi w następującym zakresie: system sygnalizacji włamania i napadu, system zabezpieczenia, system kontroli dostępu, system sygnalizacji pożaru, system zabezpieczania książek, system monitorowania parametrów klimatyzacji i wentylacji oraz wymiennikowni ciepła i kotłowni elektrycznej, remont wymiennikowni CO i kotłowni gazowej, serwis kserokopiarek i in.

Na bieżąco wykonywano drobne naprawy, regulacje itp. zgłaszane przez pracowników Biblioteki; odnotowano 2 614 zgłoszeń. W ramach serwisów usunięto 76 usterek.

Wykonano, m.in. następujące prace remontowe i konserwacyjne:

- demontaż rur gazowych na parterze budynku przy ul. Ligonía,
- malowanie korytarzy i odnowa drewnianych kasetonów w budynku przy ul. Ligonía,
- wymiana 96 opraw oświetleniowych w budynku przy ul. Ligonía,

- porządkowanie pomieszczeń w budynku przy ul. Francuskiej 12,
- przegląd instalacji oddymiania, ppoż. i klimatyzatorów lokalnych,
- mycie (czterokrotne) metodą ciśnieniową central klimatyzacyjnych oraz paneli chłodnic w agregatach chłodniczych,
- malowanie pomieszczeń Działu Finansowo-Księgowego i portierni,
- usuwanie przecieków w skośnych oknach,
- zabezpieczenie na okres letni instalacji i urządzeń pracujących tylko zimą; przygotowanie tychże instalacji i urządzeń do pracy w zimie,
- sukcesywna wymiana uszczelek teflonowych w grzejnikach konwertorowych,
- bieżąca obsługa komory fumigacyjnej,
- kapitalny przegląd central klimatyzacyjnych, agregatów wody lodowej i kotłowni elektrycznej,
- mycie okien zewnętrznych (hol główny, świetliki nad holem głównym i czytelniami),
- czyszczenie kratk ściekowych oraz kanałów odpływowych wokół budynku,
- regulacje napędów bram garażowych oraz konserwacja napędu bramy na parkingu wewnętrznym,
- wymiana układu wydechowego i hamulcowego w samochodzie polonez,
- demontaż czujek jonowych w budynku przy ul. Francuskiej 12,
- wymiana filtrów w centralach klimatyzacyjnych oraz instalacji wodnej,
- zabudowanie gniazda siłowego na dachu budynku,
- wymiana spalonych świetlówek (846) i żarówek (256),
- transporty zbiorów i mebli pomiędzy budynkami bibliotecznymi,

- przygotowanie pomieszczeń dla potrzeb filii CEBID.

Uczestniczono w następujących szkoleniach, adresowanych do zarządców nieruchomości: zmiany legislacyjne dotyczące spółdzielczości mieszkaniowej, standardy zawodowe zarządców nieruchomości, właściwa eksploatacja źródeł ciepła, obowiązki właściciela – zarządcy nieruchomości w świetle prawa budowlanego, omówienie ustawy o gospodarce nieruchomościami w świetle prowadzonych zmian legislacyjnych, bezinwazyjne metody naprawcze wewnętrznych instalacji wodociagowych, zmiany po nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, gryzonie i ptaki jako zagrożenie zdrowia mieszkańców miast.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
BIBLIOTEK PUBLICZNYCH
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
ZA ROK 2003

WSTĘP

Sprawozdanie z działalności samorządowych bibliotek publicznych woj. śląskiego w roku 2003, sporządzone w oparciu o sprawozdania nadesłane przez biblioteki, statystyk GUS z 2003 r. oraz dane zawarte w ankietach dotyczących komputeryzacji, zakupu książek, struktury zatrudnienia oraz struktury kwalifikacji pracowników bibliotek.

Zebraane przez Bibliotekę Śląską wyżej wymienione materiały, posłużyły też do opracowania „Informacji o stanie organizacyjnym sieci bibliotek publicznych woj. śląskiego oraz ich działalności w 2003 r.”, za potrzeby Ministerstwa Kultury.

Uzupełniam sprawozdanie o zbiorze wyników działalności samorządowych bibliotek publicznych woj. śląskiego

II

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO ZA ROK 2003

Lp.	Treść	2002	2003
BAZA BIBLIOTECZNA			
1	Liczba bibliotek : filii	645	645
	w tym :		
-	w powiatach grodzkich	326	326
-	w powiatach ziemskich	318	318
-	Biblioteka Śląska	1	1
2	Punkty biblioteczne	55	52
3	Oddziały dla dzieci	96	94
4	Liczba miejsc w czytelniach	10 362	10 413
5	Zbiory ogółem	17 424 604	17 450 950
	w tym :		
-	książki	16 503 509	16 509 095
-	czasopisma oprawne	235 501	239 306
-	zbiory specjalne	680 594	701 949
6	Pracownicy merytoryczni (etaty przechodzeniowe)	1 928,53	1 909,87

	CZYTELNICTWO		
7	Liczba czytelników	1 085 565	1 096 064
8	Udostępnianie książek		
	na zewnątrz	21 921 581	22 164 196
	na miejscu	2 477 370	2 446 824
9	Udostępnianie czasopism (oprawnych i nieoprawnych)		
	na zewnątrz	934 846	1 009 894
	na miejscu	2 855 864	2 817 728
10	Udostępnianie zbiorów specjalnych		
	na zewnątrz	615 308	582 856
	na miejscu	83 451	89 578
11	Zakup książek (w wol.)		
	- zakup z różnych źródeł finansowania,	395 083	449 944
	- w tym zakup ze środków samorządowych	288 226	293 519
12	Wartość nabytków książkowych (zł)		
	- z różnych źródeł finansowania,	7 502 125	7 983 255
	- w tym ze środków samorządowych	5 601 759	5 511 307
13	Prenumerata (zł)	1 380 778	1 427 560
14	Liczba tytułów czasopism z prenumeraty	10 698	10 402
	PODSTAWOWE WSKAŹNIKI		
15	Liczba książek na 100 mieszkańców	341	350
16	Liczba czytelników na 100 mieszkańców	22	23
17	Liczba udostępnień wszystkich zbiorów na miejscu i na zewnątrz – na 100 mieszkańców	598	617
18	Przybyło książek na 100 mieszkańców		
	- ogółem	10	10
	- ze środków samorządowych	6	6
19	Liczba mieszkańców na 1 placówkę	5 721	5 586

	CZYTELNICTWO		
7	Liczba czytelników	1 085 565	1 096 064
8	Udostępnianie książek		
	na zewnątrz	21 921 581	22 164 196
	na miejscu	2 477 370	2 446 824
9	Udostępnianie czasopism (oprawnych i nieoprawnych)		
	na zewnątrz	934 846	1 009 894
	na miejscu	2 855 864	2 817 728
10	Udostępnianie zbiorów specjalnych		
	na zewnątrz	615 308	582 856
	na miejscu	83 451	89 578
11	Zakup książek (w wol.)		
	- zakup z różnych źródeł finansowania,	395 083	449 944
	- w tym zakup ze środków samorządowych	288 226	293 519
12	Wartość nabytków książkowych (zł)		
	- z różnych źródeł finansowania,	7 502 125	7 983 255
	- w tym ze środków samorządowych	5 601 759	5 511 307
13	Prenumerata (zł)	1 380 778	1 427 560
14	Liczba tytułów czasopism z prenumeraty	10 698	10 402
	PODSTAWOWE WSKAŹNIKI		
15	Liczba książek na 100 mieszkańców	341	350
16	Liczba czytelników na 100 mieszkańców	22	23
17	Liczba udostępnień wszystkich zbiorów na miejscu i na zewnątrz – na 100 mieszkańców	598	617
18	Przybyło książek na 100 mieszkańców		
	- ogółem	10	10
	- ze środków samorządowych	6	6
19	Liczba mieszkańców na 1 placówkę	5 721	5 586

Nowe agendy

MBP w Siemianowicach Śląskich zorganizowała i uruchomiła, po wykonaniu remontu, Czytelnię Internetową dla Czytelników, zlokalizowaną w dwóch pomieszczeniach przyziemia budynku Biblioteki Centralnej.

Likwidacja filii bibliotecznych:

- MBP w Siemianowicach Śl. musiała zlikwidować jedną z dwóch filii szpitalnych działających na terenie miasta, ze względu na reorganizację placówek opieki zdrowotnej w mieście.
- Punkty biblioteczne zlikwidowały biblioteki:
- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej
- GBP w Czernichowie
- GBP w Psarach
- GBP w Rudniku
- GBP we Wręczycy Wielkiej

2.3. Sytuacja organizacyjna bibliotek

W województwie śląskim w 2003 r. wśród:

97 bibliotek gminnych

- 26 działało w strukturach innych instytucji,
- 36 działało jako jednostki budżetowe gminy,
- 35 działało jako instytucje kultury, zgodnie z regulacjami ustawowymi;

21 bibliotek miejsko-gminnych

- 4 działały w strukturach innych instytucji,
- 2 działały jako jednostki budżetowe gminy,
- 15 działało jako instytucje kultury, zgodnie z regulacjami ustawowymi;

49 bibliotek miejskich

- 8 działało w strukturach innych instytucji,
- 41 działało jako instytucje kultury, zgodnie z regulacjami ustawowymi.

Nowe agendy

MBP w Siemianowicach Śląskich zorganizowała i uruchomiła, po wykonaniu remontu, Czytelnię Internetową dla Czytelników, zlokalizowaną w dwóch pomieszczeniach przyziemia budynku Biblioteki Centralnej.

Likwidacja filii bibliotecznych:

- MBP w Siemianowicach Śl. musiała zlikwidować jedną z dwóch filii szpitalnych działających na terenie miasta, ze względu na reorganizację placówek opieki zdrowotnej w mieście.
- Punkty biblioteczne zlikwidowały biblioteki:
- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej
- GBP w Czernichowie
- GBP w Psarach
- GBP w Rudniku
- GBP we Wręczycy Wielkiej

2.3. Sytuacja organizacyjna bibliotek

W województwie śląskim w 2003 r. wśród:

97 bibliotek gminnych

- 26 działało w strukturach innych instytucji,
- 36 działało jako jednostki budżetowe gminy,
- 35 działało jako instytucje kultury, zgodnie z regulacjami ustawowymi;

21 bibliotek miejsko-gminnych

- 4 działały w strukturach innych instytucji,
- 2 działały jako jednostki budżetowe gminy,
- 15 działało jako instytucje kultury, zgodnie z regulacjami ustawowymi;

49 bibliotek miejskich

- 8 działało w strukturach innych instytucji,
- 41 działało jako instytucje kultury, zgodnie z regulacjami ustawowymi.

Dla 9 gminnych i 1 miejsko–gminnej biblioteki uchwalono nowe statuty, przekształcające dotychczasowe jednostki budżetowe w instytucje kultury. Do takich zmian doszło w:

- MGBP w Sośnicowicach (powiat gliwicki),
- GBP w Bojszowach (powiat bieruńsko–lędzki),
- GBP w Golezowie (powiat cieszyński),
- GBP w Hażlachu (powiat cieszyński),
- GBP w Kamienicy Polskiej (powiat częstochowski),
- GBP w Kruszyńcu (powiat częstochowski),
- GBP w Pietrowicach Wielkich (powiat raciborski)
- GBP w Przystajni (powiat kłobucki),
- GBP w Świerklanach (powiat tarnogórski),
- GBP w Wyrach (powiat mikołowski).

W związku z przekształceniami w instytucje kultury w bibliotekach tych zaistniała konieczność opracowania lub znowelizowanie takich dokumentów jak regulamin organizacyjny czy też regulamin wynagradzania.

Wszystkie biblioteki działające na terenie 19 powiatów grodzkich są instytucjami kultury.

Biblioteki włączone w struktury innych instytucji

Na terenie województwa śląskiego w 2003 r., 31 biblioteki funkcjonowało w strukturach ośrodków kultury:

- 6 miejskich (z 12 filiami),
 - 3 miejsko–gminne (z 9 filiami),
 - 22 gminne (z 43 filiami).
- 7 bibliotek było połączonych z innymi instytucjami:
- 2 biblioteki miejskie (z 1 filią) – z Urzędami Miast,
 - 1 biblioteka miejsko–gminna (z 2 filiami) – z Urzędem Miasta i Gminy, w referacie ds. Kultury, Sportu i Zdrowia,
 - 4 biblioteki gminne (z 8 filiami) – z Urzędami Gmin.

Niestety pomimo zabiegów zarówno ze strony Biblioteki Śląskiej, jak i zainteresowanych bibliotek nie udało się żadnej usamodzielnąć.

Placówki biblioteczne połączone z bibliotekami szkolnymi

Filie publiczno-szkolne działały w 9 bibliotekach, w tym:

- w 5 bibliotekach miejskich – 8 filii, (Dąbrowa Górnicza, Katowice, Racibórz, Rydułtowy, Wodzisław Śl.),
- w 2 miejsko-gminnych – 2 filie, (Koziegłowy, Pszczyna),
- w 3 gminnych – 4 filie (Opatów, Popów, Wręczyca Wielka).

W wymienionych miejscowościach współpraca ze szkołami układała się dobrze lub bardzo dobrze. Prowadzone były w większości przypadków przez bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach publicznych.

Obok wymienionych wyżej bibliotek, działały również inne biblioteki i filie publiczno-szkolne, które niestety funkcjonowały w ten sposób bez jakiegokolwiek pisemnego porozumienia. W tych też placówkach współpraca ze szkołami układała się nie najlepiej, a próby uregulowania zaistniałego stanu spełzały na niczym.

Punkty biblioteczne

Działania bibliotek wspomagane były przez 53 punkty biblioteczne, w tym 37 punktów działało w powiatach ziemskich, a 16 w grodzkich. Punkty funkcjonowały w szpitalach, domach opieki oraz w miejscowościach, w których np. z powodu trudności komunikacyjnych mieszkańcy mieli kłopoty z dotarciem do książki. Prowadzone były przez pracowników biblioteki, pracowników placówek, w których mieszczą się punkty, sołtysów. Osoby prowadzące punkty często robiły to społecznie nie otrzymując za swą pracę wynagrodzenia; czasem prowadzący są zatrudnieni umową – zleceniem lub opłacani ryczałtem. Niestety brak uregulowań w kwestiach placowych powoduje rezygnację z prowadzenia punktów bibliotecz-

nych. Cieszyć może powstanie nowych punktów w Kuźni Raciborskiej, Łazach i Częstochowie, co świadczy o potrzebach czytelniczych mieszkańców.

Współpraca z samorządami

Współpraca z samorządami przejawiała się w różnoraki sposób. Najczęściej dyrektorzy uczestniczyli w sesjach rad; są przykłady, że spotkania komisji kultury odbywały się w bibliotekach. Przejawem zainteresowania samorządu były też sesje rady, na których omawiano problematykę dotyczącą bibliotek; bywało i tak, że jeśli nawet sesja dotyczyła w całości spraw biblioteki, nie zapraszano na nią kierownictwa tej instytucji. Najtrudniejsza sytuacja w kontaktach z samorządami była w tych miastach i gminach, w których biblioteki połączono z innymi instytucjami; tam, w większości przypadków, nie ma żadnych bezpośrednich relacji na szczeblu samorząd – biblioteka.

Sytuacja płacowa

Płace w bibliotekach były wypłacane na podstawie:

- regulaminów wynagradzania opracowanych w bibliotekach,
- tabel będących załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 października 2001 zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad wynagradzania pracowników zatrudnionych w instytucjach kultury prowadzących w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury (Dz. U. 2001 Nr 127, poz. 1396)
- regulaminów wynagradzania innych instytucji, w których skład wchodzi biblioteki.

Bibliotekarze zatrudnieni w bibliotekach działających w strukturach urzędów gmin byli wynagradzani zgodnie z tabelami Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zasad wynagradzania i wymagań kwalifikacyjnych pracowników samorządowych zatrudnionych w urzędach gmin, starostwach po-

wiatowych i urzędach marszałkowskich. Zdarzały się również sytuacje, kiedy to nie zachowywano stanowisk bibliotekarskich, a bibliotekarzy zatrudniano na stanowisku np. podinspektora. W jednej z bibliotek włączonych w struktury urzędu gminy wójt obniżył płace od 2002 o 15% (uzasadniając obniżkę trudnościami finansowymi gminy).

Zgodnie z uzyskanymi danymi, płace brutto na stanowiskach merytorycznych przedstawiały się w bibliotekach następująco:

- młodszy bibliotekarz – od 892 do 1.870, przy średniej 1.344
- bibliotekarz – od 1.000 do 2.380, przy średniej 1.604
- starszy bibliotekarz – od 1.216 do 3.040, przy średniej 1.823
- kustosz – od 1.270 do 3.259, przy średniej 1.960 i medianie 1.911,
- starszy kustosz – od 1.390 do 3.557, przy średniej 2.465.

Ostatnie podwyżki były dokonane w części bibliotek w latach 1999 - 2001, w roku 2002 regulacje były zamrożone, a w roku ubiegłym tylko w niewielkim stopniu podwyższone zostały płace bibliotekarzy. Pomimo wewnętrznych regulaminów wynagradzania i wyjaśnień zarówno ze strony Biblioteki Śląskiej jak i Departamentu Prawno-Legislacyjnego Ministerstwa Kultury, organizatorzy często nie zgadzali się na przeprowadzenie regulacji płac tłumacząc się brakiem nowego taryfikatora, który byłby wydany przez Ministerstwo Kultury i nakazywali posługiwanie się tabelami płac z rozporządzenia MKiDN z dnia 16 października 2001r.

2.4. Biblioteki powiatowe

W województwie śląskim na koniec 2003 r. działało 12 bibliotek realizujących zadania bibliotek szczebla powiatowego. Nadal nie utworzono bibliotek powiatowych w powiatach: bieruńsko-lędzińskim, gliwickim, kłobuckim, lublinieckim, zawierciańskim.

Funkcjonujące aktualnie biblioteki powołano na mocy porozumień zawartych w latach 1999-2002 między zarządami powiatów ziemskich a zarządami miast. Siedem, spośród dwunastu bibliotek otrzymało, odpowiednie statuty, uwzględniające w zadaniach ich funkcje ponadlokalne. Były to biblioteki w: Będzinie, Łaziskach, Myszkowie, Pszczynie, Raciborzu, Rybniku i Żywcu.

W 2003 r. biblioteki powiatowe dysponowały środkami przyznawanymi przez Starostwa na działalność w powiecie w wysokości od 30 tys. zł (Częstochowa) do 180 tys. zł (Bielsko-Biała). Średnio, dotacje wyniosły ok. 75 tys. zł.

Nie były to kwoty, które umożliwiały realizację wszystkich zadań przewidzianych dla tego typu bibliotek w Ustawie o bibliotekach. Stąd też zakres prac podjętych w roku ubiegłym przez omawiane biblioteki, w dużej mierze zależał od wysokości środków, ale też od zrozumienia wagi zagadnienia przez same biblioteki powiatowe i chęci podjęcia przez nie dodatkowych zadań.

Biblioteki gromadziły i udostępniały materiały z uwzględnieniami tych, dotyczących całego powiatu. Ich użytkownikami byli również mieszkańcy z terenu powiatu.

Biblioteki gromadziły też materiały bibliograficzne dot. powiatów i opracowywały je w formie publikacji lub formie kartotek regionalnych.

Pomoc instrukcyjno-metodyczna prowadzona była na miejscu w bibliotekach powiatowych, jak i podczas wyjazdów instruktorskich do konkretnych bibliotek.

Przygotowywano stosowne pomoce metodyczne, jak i organizowano seminaria, szkolenia. Niektóre biblioteki inicjowały przedsięwzięcia kulturalne, edukacyjne, promocyjne o zasięgu powiatowym, włączając w ich organizację biblioteki na podopiecznym terenie.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność bibliotek powiatowych w Bielsku-Białej (Książnica Beskidzka) i w Cie-

szynie (Biblioteka Miejska). Podejmowane przez te Biblioteki działania na rzecz bibliotek w powiecie były wszechstronne, wyczerpujące zadania przewidziane Ustawą o bibliotekach; prowadzone były systematycznie i z zaangażowaniem wielu pracowników macierzystej instytucji.

3. BAZA MATERIALNA BIBLIOTEK

3.1. Zmiany lokali

Powierzchnia użytkowa bibliotek publicznych województwa śląskiego w roku sprawozdawczym 2003 wynosiła 124 022 m², w tym:

- w powiatach grodzkich – 62 987 m²
- w powiatach ziemskich – 49 883 m²
- w Bibliotece Śląskiej – 11 152 m²

W porównaniu z rokiem poprzednim ogólna powierzchnia bibliotek wzrosła jedynie o 93 m². Na jedną placówkę biblioteczną przypadało w roku 2003 przeciętnie - 147 m².

Zmiany lokalizacji bibliotek i filii:

- biblioteki miejskie

- zmiany pozytywne – większe lokale

Zmiany lokalizacji placówek bibliotecznych miały miejsce w 12 bibliotekach miejskich. Wpłynęły one na poprawę estetyki i ich funkcjonalności. Uzyskane lokale zostały wyremontowane, dzięki czemu są lepiej przystosowane do potrzeb bibliotek. Posiadają wyższy standard niż wcześniej zajmowane. Nowe większe pomieszczenia dla swoich placówek dostały m.in. biblioteki: Książnica Beskidzka w Bielsku – Białej (Filia Mikuszowice Śl.); MBP w Czeladzi (Filia nr 4); MBP w Orzeszu (Centrala), MBP w Lublińcu (administrowanie salą wystawienniczą); MBP Piekary Śl. (Filia nr 5 – nowy lokal o metrażu 156 m² w budynku Przychodni Rejonowej. Pomieszczenie jasne, prze-

stronne, w dobrym punkcie miasta); MBP w Radzionkowie; MBP w Siemianowicach Śl. (Filia nr 3); MBP w Ustroniu (nowy lokal w centrum miasta, liczący 326 m², dzięki czemu mogły nastąpić korzystne zmiany w funkcjonowaniu placówki; MBP w Wojkowicach (Filia, na potrzeby której gruntownie wyremontowano i zaadaptowano dwie klasy szkolne), MBP w Zabrze (Filia 3 i 16). W przypadku wymienionych bibliotek odnotowano zmiany korzystne, nowe lokale są większe, przestronniejsze, jaśniejsze, lepiej dostosowane do potrzeb bibliotecznych.

■ zmiany negatywne – mniejsze lokale

Biblioteka Miejska w Bieruniu połączyła filie nr 1 i 3. Obecnie obie znajdują się w lokalu filii nr 3;

MBP w Knurowie zmuszona została do przeniesienia filii nr 2 do lokalu o mniejszym metrażu, co podyktowane było względami oszczędnościowymi.

– **biblioteki miejsko-gminne**

■ zmiany pozytywne – większe lokale

6 bibliotek pozyskało większe, lepsze lokale dla swoich placówek: MBP Czechowice – Dziedzice (filia nr 4); MGBP Czerwionka-Leszczyny (filie nr 8 i 10); MGBP Krzepice (pomieszczenie na czytelnię); MGBP Strumień (Filia w Pruchnej); MGBP Toszek (Filia Sarnów); MGBP Żarki (Filia Kotowice)

■ zmiany negatywne – mniejsze lokale

MGBP w Łazach zmuszona została do przeniesienia swojej Filii w Chruszczobrodzie, mającej siedzibę w Szkole Podstawowej, do innego pomieszczenia w tej samej szkole, mniejszego o 16 m².

– biblioteki gminne

▪ zmiany pozytywne – większe lokale

Spośród bibliotek gminnych 17 uzyskało zwiększenie metrażu lub nowe lokale dla swoich placówek. GBP w Gozawkowicach (wzrost metrażu z 43 do 79 m²); GBP Herby (Filia w Lisowie); GBP Istebna (Filia w Jaworzynce); GBP Kochanowice (Filia Kochcice); GBP Krupski Młyn (nowy lokal); GBP Lelów (centrala i Filia w Drochlinie); GBP Lipowa (Filia w Leśnej); GBP Lyski (Filia w Adamowicach); GBP Łękawica (nowy lokal); GBP Miedzna (Filia nr 2); GBP Pietrowice Wielkie (Filia w Makowie); GBP Poczesna (Filia w Hucie Starej); GBP Radziechowy Wieprz (przeniesienie punktu bibliotecznego do nowego lokalu); GBP Rudnik (Filia w Łubowicach); GBP Wielowieś (Filia w Świbiu); GBP Wilkowice (dodatkowy lokal na czytelní); GBP Zbrosławice (Filia w Kamieńcu).

▪ zmiany negatywne – mniejsze lokale

Zmiany niekorzystne zaszły w GBP w Ujsolach, gdzie biblioteka zmuszona została do oddania jednego ze swoich pomieszczeń, przez co zmniejszył się jej metraż, a co za tym idzie pogorszyły się warunki pracy.

3.2. Modernizacja lokali bibliotecznych – duże remonty, adaptacje

Spośród bibliotek miejskich 16 przeprowadziło remonty kapitalne w swoich placówkach. Największe remonty przeprowadziły biblioteki: Książnica Beskidzka w Bielsku – Białej, gdzie odnowiono kompleksowo salę odczytową im. Zofii Kosak – Szczuckiej i Dzielnicową Bibliotekę Publiczną; MBP w Częstochowie – remont obejmował: bramę wjazdową, dach, oświetlenie, podłogi, malowanie, dostosowanie wyjść awaryjnych do przepisów ppoż.; MBP w Gliwicach wyremontowała budynek Filii nr 1 i Filii nr 19, czytelní naukową i czytelní prasy; MBP w Katowicach wyremontowała Czytelní. Prace

obejmowały nową elewację budynku, zmianę lokalizacji drzwi wejściowych, modernizację wnętrza, przystosowanie toalet dla czytelników niepełnosprawnych, wydzielenie szatni, magazynów, pomieszczeń socjalnych i wydzielenie antresoli.

W MBP w Wodzisławiu Śląskim wyremontowano gruntownie budynek Centrali, ocieplono i otynkowano ściany zewnętrzne, wymieniono okna, zmieniono konstrukcję dachu, naprawiono schody zewnętrzne, chodniki i miejsca postojowe. Kapitałne remonty w swoich placówkach przeprowadziły również biblioteki w: Bieruniu, Bytomiu, Czeladzi, Jastrzębiu Zdroju, Łędzinach, Łaziskach Górnych, Mysłowicach, Sosnowcu, Tarnowskich Górach, Tychach i Wojkowicach.

Wśród bibliotek miejsko-gminnych, biblioteka w Siewierzu generalnie wyremontowała klatkę schodową, biblioteka w Kłobucku – trzy łazienki. GBP Łodygowicach przeprowadziła gruntowną modernizację Filii w Pietrzykowicach; poza tym 18 bibliotek gminnych odnotowało większe remonty i adaptacje w swoich lokalach bibliotecznych.

Do najczęściej wykonywanych prac w lokalach bibliotecznych, należały:

- wymiana okien (m.in. Częstochowa, Jastrzębie Zdrój, Lubliniec, Racibórz, Rybnik, Zawiercie, Żarki, Czernichów, Godów, Konopiska, Porąbka, Wielowieś)
- malowanie ścian (m.in. Bytom, Cieszyn, Ruda Śl., Świętochłowice, Blachownia, Kłobuck, Brenna, Ciasna, Nędza, Świnna)
- naprawa podłóg (m.in. Łaziska Górne, Sosnowiec, Tarnowskie Góry, Żory)
- remont łazienek (m.in. Sosnowiec, Kłobuck, Chybie)
- remont dachu (m.in. Bytom, Lubliniec, Sosnowiec, Zabrze)
- remont sieci co (m.in. Racibórz, Żory, Mierzęcice, Tapkowice)
- remont instalacji elektrycznej (m.in. Bielsko-Biała, Łaziska Górne, Sosnowiec)

- remont oświetlenia (Częstochowa, Lubliniec, Tarnowskie Góry, Krzyżanowice, Łodygowice, Wielowieś)

Dzięki remontom kapitalnym, bieżącym i adaptacjom pomieszczeń wzrósł standard wielu placówek bibliotecznych. Poprawiły się warunki pracy bibliotekarzy i warunki korzystania ze zbiorów dla czytelników. Liczba bibliotek przystosowanych dla osób niepełnosprawnych wzrosła o 8 w roku 2003. Liczba miejsc w czytelniach zwiększyła się o 45.

3.3. Zmiany w wyposażeniu (przykłady znaczących zakupów sprzętów technicznych, audiowizualnych, innych)

21 bibliotek miejskich zakupiło zestawy komputerowe, najwięcej MBP w Katowicach, bo aż 14 zestawów stacjonarnych i jeden laptop. MBP w Zabrzu zakupiła licencję Proliba na 11 stanowisk. Spośród 8 bibliotek miejsko-gminnych, które nabyły sprzęt komputerowy, najwięcej zestawów – 8 kupiła MBP w Czechowicach-Dziedzicach, 9 bibliotek gminnych kupiło po 1 zestawie, Godów i Miedźna po 2, Przysów – 4

Drukarki i skanery kupiło 10 bibliotek miejskich, najwięcej Częstochowa i Żory, Łazy dwie oraz 10 bibliotek gminnych; kserokopiarki – 8 bibliotek miejskich, 2 miejsko-gminne i 10 gminnych.

Sprzęt audiowizualny nabyły biblioteki w: Bielsku-Białej (aparat cyfrowy, dvd, telewizory), Imielin, Siewierz – dvd; telewizory: Ogrodzieniec, Siewierz, Bobrowniki, Porąbka; Wilkowiec – radiomagnetofony z CD.

Sprzęt AGD – lodówkę, odśnieżarkę kupiła Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej.

Samochód Renault Kangoo kupiła MBP w Dąbrowie Górniczej.

W związku ze zmianami lokali bibliotecznych lub przeprowadzonymi remontami wiele bibliotek nabyło nowe meble biblioteczne i biurowe (stoły, krzesła, lady biblioteczne, regały). Znaczących zakupów dokonała MBP w Gliwicach, która

wyposażyła w całkowicie nowe meble Filie: nr 1, 15, 19 oraz czytelnię prasy i naukową. Nowe meble zakupiło również 19 innych bibliotek miejskich, m.in. Bielsko-Biała, Będzin, Chorzów, Cieszyn, Jaworzno, Ruda Śląska, Sosnowiec, Zabrze; 3 biblioteki miejsko-gminne (Czerwionka-Leszczyny, Pszczyna i Siewierz) oraz 27 bibliotek gminnych.

Pozostały sprzęt zakupiony przez biblioteki to m.in. : laminarki, gilotyny, odkurzacze, maszyny do pisania, bindownice, faksy, czytniki kodów kreskowych, niszczarki, mikrofony i sieci oraz aparaty telefoniczne.

4. KOMPUTERYZACJA BIBLIOTEK

4.1. Dane liczbowe dotyczące komputeryzacji bibliotek samorządowych

Liczba bibliotek skomputeryzowanych, wyniosła w 2003 r.
116 (wszystkich placówek 208)

w tym

bibliotek miejskich	45 (wszystkich placówek 114)
bibliotek miejsko-gminnych	15 (wszystkich placówek 18)
bibliotek gminnych	56 (wszystkich placówek 76)

Liczba bibliotek posiadających
skomputeryzowane filie **31**

w tym

bibliotek miejskich	16
bibliotek miejsko-gminnych	2
bibliotek gminnych	13

Liczba bibliotek posiadających specjalistyczne
programy biblioteczne **79**

w tym

bibliotek miejskich	41
---------------------	-----------

bibliotek miejsko-gminnych **8**

bibliotek gminnych **30**

W roku **2003** spośród **167** bibliotek publicznych województwa śląskiego, (bez Biblioteki Śląskiej) sprzęt komputerowy posiadało **116**. W roku **2002** liczba ta wynosiła **102**. Skomputeryzowanych bibliotek miejskich było **45** (w roku **2002** też **45**), miejsko-gminnych – **15** (w roku **2002** – **11**), gminnych – **56** (w roku **2002** – **46**). Odnotowano w roku **2003** dość znaczny wzrost liczby skomputeryzowanych filii bibliotecznych – **115** (**92** miejskie, **3** miejsko-gminne, **20** gminnych) w porównaniu z rokiem **2002**, w którym funkcjonowało **57** skomputeryzowanych filii bibliotecznych (**47** miejskich, **2** miejsko-gminne i **8** gminnych).

Wszystkich skomputeryzowanych placówek bibliotecznych było w roku **2003** – **208** (w roku **2002** – **159**). Wszystkie biblioteki powiatów grodzkich posiadały w roku **2003** sprzęt komputerowy. Najwięcej skomputeryzowanych bibliotek wśród powiatów ziemskich funkcjonowało na terenie powiatu cieszyńskiego (**10**), tarnogórskiego (**9**) oraz żywieckiego (**9**). W powiatach: mikołowskim oraz tarnogórskim wszystkie biblioteki posiadały sprzęt komputerowy. Najtrudniejsza sytuacja panowała w północnej części województwa śląskiego. W powiecie częstochowskim spośród **16** funkcjonujących bibliotek zaledwie **5** posiadało sprzęt komputerowy, ale liczba ta wzrosła od roku **2002**, w którym wynosiła **2**. W powiecie kłobuckim na **9** bibliotek, sprzęt komputerowy posiadało **3**. Nieco korzystniejsza sytuacja panowała w powiatach: lublinieckim – (**4** skomputeryzowane biblioteki na **8** funkcjonujących) i zawierciańskim (odpowiednio **5** na **10**).

Wszystkie biblioteki publiczne w województwie śląskim pełniące funkcje bibliotek powiatowych były w roku **2003** skomputeryzowane i posiadały dostęp do Internetu.

Bibliotek publicznych, w których dotychczas nie podjęto żadnych działań w zakresie komputeryzacji i nie przewiduje się ich w najbliższym czasie jest w województwie śląskim 43 (4 miejskie, 6 miejsko-gminnych i 33 gminne).

Specjalistyczne programy biblioteczne posiadało w 2003 roku 79 bibliotek (41 miejskich, 8 miejsko-gminnych i 30 gminnych), w roku 2002 – 69 bibliotek (38 miejskich, 8 miejsko-gminnych i 25 gminnych). Najczęściej stosowane programy biblioteczne w bibliotekach publicznych województwa śląskiego to MAK (27 bibliotek) oraz SOWA (21 bibliotek).

Programy biblioteczne w bibliotekach publicznych województwa śląskiego:

MAK	- 27 bibliotek
SOWA	- 21 bibliotek
LIBRA	- 12 bibliotek
PROLIB	- 11 bibliotek
PATRON	- 4 biblioteki
GSOB	- 2 biblioteki
BIBLIO	- 1 biblioteka
BIBLIOTEKA	- 1 biblioteka
SIB	- 1 biblioteka

4.2. Skomputeryzowane prace biblioteczne

Komputery w bibliotekach publicznych wykorzystywane były najczęściej do prac związanych z opracowaniem zbiorów: tworzenia własnych katalogów komputerowych (62 biblioteki), przejmowania danych z baz bibliograficznych innych bibliotek (29 bibliotek), ewidencji sumarycznej i jednostkowej wydawnictw zwartych (29 bibliotek), ewidencji finansowo-księgowej zbiorów (23 biblioteki), rejestracji czytelników

i wypożyczeń (13 bibliotek). Inne czynności wspomagane komputerowo to prace administracyjno-biurowe, obsługa księgowości, tworzenie kartotek zagadnieniowych, zestawień tematycznych i inne prace edytorskie, opracowanie materiałów do wystaw, konkursów i lekcji bibliotecznych, wyszukiwanie informacji w Internecie, digitalizacja cennych zbiorów (Książnica Beskidzka), poczta elektroniczna oraz prowadzenie własnych serwisów www.

4.3. Dane liczbowe dotyczące dostępu do Internetu

Liczba bibliotek z dostępem do Internetu wyniosła **88** (wszystkich placówek **127**)

w tym

bibliotek miejskich **39** (wszystkich placówek **71**)

bibliotek miejsko-gminnych **11** (wszystkich placówek **13**)

bibliotek gminnych **38** (wszystkich placówek **43**)

Łącze modemowe posiadało **35** bibliotek (**52** placówki),

w tym

bibliotek miejskich **10** (wszystkich placówek **23**)

bibliotek miejsko-gminnych **5** (wszystkich placówek **6**)

bibliotek gminnych **20** (wszystkich placówek **23**)

Łącze stałe posiadały **53** biblioteki (**75** placówek),

w tym

bibliotek miejskich **29** (wszystkich placówek **48**)

bibliotek miejsko-gminnych **6** (wszystkich placówek **7**)

bibliotek gminnych **18** (wszystkich placówek **20**)

Liczba bibliotek skomputeryzowanych

bez dostępu do Internetu **28**

w tym

bibliotek miejskich **6**

bibliotek miejsko-gminnych **4**

bibliotek gminnych **18**

Liczba bibliotek udostępniających Internet czytelnikom 40
(wszystkich placówek 106)

w tym

bibliotek miejskich 26 (wszystkich placówek 48)

bibliotek miejsko-gminnych 4 (wszystkich placówek 7)

bibliotek gminnych 10 (wszystkich placówek 11)

W 2003 roku 88 bibliotek publicznych (39 miejskich, 11 miejsko-gminnych, 38 gminnych) posiadało dostęp do Internetu. W roku poprzednim (2002) funkcjonowało 60 bibliotek z dostępem do Internetu (35 miejskich, 6 miejsko-gminnych i 19 gminnych). 40 bibliotek (26 miejskich, 4 miejsko-gminne i 10 gminnych) udostępniało w roku 2003 Internet czytelnikom, podczas gdy w roku 2002 liczba ta wynosiła 25 (18 miejskich, 3 miejsko-gminne i 4 gminne).

Za udostępnienie Internetu pobierane były od czytelników opłaty, których wysokość uzależniona była od jakości i szybkości posiadanego łącza. Stawki za godzinę wahały się od 2 zł do 8 zł, stosowano także naliczanie opłat według zainstalowanego zegara na podstawie cennika TP S.A. (w przypadku łącza modemowego). 7 bibliotek nie pobierało za korzystanie z Internetu żadnych opłat.

Spośród 167 bibliotek samorządowych 28 bibliotek (20 miejskich, 2 miejsko-gminne i 6 gminnych) prowadziło własne serwisy, strony lub podstrony www w serwisach utrzymywanych przez inne instytucje. W roku poprzednim własne strony www posiadały 24 biblioteki.

W bibliotekach publicznych wykorzystywane były bazy danych ułatwiające proces opracowywania zbiorów i tworzenia katalogów komputerowych. Najczęściej stosowanymi w roku 2003 bazami były bazy Biblioteki Narodowej: Przewodnik Bibliograficzny, Bibliografia Zawartości Czasopism i Kartote-

ka Haseł Wzorcowych. Ponadto kilka bibliotek posiadających program SOWA korzystało z bazy (katalogu) Powiatowej Biblioteki Publicznej w Sieradzu, a biblioteki powiatu cieszyńskiego z Bazy danych Biblioteki Miejskiej w Cieszynie (wydawnictw zwartych). Ponadto często stosowanymi przez bibliotekarzy i udostępnianymi czytelnikom wydawnictwami na CD były: encyklopedie i słowniki multimedialne (języka polskiego i języków obcych), programy informacji prawnej (szczególnie LEX i Ustawodawca), katalogi instytucji, organizacji i urzędów, archiwa periodyków (np. Rzeczpospolita) oraz płyty CD dołączane do czasopism, np. Kurs IBM – programowanie, Prawo gospodarcze i handlowe, Multimedialna szkoła fotografowania.

Proces komputeryzacji finansowany był z budżetu, dotacji celowych, wypracowanych środków własnych oraz (w przypadku 5 bibliotek) sprzęt komputerowy pozyskany z Fundacji im. A. Urbańczyka w ramach programu „Internet dla Bibliotek” i Polskiego Bractwa Kawalerów Gutenberga w ramach programu „Biblionet”. Główną przeszkodą w procesie komputeryzacji bibliotek publicznych pozostaje nadal brak środków finansowych za zakup sprzętu i oprogramowania oraz brak infrastruktury technicznej na terenie miasta (gminy) pozwalającej na instalację łącza internetowego.

5. KADRA

5.1. Struktura zatrudnienia

W bibliotekach samorządowych województwa śląskiego w 2003 roku zatrudnionych ogółem było **3.101** pracowników (razem z Biblioteką Śląską).

Stan zatrudnienia ilustruje poniższa tabela:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym	
			pełnozatrudnieni	ryczałty
merytorycznych	2 139	1 909,87	1 635	504
administracyjnych	311	248,43	200	111
obsługi	651	432,13	193	458
Razem 2003	3 101	2 590,43	2 028	1 073
2002	3 139	2 606,00	2 027	1 112

	2002	2003
W stosunku do ogółu pracowników		
pracownicy merytoryczni stanowili	68,7%	69,0%
pracownicy administracyjni stanowili	9,8%	10,0%
pracownicy obsługi stanowili	21,5%	21,0%

W podziale na kadrę bibliotek powiatów ziemskich i grodzkich zatrudnienie przedstawiało się następująco:

Powiaty ziemskie – ogółem 1.161 osób, w tym:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczen.	w tym		2003 %	2002 %
			pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	869	708,42	526	343	74,9	73,9
administracyjnych	84	47,24	24	60	7,2	6,7
obsługi	208	107,17	44	164	17,9	19,4
Razem 2003	1 161	862,83	594	567	100	100
2002	1 174	859,00	591	583	100	100

Powiaty grodzkie – ogółem 1.721 osób, w tym:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczen.	w tym		2003 %	2002 %
			pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	1 132	1 066,20	977	155	65,7	65,7
administracyjnych	170	146,31	124	46	9,9	9,9
obsługi	419	305,46	135	284	24,4	24,4
Razem 2003	1 721	1 517,97	1 236	485	100	100
2002	1 737	1 526,00	1 226	511	100	100

Biblioteka Śląska

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczen.	w tym		2003 %	2002 %
			pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	138	135,25	132	6	63,0	64,9
administracyjnych	57	54,88	52	5	26,0	25,5
obsługi	24	19,50	14	10	11,0	9,6
Razem 2003	219	209,63	198	21	100	100
2002	228	221,00	210	18	100	100

5.2. Kwalifikacje bibliotekarzy

Strukturę wykształcenia pracowników merytorycznych bibliotek samorządowych województwa śląskiego w 2003 roku przedstawiają poniższe tabele:

Bibliotekarze etatowi

Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie		Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	263 27,0 %	45 4,6 %	8 0,8 %	9 0,9 %	483 49,4 %	34 3,5 %	129 13,2 %	6 0,6 %	977
Biblioteki powiatów ziemskich	97 18,4 %	28 5,3 %	6 1,2 %	8 1,5 %	227 43,2 %	29 5,5 %	126 23,9 %	5 1,0 %	526
Biblioteka Śląska	33 25,0 %	57 43,2 %	0 0 %	0 0 %	11 8,3 %	0 0 %	24 18,2 %	7 5,3 %	132
Razem	393 24,0 %	130 8,0 %	14 0,9 %	17 1,0 %	721 44,1 %	63 3,9 %	279 17,0 %	18 1,1 %	1.635

Bibliotekarze zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy

Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie		Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	24 15,5 %	10 6,4 %	2 1,3 %	2 1,3 %	57 36,8 %	5 3,2 %	52 33,6 %	3 1,9 %	155
Biblioteki powiatów ziemskich	25 7,3 %	28 8,2 %	3 0,8 %	6 1,7 %	60 17,5 %	8 2,3 %	195 56,9 %	18 5,3 %	343
Biblioteka Śląska	0 0 %	6 100 %	0 0 %	0 0 %	0 0 %	0 0 %	0 0 %	0 0 %	6
Razem	49 9,7 %	44 8,7 %	5 1,0 %	8 1,6 %	117 23,2 %	13 2,6 %	247 49,0 %	21 4,2 %	504

**Razem bibliotekarze
(etatowi i niepełnozatrudnieni)**

Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencyjne		Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	287 25,3 %	55 4,8 %	10 0,9 %	11 1,0 %	540 47,7 %	39 3,5 %	181 16,0 %	9 0,8 %	1.132
Biblioteki powiatów ziemskich	122 14,0 %	56 6,4 %	9 1,0 %	14 1,6 %	287 33,0 %	37 4,3 %	321 37,0 %	23 2,7 %	869
Biblioteka Śląska	33 23,9 %	63 45,7 %	0 0 %	0 0 %	11 8,0 %	0 0 %	24 17,4 %	7 5,0 %	138
2003	442 20,7 %	174 8,1 %	19 0,9 %	25 1,2 %	838 39,2 %	76 3,5 %	526 24,6 %	39 1,8 %	2.139
2002	394 18,3 %	175 8,2 %	16 0,7 %	22 1,0 %	826 38,3 %	102 4,7 %	573 26,6 %	48 2,2 %	2.156

Z ogólnego zestawienia wynika, że jeszcze 26,6 % ogółu zatrudnionych pracowników merytorycznych posiada jedynie wykształcenie średnie, lub poniżej średniego niemniej jednak procent ten zmniejszył się, bowiem w 2002 roku wynosił 28,8.

5.3. Udział w kształceniu i doskonaleniu zawodowym

W instytucjonalnych formach kształcenia uczestniczyli w 2003 r. liczni pracownicy bibliotek. I tak, w studium poma-
turalnym bibliotekarskim uczyli się łącznie 52 osoby, w tym:

- w bibliotekach miejskich – 33 osoby
- w bibliotekach miejsko – gminnych – 6 osób
- w bibliotekach gminnych – 13 osób

Na studiach licencjackich, na kierunku Bibliotekoznawstwo kontynuowało naukę 28 osób, w tym:

- w bibliotekach miejskich – 17 osób
- w bibliotekach miejsko-gminnych – 3 osoby
- w bibliotekach gminnych – 8 osób

Na studiach magisterskich, na kierunku Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo uczyło się łącznie 60 osób, w tym:

- w bibliotekach miejskich – 47 osób
- w bibliotekach miejsko-gminnych – 4 osoby
- w bibliotekach gminnych – 9 osób

Na studiach podyplomowych, na kierunku Bibliotekoznawstwo uczyło się 11 osób, w tym:

- w bibliotekach miejskich – 7 osób
- w bibliotekach miejsko-gminnych – 1 osoba
- w bibliotekach gminnych – 3 osoby

Na studiach doktoranckich naukę kontynuuje 1 osoba, pracownik biblioteki miejskiej, na kierunku – Historia

W roku 2003 edukację zakończyły 34 osoby w studium poma-turalnym bibliotekarskim – 10 osób, na studiach licencjackich kierunkowych – 1 osoba, na studiach magisterskich, na kierunku Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo – 16 osób, na studiach podyplomowych bibliotekoznawczych – 4 osoby. Studia magisterskie inne (filologia polska, zarządzanie i marketing) – 3 osoby

Poza kontynuowaniem nauki kierunkowej we wszystkich typach szkół, wielu pracowników bibliotek uczyło się na kierunkach innych, takich jak:

w miejskich bibliotekach publicznych:

- Pedagogika oraz Pedagogika w zakresie Bibliotekarstwa i Informacji Naukowej – 5 osób (studia licencjackie)

- Rachunkowość, Zarządzanie i Marketing – 2 osoby (studia licencjackie)
 - Animacja Społeczno – Kulturalna, Zarządzanie i Informatyka, Filologia Polska, Pedagogika, Historia, Prawo Administracyjne, Rachunkowość, Socjologia, Kulturoznawstwo – 22 osoby (studia magisterskie)
 - Dziennikarstwo – 1 osoba (podyplomowo)
- w miejsko–gminnych bibliotekach publicznych:
- Zintegrowana Edukacja Wczesnoszkolna z Bibliotekarstwem – 2 osoby (studia licencjackie)
 - Filologia Polska, Pedagogika Specjalna, Zarządzanie i Inżynieria Produkcji, Animacja Społeczno – Kulturalna – 4 osoby (studia magisterskie)
- w gminnych bibliotekach publicznych:
- Finanse i Bankowość, Marketing i Zarządzanie, Pedagogika Opiekuńczo – Wychowawcza, Filologia Polska, Ekonomia, Animacja Społeczno – Kulturalna – 14 osób (studia magisterskie)
 - Rachunkowość – 1 osoba (podyplomowo)

W roku 2003 w sieci bibliotek publicznych woj. śląskiego uzupełniały lub podnosiły swoje kwalifikacje 203 osoby (9,5 % ogółu pracowników merytorycznych), o 103 mniej niż w roku 2002.

5.4. Inne formy doskonalenia zawodowego

Doskonalenie zawodowe prowadziły przede wszystkim biblioteki powiatowe, wielkomiejskie, Biblioteka Śląska. Wiele bibliotek organizowało szkolenia wewnętrzne dla swoich pracowników. Tematyka szkoleń była różnorodna, wynikała przede wszystkim ze zgłaszanych potrzeb. Najczęściej przeprowadzano szkolenia na następujące tematy:

1. Biblioterapia i inne techniki arteterapeutyczne
2. Dokumenty życia społecznego i ich wykorzystanie

3. Informacja Europejska w polskich bibliotekach publicznych
4. Tworzenie bibliografii regionalnej
5. Marketing w bibliotece
6. Zmiany w Ustawie o Zamówieniach Publicznych

Dużym powodzeniem cieszyły się warsztaty *Małe granty – pisanie wniosków do funduszy Unii Europejskiej* zorganizowane w Bibliotece Śląskiej oraz cykl kursów finansowanych ze środków Komisji Europejskiej pt. *Informacja Europejska w bibliotekach publicznych (zorganizowanych przez CEBLiD i Bibliotekę Śląską)*.

Szkolenia oraz konferencje międzynarodowe, w których brali udział głównie dyrektorzy bibliotek samorządowych to m.in.:

1. *Biblioteki pogranicza w przededniu rozszerzenia Unii Europejskiej. Nowe wyzwania – nowe możliwości* – konferencja międzynarodowa, zorganizowana w Wigrach koło Suwałk
2. *Biblioteki publiczne i strategie ich rozwoju po rozszerzeniu Unii Europejskiej* – VI międzynarodowa konferencja z cyklu „Biblioteki Publiczne w nowej Europie”, zorganizowana w Warszawie z inicjatywy Instytutu Goethego i Instytutu Francuskiego.
3. *Dziś i jutro zawodu bibliotekarza* – konferencja naukowa zorganizowana w Nałęczowie
4. *Konferencja Lokalnych Punktów Informacji Europejskiej* – zorganizowana przez Fundację Edukacji Ekonomicznej w Warszawie
5. *Zarządzanie rozwojem biblioteki publicznej, komunikacja interpersonalna, prezentacja medialna biblioteki* – kurs zorganizowany przez Wyższą Szkołę Umiejętności Społecznych w Poznaniu
6. *Szkolenie dla wnioskodawców Funduszu Małych Projektów PHARE CBC 2001 w Euroregionie Śląsk Cieszyński* – zorganizowane przez Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej OLZA w Cieszynie

7. *Finansowanie i organizacja działalności kulturalnej w gminie, powiecie i województwie samorządowym w aspekcie wejścia Polski do Unii Europejskiej* – X Jubileuszowa Konferencja Liderów Kultury zorganizowana przez Tarnowską Fundację Kultury.

Wielu pracowników bibliotek samorządowych naszego województwa brało udział w 48 Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie, jak również Krajowych Targach Książki, odbywających się rokrocznie w Krakowie.

W czasie szkoleń wewnętrznych pracownicy zapoznawali się ze zmianami w prawie pracy i w systemie ubezpieczeń społecznych (Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, a świadczenie urlopowe).

Szkolenia związane z komputeryzacją bibliotek i dostępem do Internetu, to np.:

- Raporty i zestawienia w systemie PROLIB (MBP Czeladź)
- Komputerowe opracowanie zbiorów w systemie SOWA – szkolenie zorganizowane przez CEBID w Jarocinie (MBP Radlin, MGBP Kłobuck)
- Podstawy Internetu (PiMBP w Rybniku)
- Obsługa Programu Bibliotecznego MAK (MBP Mikołów, MBP Ustroń, GBP Żarnowiec, GBP Tąpkowice)

Najczęściej bibliotekarze naszego województwa korzystali ze szkoleń organizowanych bezpłatnie przez swoje biblioteki powiatowe (liderem w tej kwestii jest niezaprzeczalnie Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej) oraz bezpłatnie lub za niewielką opłatą w Bibliotece Śląskiej. Małe fundusze bibliotek nie pozwalają wykorzystać w pełni oferty szkoleniowo – kursowej Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej w Warszawie i jego filii w Jarocinie, Biblioteki Narodowej i innych instytucji.

6. ZBIORY BIBLIOTECZNE

6.1 Stan zbiorów

W bibliotekach publicznych woj. śląskiego na koniec 2003 roku stan zbiorów wynosił :

książek	16.509.695 wol.
czasopism oprawnych	239.306 wol.
zbiorów specjalnych	701.949 jedn. inw.

w tym m.in. :

mikrofilmów	15.466
dokumentów elektronicznych	4.364
rękopisów	13.260

Ogółem biorąc pod uwagę różne źródła finansowania wpłynęło do bibliotek 468.697 wol. druków zwartych.

W 2003 roku zakupiono ze środków samorządowych we wszystkich bibliotekach publicznych woj. śląskiego 293.519 woluminów, tj. o 5.293 wol. więcej niż w roku 2002, w tym :

w powiatach ziemskich 131.191 wol.

w powiatach grodzkich 162.328 wol.

Ubyło łącznie 435.773 wol. książek i czasopism oprawnych oraz 8.318 jednostek inwentarzowych zbiorów specjalnych, w tym :

materiałów audiowizualnych 7.186 jedn.

dokumentów elektronicznych 273 jedn.

Orientacyjna struktura księgozbioru (bez czasopism oprawnych) na dzień 31.12.2003 r. (kilka bibliotek nie podało danych) przedstawiała się następująco:

literatura piękna dla dzieci 20,6 %

literatura piękna dla dorosłych 43,8 %

literatura popularnonaukowa 35,6 %

Podobnie jak w roku ubiegłym, biblioteki w swoich sprawozdaniach podają, że kupują więcej literatury popularnonaukowej, a najmniej literatury pięknej dla dzieci.

Wskaźnik zakupu zbiorów wynosi dla :

w 2003 roku			w 2002 roku		
całego województwa					
	10 wol./100 mieszk.			8 wol./100 mieszk.	
w tym :	6 ze środków samorządowych			6 ze środków samorządowych	
powiatów ziemskich					
	9 wol./100 mieszk.			8 wol./100 mieszk.	
w tym :	7 ze środków samorządowych			6 ze środków samorządowych	
powiatów grodzkich					
	8 wol./100 mieszk.			7 wol./100 mieszk.	
w tym :	6 ze środków samorządowych			6 ze środków samorządowych	

Wskaźniki zakupu w 2003 roku dla całego województwa nieznacznie wzrosły.

Również nieznacznie wzrosły nakłady na zakup zbiorów w bibliotekach powiatów ziemskich. Niepokojącym jest fakt braku wzrostu nakładów w powiatach grodzkich.

Od kilku lat w Polsce utrzymuje się tendencja spadkowa wskaźnika zaopatrzenia bibliotek w nowości : w 2000 roku wynosił 5,5 wolumina na 100 mieszkańców, w 2001 – 5,4 wolumina, w 2002 roku – 5,2 wolumina na 100 mieszkańców. Wskaźnik zakupu na 100 mieszkańców w bibliotekach woj. śląskiego był wprawdzie wyższy od średniej krajowej, i wynosił odpowiednio : 6,0 wol., 7,0 wol. oraz 6,0 wol., tym niemniej, jest wciąż za niski, w stosunku do zalecanej normy 18 woluminów na 100 mieszkańców.

Zakup woluminów na 100 mieszkańców w poszczególnych powiatach województwa śląskiego przedstawiają poniższe tabele :

Powiaty ziemskie

Ogółem (różne źródła wpływów)			Powiat	w tym, ze środków samorządowych		
2002	2003			2002	2003	
12	15	+3	bielski	10	12	+2
7	12	+5	pszczyński	7	10	+3

10	12	+2	raciborski	5	7	+2
8	11	+3	będziński	6	9	+3
7	10	+3	mikołowski	5	7	+2
13	10	-3	rybnicki	7	8	+1
9	10	+1	wodzisławski	7	7	bz.
8	9	+1	cieszyński	6	7	+1
6	9	+3	lubliniecki	4	6	+2
7	9	+2	tarnogórski	4	5	+1
7	9	+2	żywiecki	4	6	+2
8	8	bz.	gliwicki	7	6	-1
9	7	-2	bieruńsko-lędzki	8	6	-2
6	7	+1	kłobucki	5	6	+1
4	6	+2	częstochowski	4	4	bz.
4	6	+1	zawierciański	3	3	bz.
4	5	+1	myszkowski	4	4	bz.

Powiaty grodzkie

Ogółem (różne źródła wpływów)			Powiat	w tym, ze środków samo- rządowych		
2002	2003			2002	2003	
14	18	+4	Jastrzębie Zdrój	14	16	+2
10	15	+5	Dąbrowa Górnicza	9	10	+1
10	12	+2	Jaworzno	6	8	+2
11	12	+1	Katowice	10	10	bz.
10	10	bz.	Bielsko-Biała	6	6	bz.
8	10	+2	Tychy	7	6	-1
8	10	+2	Żory	7	7	bz.
8	9	+1	Siemianowice Śl.	5	6	+1

7	8	+1	Gliwice	7	7	bz.
8	7	-1	Sosnowiec	8	5	-3
6	7	+1	Świętochłowice	4	5	+1
4	6	+2	Częstochowa	3	3	bz.
6	6	bz.	Rybnik	2	2	bz.
5	6	+1	Zabrze	4	4	bz.
6	5	-1	Mysłowice	5	4	-1
5	5	bz.	Ruda Śl.	5	4	-1
3	4	+1	Bytom	2	2	bz.
6	4	-2	Chorzów	4	2	-2
3	4	+1	Piekary Śl.	0	0	bz.

W bibliotekach jedenastu *powiatów ziemskich* wskaźniki zakupu ze środków samorządowych zwiększyły się, w dwóch uległy obniżeniu, a w czterech – pozostały na tym samym poziomie co w roku 2002.

Natomiast w bibliotekach pięciu *powiatów grodzkich* wskaźniki zakupu ze środków samorządowych uległy zwiększeniu, również w pięciu zmniejszyły się, a w dziewięciu – pozostały bez zmian, podobnie jak rok wcześniej.

Średnia cena zakupionej książki w 2003 roku w bibliotekach publicznych województwa śląskiego wyniosła **19 zł**, podobnie jak w roku ubiegłym.

W bibliotekach powiatów ziemskich cena ta wyniosła 18 zł, a w powiatach grodzkich 19 złotych. Spadek średniej ceny książki wynika z korzystnych rabatów, jakie biblioteki uzyskiwały kupując nowości w hurtowniach i księgarniach „taniej książki”.

6.2 Ogólna informacja dotycząca współpracy z wydawcami i dostawcami książek. Polityka gromadzenia zbiorów w bibliotekach

Współpraca z wydawcami i dostawcami książek – zdaniem prawie wszystkich bibliotek (poza dwiema) - układała się dobrze i bardzo dobrze.

Biblioteki miejskie (np. Będzin, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Katowice, Mysłowice, Ruda Śl., Siemianowice Śl., Sosnowiec, Tychy, Zabrze) posiadające większe środki na zakup zbiorów dokonywały ich zgodnie z *Ustawą o zamówieniach publicznych*, m.in. ogłaszając przetargi i podpisując umowy na dostawę książek z hurtowniami „Matras” i „Wolumen” w Katowicach, „Azymut” w Łodzi i w Warszawie, „Jacek Olesiejuk” w Warszawie.

Mniejsze biblioteki dokonywały zakupu z tzw. „wolnej ręki” w hurtowniach, u pośredników, w księgarniach, księgarniach „taniej książki” oraz u wydawców na terenie woj. śląskiego i poza nim.

Biblioteki podkreślały w swoich sprawozdaniach różnorodność oferty, dogodne warunki płatności, dostawę na koszt wydawnictwa i hurtowni, udzielanie wysokich (nawet 25-30%) rabatów, dodawanie bonusów w postaci książek, przeznaczanych na nagrody w konkursach bibliotecznych.

W bibliotekach, które są skomputeryzowane przeglądanie ofert oraz składanie zamówień na nowości odbywało się za pośrednictwem internetu. Zakup książek obcojęzycznych dokonywany był w hurtowniach specjalistycznych, natomiast publikacje fachowe nabywano w Wydawnictwie SBP i w Bibliotece Narodowej. Nieliczne biblioteki (np. GBP w Herbach) kupowały lektury szkolne i literaturę beletrystyczną w hipermarketach po bardzo atrakcyjnych cenach.

Regionalia nabywano u wydawców (m.in. w wydawnictwie „Śląsk”) i w antykwariatach, natomiast „książkę mówioną”

zamawiano w Zakładzie Nagrań i Wydawnictw Polskiego Związku Niewidomych w Warszawie.

Bardzo dużym problemem dla bibliotek są wciąż małe środki finansowe otrzymywane z samorządów na zakup nowości, bądź ich całkowity brak (np. MBP w Wojkowicach od 2001 roku nie dokonuje z tego powodu zakupów, MBP w Piekarach Śl. w 2003 roku zakupiła ze środków samorządowych jedynie 15 wol., a MBP w Sławkowie – 17 wol.).

W związku z powyższym, biblioteki czyniły starania o dodatkowe środki na ten cel.

Uzyskano je z Miejskiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, z Funduszu ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (Kalety) oraz ze składek od czytelników, zebranych w ramach Stowarzyszenia Koła Przyjaciół Biblioteki (Piekary Śl.).

Kupiono za nie książki z ekologii i ochrony środowiska, socjologii, psychologii oraz patologii społecznych.

Niezmienne, od kilku lat biblioteki wnioskuje o wyłączenie zakupu nowości bibliotecznych z zapisów *Ustawy o zamówieniach publicznych*, która ich zdaniem bardzo utrudnia politykę gromadzenia zbiorów w instytucjach upowszechniania książki.

Potrzeby czytelnicze i możliwości finansowe bibliotek kreowały politykę gromadzenia zbiorów. Podobnie jak w kilku ostatnich latach kupowano literaturę popularnonaukową z takich dziedzin jak: ekonomia, informatyka, prawo, marketing, zarządzanie, pedagogika, socjologia, psychologia, historia najnowsza, geografia, technika, finanse, bankowość, ekologia, Unia Europejska i literatura regionalna.

Nabywano również wartościową literaturę piękną (bestsellery, tytuły nominowane do nagród literackich i nagradzane), obowiązkowe lektury szkolne dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich. Stosunkowo mało zgromadzono literatury dla dzieci i młodzieży w związku z niezbyt liczną i jednocześnie wartościową ofertą na rynku księgarskim. Uzu-

pełniano księgozbiory podręczne o kolejne tomy *Wielkiej Encyklopedii Powszechnej*, *Popularnej Encyklopedii Powszechnej*. Nabywano słowniki, leksykony i wydawnictwa informacyjne (np. *Historia literatury polskiej*, *Historia literatury światowej*, *Encyklopedia „Białych plam”*, *Leksykon XX wieku*, *Wielka encyklopedia zdrowia* itp.).

6.3 Gromadzenie i uzupełnianie zbiorów pozaksiążkowych – problemy, potrzeby; prenumerata czasopism bibliotekarskich

W 2003 roku nabyto ze środków samorządowych jedynie **12.478 jednostek inwentarzowych na kwotę 361.802 zł**, tj. mniej o 2.370 jedn. inw., w tym dokumenty audiowizualne 7.626 jedn. na kwotę 254.539 zł, tj. mniej o 6.028 jedn. Zbyt małe środki finansowe jakimi dysponowały biblioteki nie pozwoliły na zakup dokumentów pozaksiążkowych w stopniu zaspokajającym zapotrzebowanie użytkowników.

W 2003 roku biblioteki publiczne woj. śląskiego **prenumerowały ogółem 10.402 tytuły czasopism na wartość 1.427.560 zł**, tj. o 296 tytułów mniej niż w roku 2002. Brak środków finansowych nie pozwala na zwiększenie prenumeraty, zgodnej z coraz większym zapotrzebowaniem czytelników na czasopisma. Liczba tytułów prenumerowanych periodyków w bibliotekach naszego województwa nadal nie zaspokajała potrzeb czytelników.

Podobnie jest w przypadku czasopism bibliotekarskich. **Ogółem prenumerowano 517 tytułów periodyków fachowych** (w tym 32 w Bibliotece Śląskiej). Ponadto z EO Biblioteka Śląska otrzymywała 27 tytułów czasopism bibliotekarskich oraz 1 tytuł w ramach wymiany międzybibliotecznej.

Biblioteki miejskie prenumerowały 284 tytuły (w MBP w Sławkowie i w Wojkowicach, podobnie jak w roku 2002, brak było prenumeraty w ogóle).

Największy wybór czasopism fachowych jest w czytelnich bibliotek centralnych, mniejszy w filiach.

W bibliotekach miejsko-gminnych zamówiono 48 tytułów (MGBP w Koniecpolu, podobnie jak w roku 2002, nie prenumerowała w ogóle czasopism). Biblioteki w Blachowni, Kuźni Raciborskiej i Żarkach nie prenumerowały czasopism bibliotekarskich.

W sieci bibliotek gminnych prenumerowano 153 tytuły. Biblioteki w Ciasnej, Gilowicach, Goleszowie, Jejkowicach, Kochanowicach, Koszarawie, Łodygowicach, Mstowie, Mszanie, Mykanowie, Olsztynie, Przyrowie, Świnnej, Ujsołach, Węgierskiej Górze, Wręczycy Wielkiej i Żarnowcu nie prenumerowały periodyków fachowych. Biblioteki w Lelowie i Niegowej otrzymywały zamówione czasopisma bibliotekarskie tylko w I półroczu.

W 5 bibliotekach brak było środków finansowych na prenumeratę czasopism w ogóle.

Były to biblioteki w Istebnej, Kornowacu, Krzyżanowicach, Rajczy i Rędzinach.

Prenumerowano następujące tytuły czasopism: *Bibliotekarz*, *Poradnik Bibliotekarza*, *Biblioteka w Szkole*, *Przegląd Biblioteczny*, *Nowe Książki*, *Notes Wydawniczy*, *Przewodnik Bibliograficzny*, *BZCz*, *Guliwer*, *Notes Biblioteczny*, *Megaron*, *Zagadnienia Informacji Naukowej*, *Magazyn Literacki Książki*, *Poradnik Bibliograficzno-Metodyczny*, *Bibliotekarz Zachodniopomorski*, *Rocznik Biblioteki Narodowej*, *Biblioterapeuta*, *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej*.

Najpopularniejszymi tytułami w bibliotekach miejskich są nadal *Bibliotekarz* i *Poradnik Bibliotekarza*, w miejsko-gminnych – *Poradnik Bibliotekarza* i *Bibliotekarz* oraz w gminnych *Poradnik Bibliotekarza* i *Nowe Książki*.

W 2003 roku Biblioteka Śląska nieodpłatnie przekazała bibliotekom samorządowym woj. śląskiego dwa tytuły czasopism, tj. *Śląsk* (nr nr 1-12), подарowany przez Górnośląskie

Towarzystwo Literackie z Katowic, dla bibliotek powiatowych z opolskiego Wydawnictwa Konwersatorium im. Josepha Eichendorffa – *Zeszyty Edukacji Kulturalnej* (z.z.36-40).

Przekazano także 4 tytuły publikacji wydanych przez Bibliotekę Śląską : *Kalendarz najważniejszych rocznic kulturalnych w 2003 roku, Góry – moje góry, Selekcja materiałów bibliotecznych, Wolumin i Libra.*

Z Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej przekazano 6 tytułów : *Województwo śląskie na drodze do Unii Europejskiej, Analiza zmian w prawie polskim w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej – konsekwencje dla konsumentów i przedsiębiorców, Bilans korzyści i kosztów przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Członkostwo Polski w Unii Europejskiej – na jakich zasadach ?, Vademecum – źródła informacji o Unii Europejskiej, Przewodnik po źródłach informacji o dokumentach Unii Europejskiej.*

Wydawnictwo „Czytelnik” z Warszawy podarowało bibliotekom kolejny, 15 już tom *Dzieł Adama Mickiewicza*

6.4 Selekcja zbiorów zdezaktualizowanych, nieprzydatnych, zakres przeprowadzonych prac – dane liczbowe, ocena. Stan prac reklasyfikacyjnych

Specyfika bibliotek publicznych, polegająca na ich powszechnej dostępności, uniwersalności zbiorów oraz funkcji oświatowo-wychowawczej, wymaga ciągłej aktualizacji zbiorów, m.in. poprzez **selekcję**.

Spośród wszystkich bibliotek – 31 (18,5 %) nie podało danych na ten temat, w 84 (50 %) w 2003 roku nie przeprowadzono selekcji wartościujących. Jedynie w 53 bibliotekach (31,5%) dokonano aktualizacji zbiorów. **Wycofano łącznie 49.908 wol., w tym książek zdezaktualizowanych (47.810) i nieprzydatnych (2.098 wol.) oraz 20 jednostek inw. zbiorów kartograficznych.** Stanowi to 11,5 % wszystkich ubytków książkowych (w ciągu roku ubyło łącznie 435.773 wol.).

Publikacje zdezaktualizowane to głównie literatura popularnonaukowa dotycząca historii, ekonomii, prawa, polityki, geografii, techniki, gospodarki, rolnictwa, zdrowia i gospodarstwa domowego. Książki nieprzydatne natomiast to wieloegzemplarzowa literatura piękna dla dorosłych i dla dzieci, nieczytana przez ostatnie 10 lat. Najczęściej prace selekcyjne wykonywane były przy okazji skonstr. i w związku z tworzeniem komputerowych katalogów. Wnioski są mało optymistyczne : w zbiorach bibliotek zbyt wiele jest jeszcze publikacji przestarzałych treściowo. Małe środki finansowe na zakup zbiorów rodzą wśród bibliotekarzy obawę, że po wycofaniu książek zdezaktualizowanych nie będą miały co w zamian zaproponować swoim czytelnikom. Ponadto są bibliotekarze, którzy nie robią selekcji wartościujących ponieważ oczekują na oficjalnie publikowane wykazy takich książek lub na odpowiednie wytyczne z biblioteki powiatowej.

Jednym z języków informacyjno-wyszukiwawczych stosowanych w katalogach bibliotek publicznych jest Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna. Aby jednak spełniała swą funkcję informacyjną musi być na bieżąco uaktualniana, poprzez zmianę „starego” symbolu na „nowy”. Spośród 167 bibliotek naszego województwa, które stosują w opracowaniu rzeczowym zbiorów UKD jedynie **w 20 bibliotekach (tj. 12 %) zakończono prace reklasyfikacyjne.**

W sieci bibliotek miejskich prace te wykonano w 7 bibliotekach. Są to biblioteki w Chorzowie, Łędzinach, Mikołowie, Tarnowskich Górach, Wiśle, Zawierciu i Żorach.

W bibliotekach miejsko-gminnych reklasyfikacja wciąż trwa.

W sieci bibliotek gminnych prace zakończono w 13 bibliotekach : w Buczkowicach, Dąbrowie Zielonej, Jasienicy, Kamienicy Polskiej, Kozach, Kroczykach, Krzanowicach, Lelowie, Lipowej, Mierzęcicach, Mstowie, Ornontowicach i Pankach.

Wysoki procent (80 i więcej) zaawansowania prac reklasyfikacyjnych notuje 16 bibliotek (9,6 %). Są to biblioteki w : Dą-

browie Górniczej, Imielinie, Katowicach, Miasteczku Śl., Pyrkowicach, Sosnowcu, Świętochłowicach, Czechowicach Dz., Pszczynie, Szczekocinach, Gaszowicach, Gilowicach, Łękawicy, Psarach, Rajczy i Świnnej.

W 122 bibliotekach (73 %) prace związane ze zmianą symboli UKD wciąż trwają.

25 bibliotek (15 %) nie podało w swoich sprawozdaniach danych na powyższy temat.

Konieczne należy zintensyfikować prace reklasyfikacyjne w bibliotekach, ponieważ jak wynika z informacji uzyskanych w Bibliotece Narodowej, planowane jest wkrótce opublikowanie następnego wydania tablic *Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej*, zawierających nowe, aktualne symbole UKD – w kolejnych działach – zgodne z *Kartoteką Wzorcową UKD – Master Reference File*.

7. CZYTELNICTWO. DZIAŁALNOŚĆ PROMOCYJNA

7.1. Zasięg czytelnictwa; struktura czytelników

Miniony rok przyniósł kolejny wzrost zarówno liczby korzystających z bibliotek czytelników, jak i ogólnej liczby wypożyczeń.

Ogółem w 2003 r. liczba czytelników w całym woj. śląskim wyniosła 1 096 064 osoby.

Jest to wzrost o dalsze 10 499 osób w porównaniu z poprzednim rokiem sprawozdawczym i prawie o 30 tysięcy osób w porównaniu z 2001 rokiem, gdzie liczba ta wynosiła 1 066 639.

Z tej przeszło 10 tysięcznej rzeszy nowych czytelników – 2 tysiące osób, to nowi czytelnicy Biblioteki Śląskiej w Katowicach.

Ten duży wzrost oczywiście przekłada się na ilość wypożyczonych jednostek bibliotecznych (książek, czasopism, zbiorów specjalnych).

W 2003 roku **czytelnikom udostępniono (na zewnątrz i na miejscu) 29 111 076** jednostek, o 222 656 jednostek bibliotecznych więcej niż w poprzednim roku.

Wzrost liczby udostępnień odnotowano w następujących powiatach:

Powiaty ziemskie	Wzrost udostępnień w jedn. inw.	Powiaty grodzkie	Wzrost udostępnień w jedn. inw..
będziński	41 239	Bielsko Biała	55 896
bielski	26 416	Częstochowa	17 800
cieszyński	71 781	Gliwice	13 262
częstochowski	2 151	Jaworzno	63 261
gliwicki	5 874	Katowice	110 004
kłobucki	4 394	Mysłowice	10 314
lubliniecki	5 147	Piekary Śląskie	24 443
myszkowski	5 833	Rybnik	5 003
pszczyński	11 830	Siemianowice	5 903
tarnogórski	8 086	Świętochłowice	3 401
wodzisławski	7 432	Tychy	11 646
żywiecki	7 780		

W 2003 r. średnio na 1 pracownika biblioteki przypadało 17 250 udostępnionych jednostek w powiatach grodzkich oraz 14 375 jednostek bibl. w powiatach ziemskich (przy średniej wojewódzkiej 15 242).

W 2003 roku, 1 pracownik obsłużył średnio następującą liczbę czytelników :

- powiaty grodzkie - 627
- powiaty ziemskie - 561
- województwo śląskie - 574

W 2003 r. **przeciętnie 1 czytelnik wypożyczył** w ciągu roku następującą liczbę jednostek :

- w powiatach ziemskich - 27
- w powiatach grodzkich - 28
- w województwie śląskim - 27

Wskaźnik zasięgu czytelnictwa w 2002 r. wyniósł 22,4 czytelników/100 mieszkańców. Rok 2003 przyniósł dalszy wzrost czytelnictwa w regionie, a wskaźnik kształtował się na poziomie **23 czytelników/100 mieszkańców**.

Bardzo cieszy owa tendencja wzrostowa, zważywszy, że bibliotekom z roku na rok przybywa konkurencji – choćby w postaci internetu, gdzie coraz popularniejsze są streszczenia książek, i tzw. „dzikie tłumaczenia”. Bez wątpienia też znajdziemy tu wszelką „informację o informacji” – zadanie, które od pewnego czasu wydawało się być domeną bibliotek.

Wyniki bibliotek świadczą o dobrym wypełnianiu zadania i o dużej aktywności bibliotekarzy, którzy muszą sprostać coraz bardziej wymagającemu „społeczeństwu informacyjnemu”. W 2003 r. wskaźnik zasięgu czytelnictwa w poszczególnych powiatach kształtował się w następujący sposób :

Powiaty ziemskie – średnia 20

Powiaty grodzkie – średnia 24

pszczyński	25	Jastrzębie	35
będziński	24	Jaworzno	32
tarnogórski	24	Dąbrowa G.	28
mikołowski	23	Tychy	28
wodzisławski	23	Sosnowiec	28
zawierciański	22	Bielsko Biała	28
cieszyński	21	Katowice	28
lubliniecki	21	Częstochowa	26
bielski	21	Rybnik	26
gliwicki	20	Żory	24
rybnicki	20	Mysłowice	24
raciborski	20	Chorzów	22
bieruńsko-lędzki	19	Gliwice	22
żywiecki	17	Siemianowice	21
kłobucki	15	Zabrze	21
		Świętochłowice	19
		Piekary Śl.	17
myszkowski	13	Ruda Śląska	14
częstochowski	12	Bytom	13

Struktura czytelników w podziale na grupy wiekowe przedstawiała się następująco :

Czytelnicy do lat 15	263 270
od lat 15 do 19	195 180
od lat 20 do 24	221 584
od lat 25 do 44	255 201
od lat 45 do 60	115 604
powyżej 60 lat	45 225

W porównaniu z 2002 rokiem, zdecydowanie przybyło czytelników w wyższych przedziałach wiekowych (np. w przedziale 25-44 lat, liczba ta zwiększyła się aż o 14 894).

To w tej chwili najliczniejszy przedział wiekowy, po grupie czytelników do lat 15.

Niestety, postępujący niż demograficzny odczuwalny jest też w bibliotekach, gdzie powoli, acz systematycznie zmniejsza się liczba najmłodszych czytelników. W 2003 r. liczba czytelników do lat 15 zmniejszyła się aż o 6 818 osób w porównaniu z rokiem 2002.

W 2003 r. skorzystało z bibliotek blisko 13 tysięcy osób mniej (w wieku 16-19 lat), niż w poprzednim roku sprawozdawczym.

Są powiaty, gdzie zdecydowanie zwiększyła się liczba osób korzystających z szerokiego wachlarza usług bibliotecznych. Poniższe tabele przedstawiają powiaty, gdzie ten wzrost czytelniczy był w 2003 szczególnie zauważalny :

Grupa powiatów grodzkich :

Nazwa powiatu	Ilość nowych czytelników
1. Katowice	2249
2. Bielsko Biała	1382
3. Jaworzno	1335
4. Chorzów	734
5. Rybnik	834
6. Sosnowiec	711
7. Tychy	680
8. Gliwice	339

Grupa powiatów ziemskich :

1. bielski	1501
2. zawierciański	1047
3. pszczyński	752
4. cieszyński	518
5. wodzisławski	507
6. bieruńsko-lędziński	475
7. będziński	424

Oto, jak na przestrzeni ostatnich 3 lat procentowo kształtowała się struktura wiekowa ogółu czytelników:

Wiek czytelników	% ogółu w 2001 r.	% ogółu w 2002 r.	% ogółu w 2003 r.
Do lat 15	25,4 %	24,9 %	24,0 %
16-19 lat	20,6 %	19,1 %	17,8 %
20 – 24 lata	19,4 %	20,0 %	20,2 %
25 – 44 lat	21,2 %	22,1 %	23,3 %
45 – 60 lat	9,6 %	10,0 %	10,6 %
Powyżej 60 lat	3,8 %	3,9 %	4,1 %

Najwidoczniej zarysowuje się spadek liczby czytelników w przedziale wiekowym 16-19 lat. To nie są duże zmiany, jednak postępują one systematycznie i z roku na rok tendencja ta staje się coraz bardziej wyraźnie zauważalna.

Struktura czytelników wg zajęcia kształtowała się w 2003 r. w następujący sposób :

Uczniowie	483 458
Studenci	146 410
Pracownicy umysłowi	166 530
Robotnicy	83 363
Inni zatrudnieni	24 201
Rolnicy	2 067
Pozostali	190 035

Oto, jak na przestrzeni 3 ostatnich lat kształtowała się struktura czytelników wg zajęcia (w %):

Zajęcie	% ogółu w 2001 r.	% ogółu w 2002 r.	% ogółu w 2003 r.
Uczniowie	47,8 %	46,0 %	44,1 %
Studenci	12,0 %	12,7 %	13,4 %
Umysłowi	14,6 %	14,8 %	15,2 %
Robotnicy	7,9 %	7,7 %	7,6 %
Rolnicy	0,2 %	0,2 %	0,2 %
Inni	2,0 %	2,2 %	2,2 %
Pozostali	15,5 %	16,4 %	17,3 %

Jak widać minimalnie, acz systematycznie spada liczba korzystających z bibliotek uczniów, stale przybywa za to **studentów i pracowników umysłowych** korzystających z bibliotek publicznych. Bez wątpienia związane jest to ze stale zwiększającą się ilością niepublicznych szkół wyższych, które dysponują wprawdzie swoimi bibliotekami lecz ich księgozbiór nie jest na tyle wystarczający, by sprostać wymaganiom takiej

liczby czytelników. Biblioteki w województwie starają się więc poszerzać swoje księgozbiory o literaturę przystosowaną właśnie do potrzeb tej grupy społecznej. Kupuje się więc sporo książek z zakresu prawa, ekonomii, polityki, socjologii, informatyki i o tematyce unijnej. W sumie grupa studentów i pracowników umysłowych stanowi w tej chwili blisko 30 % ogółu czytelników korzystających z bibliotek w naszym województwie i stale się powiększa.

Można przypuszczać, że w niedługim czasie ta właśnie grupa stanie się najliczniejszą korzystającą z usług bibliotek publicznych, dlatego biblioteki już dziś ukierunkowują swój księgozbiór i pozostałe działania na obsługę tejże grupy, która istotnie stanowi silną konkurencję w obliczu sukcesywnie zmniejszającej się ilości korzystających z bibliotek najmłodszych czytelników. Regres, który spowodowany jest postępującym niżem demograficznym, nie jest jednak w tej chwili na tyle silny, by traktować tę grupę czytelniczą marginalnie, gdyż właśnie uczniowie i dzieci ciągle stanowią najliczniejszą grupę czytelników bibliotek publicznych woj. śląskiego (przeszło 44 %).

7.2. Stymulowanie czytelnictwa wśród dorosłych (ciekawsze przykłady)

Spotkania autorskie, to jedna z najbardziej lubianych i najczęściej stosowanych przez biblioteki form promocji książki. Nic więc dziwnego, że w bibliotekach województwa śląskiego odbyło się w ubiegłym roku kilkadziesiąt takich spotkań. Należy jednak podziwiać bibliotekarzy za niekonwencjonalne podejście do tego, zdawałoby się dość „banalnego” schematu.

Z nieukrywaną satysfakcją odnotowujemy więc fakt, że prekrój zapraszanych na owe spotkania autorów był zaiste imponujący (gościli w bibliotekach ci najwybitniejsi, jak i ci mało znani, acz ważni dla lokalnej społeczności twórcy), a i oprawa towarzysząca spotkaniom świadczyła o dużej kreatywności

bibliotekarzy (od specjalnie przygotowanych form słowno – muzycznych, po wystawki książek i prezentacje medialne twórcy).

(...) Spotkanie autorskie to impreza niecodzienna. Bez względu na to, jak często biblioteka czy szkoła może sobie pozwolić na takie przedsięwzięcie, jest ono zawsze dla uczestników uroczystością, „świętem literatury” czymś, co ubarwia i odmienia na chwilę powszedni dzień ucznia. Autor – czy będzie to pisarz czy też ilustrator książek – jest atrakcją, przybyszem z innego świata, budzi ciekawość, podobnie jak każdy inny gość z zewnątrz. Twórca wnosi do spotkania swoją indywidualność, odmienną drogę życiową, inny typ wyobraźni i komunikowania się z otoczeniem, nawet język jego wypowiedzi różni się nieco od tego z którym zazwyczaj czytelnicy spotykają się na co dzień – każde spotkanie ma nieco inny przebieg. Edukacyjne i kulturotwórcze funkcje spotkania mogą znacznie wykraczać swym zasięgiem poza kontakt z tą jedną osobą, która akurat została zaproszona – twierdzi prof. Joanna Papużyńska.

Ta wybitna pisarka, będąca również w ubiegłym roku wielokrotnie zapraszana przez nasze biblioteki na spotkania, podkreśla wielką pomysłowość organizatorów w nadawaniu projektom atrakcyjnego i przekonywującego kształtu. *(...) Bywają spotkania organizowane pod hasłem rocznicy szkoły, miejscowości czy biblioteki; z okazji promowania na czytelnika; jako zwieńczenie /finał/ konkursu literackiego, jako literackie pikniki, a nawet /z czego słyną biblioteki śląskie/ z okazji urodzin pisarza; Dnia Matki, Babci czy Dziadka – dodaje pisarka.*

Istotnie, w minionym roku tego typu spotkań było mnóstwo i to zarówno w tych wielkich miejskich bibliotekach, czy w małych gminnych – np. GBP w Zbrostawicach, wspólnie z tamtejszym przedszkolem zorganizowała niezwykle udany „Dzień Babci i Dziadka”.

(...) Był występ przedszkolaków , słodki poczęstunek, jak również upominki dla babć i dziadków – piszą pracownicy Biblioteki.

W 2003 r. biblioteki gościły na spotkaniach autorskich m.in. :

- wybitnych pisarzy (D. Terakowska, J.Hartwig)
- autorów książek dla dzieci i młodzieży (W. Chotomska, J. Papuzińska, K. Petek, B. Ostrowicka, T. Trojanowski, G. Kasdepke, K. Jerzykowska, K. Nepomucka, M. Gutowska – Adamczyk, M. Fox, E. Nowacka)
- poetów (M.Szczawiński, E.Lipska, T. Jastrun,)
- dziennikarzy (D.Lubina – Cipińska)
- artystów (B.Butenko, R.Janowski, E.Jungowska, M.Aniół, L.Czerny)
- sportowców (himalaista Ryszard Pawłowski)
- psychologów (W. Eichelberg)
- naukowców (prof. J. Malicki, prof. K. Kłosiński, prof. D. Simonides, prof. H. Synowiec)
- dostojników kościelnych (ks. dr. abp. Damian Zimoń, ks. prof. Jerzy Szymik, ks. prof. Jerzy Pawlik)

Wystawy tematyczne i okolicznościowe od lat organizowane są dość systematycznie zauważa się jednak tendencję do coraz bardziej odważnych prób eksponowania tego, co inne, oryginalne, niekiedy charakterystyczne dla danej, lokalnej społeczności..

Sporo wystaw przygotowanych w ubiegłym roku poświęconych było rocznicom i ważnym wydarzeniom – jak choćby Jubileusz 25-lecia pontyfikatu Jana Pawła II czy 50. rocznica śmierci Kornela Makuszyńskiego, ale pomysłowość bibliotekarzy, którzy prześcigają się wręcz w dobrych i coraz bardziej oryginalnych pomysłach, jest coraz większa.

Oto kilka ciekawych tematów wystaw przygotowanych w ubiegłym roku przez biblioteki z województwa śląskiego :

Nazwa biblioteki	Temat wystawy	Opis
1. MBP w Bytomiu	„Świat japońskiej mangi”	Wspólnie ze Śląskim Klubem Fantastyki
2. GBP w Zbroslawicach	„Fotografia pierwszokomunijną, wczoraj i dziś”	Ze zbiorów prywatnych czytelników
3. Książnica Beskidzka w Bielsku Białej	„Sowieckie piekło 1939-1956”	Wspólnie z IPN, Oddział w Poznaniu
4. Gminna Biblioteka Publiczna w Pawłowicach	„Pamiętki z okresu II wojny światowej przechowywane przez mieszkańców Pawłowic”	Książki, czasopisma, dokumenty
5. GBP w Lelowie	„Judaizm a Chrześcijananie”	Wystawa przygotowana na uroczystość gminną „Święto ciulima”
6. MBP w Gliwicach	„Dzieje oręża polskiego w medalierstwie”	Prezentacje medali z prywatnej kolekcji
7. MBP w Czeladzi	„Symbolika krajów Unii Europejskiej”	Wystawa z okazji Dni Czeladzi
8. MBP w Jastrzębiu Zdroju	„Szlakiem sztuki europejskiej”	Wystawa będąca częścią projektu „Euro-saurus”
9. MBP w Tychach	„Sybiracy – świadkowie historii”	Spotkanie z członkami tyskiego koła Sybiraków
10. MBP w Zabrze	„Anioł - Diabeł”	Wystawa pokonkursowa rzeźby i płaskorzeźby
11. MBP w Mikołowie	„Oryginalne zakładki, czyli co czytelnicy zostawiają w książkach”	Ta niezwykle oryginalna wystawa spotkała się z ogromnym zainteresowaniem prasy, radia, tv.
12. MBP w Orzeszu	„Kulinaria”	Prezentacja lokali gastronomicznych miasta
13. MBP w Pszowie	Wystawa modeli kartonowych	Prezentacja najciekawszych zabytków świata (sekcja UNO)

14. MBP w Siemianowicach Śląskich	Wystawa komiksu duńskiego	W ramach obchodów kultury krajów skandynawskich „Nordalia 2003”
15. MBP w Sosnowcu	„Na szczytach świata”	Wystawa z okazji 50. rocznicy pierwszego wejścia na Mont Everest. Gościem był himalaista Ryszard Pawłowski.
16. MBP w Świętochłowicach	Wystawa Zwierząt Hodowanych przez czytelników	IV edycja wystawy przygotowywanej z okazji Światowego Dnia Ochrony Zwierząt
17. MBP w Dąbrowie Górniczej	„Wokół pieniądza”	Wystawa pośw. Pieniadzowi
18. MBP w Cieszynie	„Kornel Filipowicz – urodzony prozaik”	Wernisaż z udziałem noblistki Wisławy Szymborskiej i rodziny pisarza
19. MBP w Katowicach	„Woda – żywioł groźny i przyjazny”	Wystawa przygotowana z okazji Międzynarodowego Roku Słodkiej Wody
20. MBP w Częstochowie	„Dziedzictwo wydawnicze Częstochowy”	Współorganizacja wystawy eksponowanej m.in. w Bibliotece Narodowej w Warszawie
21. MBP w Tarnowskich Górach	„Świąteczne witraże i lampiony”	Wystawie towarzyszył koncert kolęd

Konkursy, którym, prócz owego swoistego sprawdzenia swoich sił i konfrontacji z innymi osobami twórczymi, towarzyszy zwykle element nagrody. I w tym miejscu należy podkreślić, iż jest to bardzo lubiana przez czytelników forma współpracy i z całą pewnością nie jest wyłącznie domeną najmłodszych.

Biblioteki, by wyjść naprzeciw tym oczekiwaniom czytelniczym, od lat organizują niezwykle ciekawe i inspirujące konkursy. Warto zwrócić uwagę na niezwykle szeroką gamę pomysłów, które potrafią przybierać formę zarówno zmagających wewnątrz bibliotecznych, powiatowych, jak również – co ciekawe - międzynarodowych.

Przyjrzyjmy się kilku najciekawszym małym konkursom o zasięgu wewnątrzbibliotecznym :

Nazwa biblioteki	Tytuł konkursu	Opis
1.GBP w Pawłowicach	„Cud Bożego Narodzenia”	Konkurs sprawdzający znajomość zwyczajów i tradycji świątecznych
2. GBP w Bestwinie	„W uśmiechu szukać trza lekarstwa”	II konkurs fotograficzny

Oto najciekawsze projekty o zasięgu gminnym i powiatowym:

Nazwa biblioteki	Tytuł konkursu	Opis
1. GBP w Świnnej	„Turniej wiedzy o ochronie środowiska, rolnictwie i samorządzie gminnym”	W turnieju uczestniczyły wszystkie sołectwa Gminy Świnna.
2. MiBPB w Myszkowie	Konkurs na najpiękniejszą kartkę świąteczną – noworoczną	Konkurs poprzedziło spotkanie literackie o tematyce bożonarodzeniowej
3. MPBP w Pszczynie	„Kartka z życzeniami dla Ojca Świętego”	Najlepsze prace wysłane zostały do Watykanu, skąd nadszedł list gratulacyjny od samego Papieża.

4. MBP w Jastrzębiu Zdroju	„Tęga głowa”	X edycja turnieju wiedzy ogólnej z różnych dziedzin
	„FAN”	IX edycja turnieju wiedzy muzycznej
5. MBP w Jaworznie	„O Złote Pióro Prezydenta Jaworzna”	Konkurs poetycko – literacki, którego pokłosiem jest publikacja książkowa
6. MBP w Zorach	„Unia coraz bliżej”	Konkurs czytelnicy
7. MBP w Orzeszu	„Obiekty sakralne Górnego Śląska”	konkurs

Biblioteki organizowały też konkursy o zasięgu międzynarodowym

Nazwa biblioteki	Nazwa konkursu	opis	uczestnicy
2. GBP w Bestwinie	„O Palmę Wielkanocną”	Konkurs poetycki na wiersz o tematyce religijnej	Czytelnicy GBP w Bestwinie oraz z Czech
3. MBP w Gliwicach	V Międzynarodowy Konkurs Graficzny na Ekslibris Gliwice 2003	Prace uzupełniają potem zbiory Biblioteki	W konkursie wzięło udział 517 twórców z 48 krajów. Nadesłano 2235 prace.

Kiermasze książek - Znakomitą formą popularyzowania czytelnictwa wśród dorosłych są organizowane przez biblioteki **kiermasze używanych książek**.

(...) Kiermasze są okazją do wyjścia Biblioteki na zewnątrz, do pozyskiwania nowych czytelników – piszą pracownicy MBP w Dąbrowie Górniczej. Przyciągają one dużą grupę odbiorców – zwłaszcza podczas trwania dużych imprez – np. Dni Miasta, wtedy przewija się przez nie kilka tysięcy osób (...)

„Podaj książkę”- to tytuł ogólnopolskiej akcji mającej na celu popularyzację książki i lansowanie mody na czytanie. Kilka bibliotek z woj. śląskiego przyłączyło się do akcji zainicjowanej przez „Gazetę Wyborczą” i przygotowało w sumie kilkanaście stref darmowej wymiany książek. Strefy zostały oznakowane specjalnie przygotowanymi w tym celu pomarańczowymi plakatami. Do końca roku „uwolniono” w bibliotekach naszego województwa kilkaset książek.

Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich – przypadający 23 kwietnia, to świetna okazja do promocji książki. Zgodnie ze starym katalońskim zwyczajem, w dniu imienin św. Jerzego obdarowuje się bliskich różą i książką. Od lat kultywują ten zwyczaj zarówno Biblioteka Śląska, obdarowując corocznie jedna z uboższych bibliotek w województwie kwiatami i kufrem z książkami, jak i Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach, która w tym szczególnym dniu zwykle przygotowuje dla swoich czytelników pakiet niespodzianek. Należą do nich bonusy biblioteczne – kupony uprawniające do 50% zniżki na usługi biblioteczne (kserograf, internet, a nawet kawa w bufecie) oraz loteria książkowa. MBP w Gliwicach przygotowuje w tym dniu specjalne, okolicznościowe zakładki oraz ogłasza amnestię dla czytelników, którzy nie zwrócili w terminie książek. (...) *Akcja ma na celu propagowanie czytelnictwa oraz zachęcanie do korzystania z bogatej oferty biblioteki – tłumaczą bibliotekarze z Katowic.*

Sesje, sympozja, konferencje.

Jedną z bardziej atrakcyjnych propozycji stymulowania czytelnictwa wśród dorosłych są sesje naukowe. Bez wątpienia działania te skierowane są do wyrafinowanego czytelnika, a wyspecjalizowała się w nich MBP w Sosnowcu, która w ubiegłym roku po raz kolejny zorganizowała *Sesję Zagłębiowską*. Owa Sesja, mająca na celu upowszechnianie kultury czytelniczej regionu, zaowocowała wydaniem dwóch tomów

materiałów posesyjnych, a wśród prelegentów znalazły się takie wybitne autorytety literackie jak prof. Marian Kisiel, dr Dariusz Rott, czy dr Adam Jarosz

7.3. Charakterystyka czytelnictwa dzieci

Z roku na rok ubywa nam najmłodszych czytelników. Nie jest to jednak spowodowane słabą ofertą biblioteczną, a raczej odczuwalnym coraz mocniej niżem demograficznym. Nie jest to też śląskie lecz – ogólnopolskie zjawisko. Fakty świadczą niezbicie, że pomimo zmniejszenia się ilości korzystających z bibliotek najmłodszych czytelników, sukcesywnie wzrasta liczba wypożyczeń w grupie wiekowej do 15 lat.

To właśnie dowodzi, iż dzieci łakną literatury, a bibliotekarze dwoją się i troją, by działania promujące czytelnictwo i propagujące nawyk czytania były coraz to bardziej profesjonalne, przemyślane i skuteczne. Jednak zachęcać do sięgania po dobrą książkę trzeba zawsze, a w gestii bibliotekarzy leży, by wskazać dziecku dobrą lekturę, w zalewie nowości wydawniczych. Czytelnictwo dla dzieci w naszym województwie jest szczególnie pieczołowicie pielęgnowane. Są biblioteki, które działania na rzecz czytelnictwa dla najmłodszych uważają niemal za priorytetowe.

(...) Działalność kulturalno – edukacyjna dzieci i młodzieży Książnicy Beskidzkiej w Bielsku Białej zajmuje znaczącą pozycję w codziennym życiu naszej instytucji i miasta. Charakteryzuje ją duża różnorodność stosowanych form pracy, od tych najpopularniejszych takich jak : czytanie, opowiadanie baśni, imprez okolicznościowych typu Dzień Dziecka, Andrzejki, konkursów, gier , zabaw itd. do tych wymagających zaangażowania środków oraz inwencji twórczej bibliotekarza – piszą bibliotekarze z Bielska.

Przyjrzyjmy się zatem, jak przebiegały najciekawsze działania związane z animowaniem czytelnictwa wśród najmłodszych czytelników w 2003 r. Działania – dodajmy niezwykle sku-

teczne, które prócz tego, że przyczyniły się do tworzenia nowej jakości pracy bibliotecznej, to zostały zauważone, a nawet docenione przez władze – również na najwyższym szczeblu.

W ubiegłym roku biblioteki z równym powodzeniem realizowały własne projekty, jak i włączały się do akcji wojewódzkich, ogólnopolskich a nawet międzynarodowych.

Cała Polska czyta dzieciom – to bez wątpienia na przestrzeni ostatnich lat, najbardziej spektakularna i ważna akcja czytelnicza skierowana do dzieci. Ta swoista kampania społeczna porwała i zachęciła skutecznie do działania zarówno wielkie, jak i małe biblioteki. Większość bibliotek w województwie śląskim aktywnie uczestniczy w owych działaniach, zapraszając do czytania dzieciom dorosłe osoby. Koordynator programu Fundacja ABC XXI, która w ramach programu zaproponowała cykl imprez takich jak „Urodziny Kubusia Puchatka” czy II Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom pn. „Przygody Koziołka Matołka”, aktywnie wspiera biblioteki, a zaproponowane imprezy cieszą się niezwykle popularnością zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych. W 2003 r. kilka bibliotek z województwa śląskiego zostało nagrodzonych przez Fundację, za szczególnie aktywny udział w realizacji programu. Wśród laureatów znaleźli się m.in.:

- Książnica Beskidzka w Bielsku Białej
- Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach
- Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu Zdroju
- Miejska Biblioteka Publiczna w Żorach

Z ekonomią na ty – to druga edycja ogólnopolskiego konkursu zorganizowanego przez Narodowy Bank Polski i Bibliotekę Narodową. Również i w tym roku biblioteki z naszego województwa aktywnie włączyły się w owe działania przygotowując niezwykle ciekawe programy dla młodzieży.

Niektórymi z niezwykle oryginalnych propozycji były :

Nazwa biblioteki	Zadanie (program)	Opis
Książnica Beskidzka w Bielsku Białej - wyróżnienie	„Wakacje – z ekonomią na ty”	W programie czynnie wzięło udział 127 osób z powiatu bielskiego. Uczestnicy odwiedzili banki oraz dom maklerski. Programowi towarzyszył konkurs oraz wystawa.
Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Górniczej	„Giełda na trawie czyli Wakacyjna Giełda Młodych Maklerów”	W ramach programu młodzież uczestniczyła w tygodniowym obozie szkoleniowo – wypoczynkowym w Błędowie
Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach - nagroda 5 tys. zł.	„Ilustrowany słownik ekonomiczny dla najmłodszych”	W zabawie uczestniczyło 159 dzieci
Biblioteka Miejska w Cieszynie - nagroda 5 tys. zł.	„Wakacje z ekonomią”	„Szkoła menedżerów Kubusia Puchatka” skierowana była do najmłodszych czytelników z całego powiatu cieszyńskiego

Noc z Andersenem

Inicjatywa wyszła od kolegów z czeskich bibliotek, którzy po raz piąty w ten niecodzienny sposób świętowali urodziny wielkiego pisarza H.Ch. Andersena . Istotą owej akcji, jest nocowanie w bibliotece i wspólna konferencja internetowa. Dzieci z różnych krajów Europy spotykają się więc w nocy „na czacie” i rozmawiają o atrakcjach przygotowanych przez bibliotekarzy w tę jedyną noc w roku. W 2003 r. do Akcji po raz pierwszy przyłączyły się biblioteki z Polski (do tej pory w zabawie uczestniczyły biblioteki w Czech, Słowacji). Tak się złożyło, że 5 nowych bibliotek, które podjęły to wyzwanie, to biblioteki z naszego województwa. Moc niecodziennych atrakcji przygotowały więc dla najmłodszych czytelników biblioteki z : Rydułtów, Raciborza, Będzina, Dąbrowy Górniczej, Czechowic Dziedzic

W sumie w naszych bibliotekach nocowała przeszło setka dzieci.

„Wolumin i Libra – Dziecięcy Festiwal Popkultury”

W tej akcji o zasięgu wojewódzkim, zorganizowanej przez Bibliotekę Śląską wzięło udział kilkadziesiąt bibliotek z całego województwa. Impreza miała na celu przybliżenie młodym czytelnikom komiksu, zapoznanie dzieci z technikami jego tworzenia i historia gatunku.

Działania przebiegały dwuetapowo. Pierwszy etap skierowany był do samych bibliotekarzy. W maju 2003 r. zorganizowano więc w gmachu Biblioteki Śląskiej seminarium dla bibliotekarzy bibliotek dziecięcych, podczas którego szczegółowo omówiono historię gatunku, jego ewolucję oraz przedstawiono słynne ekranizacje komiksów. Wtedy też zapoznano bibliotekarzy z regulaminem konkursu na najlepszy komiks.

Drugi etap, przebiegający w samych bibliotekach, zaowocował mnóstwem komiksów wykonanych przez dzieci i młodzież, których głównym tematem były przygody bohaterów o wdzięcznych imionach - WOLUMIN i LIBRA. Wszystkie nadesłane prace zasiliły zbiory Biblioteki Białych Kruków w Warszawie. Trzy najlepsze wydano w formie profesjonalnej publikacji. Dla kilkudziesięciu wyróżnionych osób zorganizowano we wrześniu Wielki Finał Akcji „Wolumin i Libra” w Bibliotece Śląskiej w Katowicach. Przeszło 100. osobowa grupa najmłodszych czytelników uczestniczyła w pokazach teatralnych, malowaniu sprayem, pokazach tańca break – dance oraz występach muzycznych.

Do Akcji przyłączyły się następujące biblioteki :

MBP w Tychach, **MBP** w Mikołowie, **MBP** w Jastrzębiu Zdroju, **PiMBP** w Rybniku, **MBP** w Piekarach Śląskich **MBP** w Tarnowskich Górach, **MBP** w Żorach, **MiPBP** w Wodzisławiu Śląskim, **MBP** w Gliwicach **MBP** w Jaworznie, **MBP** w Chorzowie

wie, MBP w Siemianowicach Śląskich, MiPBP w Będzinie,
MBP w Wiśle,

BPMiG w Łazach, MiPBP w Myszkowie, Żywiecka Biblioteka
Samorządowa, GBP w Gierałtowicach,

GBP w Lelowie, GBP w Bestwinie, GBP w Lipiu, GBP w Mie-
rzęcicach, GBP w Istebnej

Światowy Dzień Pluszowego Misia

To sympatyczne „święto” przypadające 25.XI stało się okazją do różnorodnych działań bibliotecznych, służących promocji książki dla najmłodszych. Dzień Pluszowego Misia obchodzo-
no w kilkudziesięciu bibliotekach w regionie – zawsze z roz-
machem i radością.

W MBP w Siemianowicach Śląskich utworzono specjalną ga-
lerię nazwaną imieniem Pluszowego Misia, a w MBP w Kato-
wicach zorganizowano Paradę Misiów i wspólne śpiewanie
„mruczanek”.

70 Urodziny Koziołka Matolka –

Ogólnopolska akcja pod patronatem Ministra Kultury obligo-
wała uczestniczące w obchodach biblioteki do utworzenia
„Kozich Rad”. Takich Rad utworzono w Polsce przeszło sto.
Najlepsze z nich zaproszono do Pacanowa – Europejskiej Sto-
licy Baśni. Wtedy to wyłoniono najlepszą Radę w Polsce, którą
okazała się Rada z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Katowi-
cach (nagroda wspólnie ze Strzelcami Opolskimi).

Własne projekty:

Nazwa biblioteki	Projekt	Opis	Zasięg
1. MBP w Gliwicach	„Gliwice wczoraj – Gliwice dziś”	Konkurs dla dzieci obejmujący znajomość historii i współczesności Gliwic	Lokalny
2. Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej	„Dziedzictwo Kulturowe- Ojcowski Dom”	Projekt związany z edukacją regionalną, przeznaczony jest dla młodzieży szkół średnich i podymaturalnych	Regionalny
	„Bezpieczne miasto”	Projekt adresowany do młodzieży szkół średnich. Spotkania prowadzą policjanci.	Lokalny
	„Tworzymy własne wydawnictwo”	IV edycja międzynarodowego konkursu. W 2003 r. pod hasłem „Cztery poru roku”	Międzynarodowy
3. MBP w Czeladzi	„Bohaterowie bajek czeskich”	Konkurs literacki i plastyczny	Lokalny
4. MBP w Zabrze	Miejski konkurs na inscenizację utworów literackich	Konkurs dla uczniów szkół podstawowych	Lokalny
5. MBP w Dąbrowie Górniczej	„Bliziej Ameryki”	Projekt realizowany wspólnie z Konsulatem Generalnym Stanów Zjedno-	Lokalny

		czonych w Krakowie ma na celu przybliżenie młodzieży kultury, tradycji i historii USA	
6. MBP w Mysłowicach	„Śląska Ojczyzna Polsczyzna”	VI konkurs recytatorski w gwarze śląskiej (ponad 100 uczestników)	Lokalny
7. MBP w Ustroniu	„Moje Miasto”	Konkurs organizowany wspólnie z biblioteką w mieście Partnerskim Pieszczańach na Słowacji	Ponadlokalny
8. MBP w Rydułtowach	„Wilijo, Wilijo”	II turniej gwarowy	Lokalny
9. MBP w Zabrze	II Miejski konkurs na inscenizację utworów literackich Juliana Tuwima	Konkurs dla uczniów szkół podstawowych (kl I-III). W eliminacjach wzięło udział 220 uczniów..	Lokalny
10. MBP w Jastrzębiu Zdroju	Projekt "Europejskie Oblicza Kultury"	Projekt realizowany w ramach PHARE . Projekt, skierowany do młodzieży Euroregionu Śląsk Cieszyński, obejmuje cykl przedsięwzięć kulturalno – edukacyjnych (wystawy, wykłady, koncerty)	Regionalny

11. MBP w Katowicach	„Czytanie jak fruwanie” „Porozmawiajmy o Europie”	Akcja promocyjna prezentująca lit. dziecięcą różnych krajów i kręgów kulturowych. Czytaniu towarzyszą zajęcia plastyczne Projekt dotowany ze środków Unii Europejskiej w ramach programu „Promowanie integracji europejskiej...Phare 2001”	Lokalny Lokalny
12. Biblioteka Miejska w Cieszynie	„Komunikacja bez granic”	Konkurs literacko - plastyczny z cyklu „Moje Miasto”, w którym wzięły udział dzieci z Polski, Węgier, Czech i Słowacji	Międzynarodowy

7.4. Obsługa specjalnych grup czytelników

W województwie śląskim bardzo ważną rolę pełnią placówki, udostępniające książki nagrane na taśmach magnetofonowych - tzw. „książki mówione”. W 2003 roku funkcjonowały **34 wypożyczalnie i 7 punktów bibliotecznych**, działających na bazie zbiorów Biblioteki Centralnej Polskiego Związku Niewidomych. W placówkach tych zgromadzono 48394 tytuły „książki mówionej”, zarejestrowano 3139 czytelników, którzy wypożyczyli 57 749 tytułów. W porównaniu z rokiem

2002 liczba tytułów wzrosła o 4304, liczba czytelników zwiększyła się o 347, a liczba wypożyczeń o 18166.

W roku 2003 działało **18 filii i 5 punktów bibliotecznych** zorganizowanych i prowadzonych przez biblioteki publiczne w szpitalach. Zarejestrowano w nich 14228 czytelników, którym udostępniono 168429 woluminów. Placówki te posiadają księgozbiór w ilości 105703 woluminy. Ich ograniczone możliwości finansowe związane są z kryzysową sytuacją w służbie zdrowia.

Wiele bibliotek dostarcza książki osobom starszym i niepełnosprawnym do domu za pośrednictwem bibliotekarzy, wolontariuszy i pracowników PCK. Nie uległa zmianie liczba punktów bibliotecznych w Domach Pomocy Społecznej. W 2003 roku w pięciu ośrodkach zarejestrowano 126 czytelników i 874 wypożyczenia.

W bibliotekach organizowano imprezy integracyjne dla dzieci niepełnosprawnych. Rozwijano współpracę ze szkołami specjalnymi, stowarzyszeniami osób niepełnosprawnych, ośrodkami rehabilitacyjno-terapeutycznymi, dziennymi domami pobytu, domami pomocy społecznej, oddziałami Polskiego Związku Niewidomych, a także stowarzyszeniami emerytów i rencistów. Biblioteki są miejscem prezentacji różnorodnej twórczości artystycznej ludzi niepełnosprawnych.

Współpraca z placówkami penitencjarnymi polega głównie na wspomaganiu bibliotek tam działających w książki (wymiana, dary).

24 września 2002 roku otwarty został nowy dział Biblioteki Śląskiej - Śląska Biblioteka Terapeutyczna z siedzibą w budynku przy ulicy Ligonia 5-7 w Katowicach.

Śląska Biblioteka Terapeutyczna pełni funkcję ośrodka metodycznego dla bibliotek samorządowych województwa śląskiego w zakresie czytelnictwa, biblioterapii i integracji kulturalnej chorych i niepełnosprawnych. Dział zajmuje powierzchnię 226 m².

Zgromadzono tu księgozbiór specjalistyczny, zawierający literaturę przedmiotową (1000 woluminów), książki nagrane na kasetach magnetofonowych, tzw. „książkę mówioną” (589 tytułów, w tym 26 na płytach CD) i książki zapisane pismem Braille'a (1241 tytułów w 4277 woluminach), przekazane w darze przez Zarząd Koła Terenowego Polskiego Związku Niewidomych w Bytomiu. Istniejąca od 1988 roku „Mała Galeria” jest ośrodkiem promocji sztuki i integracji kulturalnej środowiska ludzi niepełnosprawnych. W roku 2003 w ŚBT zorganizowano 15 imprez.

8. WYBRANE PROBLEMY DZIAŁALNOŚCI INFORMACYJNEJ I WYDAWNICZEJ BIBLIOTEK

8.1. Informacja europejska (prowadzone formy, gromadzone zbiory, odbiorcy)

W roku 2003 w samorządowych bibliotekach publicznych województwa śląskiego działało 30 formalnie powołanych ośrodków wiedzy o Unii Europejskiej. Część z nich istnieje nadal, część zostało utworzonych na czas określony przed referendum europejskim w dniach 7-8 czerwca 2003 roku. Mimo, iż większość ośrodków powołanych na czas określony formalnie już nie istnieje, ich materiały zostały przekazane do zbiorów bibliotecznych i stały się podstawą prowadzonej nadal przez biblioteki działalności informacyjnej o Unii Europejskiej.

Najsprawniej zorganizowany przepływ informacji europejskiej w roku 2003 miał miejsce na terenie powiatu bielskiego. Przy Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej działało Regionalne Centrum Informacji Europejskiej, które gromadziło zbiory o tematyce unijnej, organizowało i prowadziło szkolenia, prelekcje, debaty, lekcje europejskie, konkursy i inne imprezy mające na celu popularyzację wiedzy o Unii Europejskiej. Centrum sprawowało także opiekę merytoryczną nad utworzonymi w bibliotekach gminnych punktami informacji europejskiej.

skiej. Ponadto RCIE zaopatrywało punkty gminne w materiały informacyjne poświęcone tematyce europejskiej, prowadziło serwis www oraz stałą rubrykę w lokalnym czasopiśmie „Mój Powiat”, organizowało praktyki i staże absolwenckie i współpracowało z lokalnymi mediami na terenie Bielska-Białej.

Prężną działalność informacyjną o Unii Europejskiej prowadziły w roku 2003 ośrodki wiedzy funkcjonujące w Miejskich Bibliotekach Publicznych w Katowicach, Jastrzębiu Zdroju, Rybniku, Raciborzu, Żorach i Dąbrowie Górniczej. MBP w Katowicach opracowała i przeprowadziła dwa projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej: „Porozmawiajmy o Europie” i „Europejskie Abecadło”. Projekt „Porozmawiajmy o Europie”, zrealizowany w okresie przedreferendalnym, obejmował utworzenie multimedialnych punktów informacji pod nazwą „Pogotowie europejskie”, prowadzących na terenie dwóch filii bibliotecznych działalność informacyjną, opracowanie zestawienia literatury o UE oraz przygotowanie serwisu www poświęconego tematyce europejskiej i bieżących działaniach w ramach projektu. Projekt „Europejskie Abecadło” adresowany w szczególności do dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, miał na celu propagowanie wiedzy o Europie poprzez różnorodne formy organizacji i przekazu: wystawy, spotkania, zabawy literackie, imprezy plenerowe, wycieczki, koncerty, prezentacje multimedialne i konkurs internetowy (publikacja pytań w serwisie www Biblioteki). MBP w Rybniku zorganizowała konferencję „Koszty i korzyści przystąpienia Polski do Unii Europejskiej”, w której udział wzięli bibliotekarze bibliotek publicznych i szkolnych, opiekunowie szkolnych klubów europejskich i inni zainteresowani. MBP w Jastrzębiu Zdroju zrealizowała finansowany z funduszu PHARE projekt „Europejskie Oblicza Kultury”, obejmujący cykl imprez kulturalno-oświatowych poświęconych kulturze państw członkowskich Unii Europejskiej (muzyce, literaturze, sztuce - także kulinarnej).

Inne przykłady działalności propagującej wiedzę o Unii Europejskiej to cykl imprez „Mali obywatele wielkiej Europy” dla dzieci w wieku od 6 do 9 lat oraz debata przedreferendalna i referendum dla dzieci i młodzieży (MBP w Sosnowcu), spotkania dla rolników w ramach Dni Europejskich i cykl lekcji europejskich dla przedszkolaków (MBP w Czeladzi), „Kłásówka z Unii” – konkurs wiedzy dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów połączony z festynem (MBP w Dąbrowie Górniczej), „Tydzień Unii Europejskiej w bibliotece” obejmujący m. in. spotkanie dyskusyjne „Miejsce młodzieży polskiej w UE” (MBP w Mikołowie), konkurs-przewodnik dla dzieci „Spacerkiem po krajach EU” (MBP w Bytomiu).

Biblioteki publikowały i udostępniały (również online) zestawienia literatury o UE (Katowice, Tychy, Bytom), własny periodyk „Eurosaurus” (MBP w Jastrzębiu Zdroju), tworzyły kartoteki zagadnieniowe poświęcone szeroko pojętej tematyce europejskiej, fiszki tematyczne, wykazy serwisów internetowych oraz tradycyjne lub komputerowe bazy danych artykułów prasowych.

Wiele bibliotek współpracowało z funkcjonującymi na terenie miast lub gmin ośrodkami informacji europejskiej oraz krajowymi instytucjami proeuropejskimi, np. Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej, Centrum Informacji Europejskiej, Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Polsce, Fundacją Edukacji Ekonomicznej, centrami euro-info, itp. Biblioteki otrzymywały od tych instytucji darmowe informatory, ulotki, broszury i publikacje, kierowały do nich użytkowników specjalistycznej informacji europejskiej, a także współorganizowały różnorodne przedsięwzięcia. Często udostępniały posiadany sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu bezpłatnie czytelnikom poszukującym informacji o Unii Europejskiej.

Mniejsze biblioteki publiczne, nieskomputeryzowane bądź nie posiadające bogatych zbiorów, przechowywały księgozbiór o tematyce unijnej na wyodrębnionych regałach lub

tw. „półkach bibliotecznych” i udzielały informacji w oparciu o posiadane materiały. Często wykonywały wystawki tematyczne zakupionych (lub otrzymanych w darze) książek, broszur i ulotek.

Odbiorcami informacji europejskiej w bibliotekach publicznych były przeważnie osoby uczące się: uczniowie szkół średnich, gimnazjów i starszych klas szkół podstawowych oraz studenci, a także (rzadziej) nauczyciele, zwłaszcza opiekunowie Szkolnych Klubów Europejskich. W okresie przedreferendalnym biblioteki notowały także odwiedziny innych grup czytelniczych, szczególnie w dużych miastach. Sporadycznie informacji europejskiej poszukiwały osoby bezrobotne, przedsiębiorcy i przedstawiciele władz samorządowych a w gminach o charakterze wiejskim – rolnicy, jednak był to znikomy procent w porównaniu z odsetkiem osób uczących się.

8.2. Informacja regionalna (wybrane problemy)

Wiele bibliotek naszego województwa, zwłaszcza te wielkomiejskie, można nazwać centrami komunikacji społecznej. W nich koncentruje się szeroko pojęta działalność informacyjna, kulturalna i edukacyjna. Coraz więcej bibliotek widzi potrzebę, a nawet konieczność tak wielostronnej działalności na rzecz miejscowej, i nie tylko, społeczności. Warto tu zwrócić uwagę na pracę bibliotek dotyczącą informacji o regionie i na rzecz regionu (powiatu, miasta, gminy).

W większości bibliotek woj. śląskiego nie ma wydzielonych działów/oddziałów zajmujących się informacją o regionie. Funkcjonują one w niektórych bibliotekach wielkomiejskich. I tak w Bytomiu działa Pracownia Historii Bytomia, w MBP w Dąbrowie Górniczej i w Tychach – Dział Regionaliów, w MBP w Sosnowcu – Dział Zbiorów Regionalnych Zagłębia Dąbrowskiego, w Bielsku-Białej – Dział Zbiorów Regionalnych i w Częstochowie – Czytelnia Informacji o Regio-

nie. Działy te gromadzą i udostępniają dokumenty dotyczące historii i współczesności swojego miasta i regionu. Do dyspozycji czytelników, obok wydawnictw zwartych, są czasopisma regionalne i lokalne, dokumenty życia społecznego (plakaty, programy, zaproszenia, katalogi, pocztówki itp.), wydawnictwa multimedialne na CD oraz komputerowe bazy danych (np. baza „Zagłębie” w Dąbrowie Górniczej). W innych bibliotekach wielkomiejskich istnieją działy informacyjno-bibliograficzne lub tzw. „informatoria” przy czytelniach.

W mniejszych bibliotekach wydzielone są regały lub kąciki „Regionalistów” z literaturą o regionie.

W 2003 roku biblioteki kontynuowały bądź opracowywały – samodzielnie lub we współpracy - bibliografie swojej miejscowości bądź regionu.

W Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej do druku oddano „Bibliografię województwa bielskiego za lata 1993-1994”; tomy za lata 1995-1996 oraz 1997-1998 są w trakcie prac redakcyjnych i korektorskich.

Miejska Biblioteka Publiczna w Bytomiu przygotowała do druku „Bibliografię Bytomia za lata 1997-1998”. Trwały prace nad gromadzeniem materiału do rocznika za lata 1999-2000.

Biblioteka Publiczna im. dr. Władysława Biegańskiego w Częstochowie opracowała ostatni zeszyt „Bibliografii województwa częstochowskiego za lata 1993-1998” oraz zgromadziła materiał do „Bibliografii regionu częstochowskiego za lata 1999-2002”.

Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Górniczej opublikowała „Bibliografię książek o Dąbrowie Górniczej”.

Miejska Biblioteka Publiczna w Jaworznie wydała „Bibliografię wydawnictw zwartych o Jaworznie za lata 1961-2003”.

W formie kartoteki dostępna jest „Bibliografia powiatu raciborskiego : (druki zwarte, ciągle za rok 2002)”, opracowana w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Raciborzu.

Miejska Biblioteka Publiczna w Rudzie Śląskiej – wzorem lat ubiegłych - zgromadziła materiały do „Bibliografii adnotowanej książek o Rudzie Śląskiej za 2002 rok”, opublikowane przez Muzeum Miejskie w Rudzie Śląskiej w periodyku „Rocznik Muzealny”

Miejska Biblioteka Publiczna w Rybniku opracowała w formie zeszytowej „Wykaz posiadanych publikacji dotyczących Rybnika i powiatu rybnickiego, wydanych w latach 1990-2003”.

Działalność informacyjną o regionie uzupełniają inne formy, np. konkurs „Gliwice wczoraj, Gliwice dziś” (w MBP Gliwice), konkurs gwary śląskiej (w MBP Gliwice i w GBP Kornowac), prowadzenie zajęć z przedmiotu edukacja regionalna (w Książnicy Beskidzkiej) ; w jego ramach realizowany jest program „Ojcowski Dom Dziedzictwo Kulturowe”, adresowany do uczniów szkół średnich, studentów wydziałów humanistycznych oraz nauczycieli, prowadzących zajęcia z zakresu wychowania regionalnego.

W Działach Informacyjno-Bibliograficznych opracowane zostały zestawienia bibliograficzne na różne tematy (np. bezrobocie, efektywność zarządzania, giełda papierów wartościowych, malarstwo w poezji, alimenty itp.).

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom swoich użytkowników biblioteki tworzą bazy komputerowe (Cieszyn, Dąbrowa Górnicza, Katowice, Siewierz, Tychy), kartoteki dokumentów życia społecznego (Bielsko-Biała, Czeladź, Zabrze, Siewierz), kartoteki zawartości lokalnych periodyków (Bielsko-Biała, Dąbrowa Górnicza, Żywiec, Bestwina, Jaworze, Wilkowice), kartoteki biogramów ludzi związanych z regionem (Bielsko-Biała, Częstochowa, Gliwice, Zabrze). W wielu bibliotekach

prowadzone są kartoteki wycinków prasowych z czasopism lokalnych i regionalnych.

Pomocą przy tworzeniu kartotek regionalnych służył cykl warsztatów poświęcony tej tematyce, zorganizowany przez Bibliotekę Śląską, dla bibliotekarzy bibliotek powiatowych i wielkomiejskich woj. śląskiego.

Pozytywnym przykładem z roku ubiegłego jest utworzenie Gminnego Centrum Informacji przy GBP w Jasienicy (w pow. bielskim). Zorganizowano go ze środków Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Aktywizacji Zawodowej Absolwentów „pierwsza praca”. Otwarte 1.12.2003 r. Gminne Centrum Informacji wyposażono w 5 stanowisk komputerowych z dostępem do internetu, kserokopiarką, drukarką, faksem. Obsługą zajmują się stażyści (bezrobotni absolwenci wyższych uczelni). Centrum posiada podręczny księgozbiór, codzienną prasę. Ma ono ułatwiać mieszkańcom poszukiwanie pracy, zamieszczanie ogłoszeń w prasie, zakładanie własnej działalności gospodarczej, poszukiwanie materiałów na temat Unii Europejskiej i jej rynków pracy.

8.3. Inicjatywy wydawnicze bibliotek - własne, realizowane wspólnie z innymi instytucjami oraz organizacjami (wybrane przykłady)

Mimo skromnych środków budżetowych, bibliotekom z powodzeniem udaje się realizować cenne inicjatywy wydawnicze. Te skuteczne próby podejmują więc zarówno duże i prężne księżnice, jak i małe, skromne biblioteki. Niektóre wydawnictwa, to w pełni profesjonalne publikacje, urzekające pod względem edytorskim, inne zaś, to nieśmiałe próby utrwalenia tego, co ważne w danym momencie dla danej biblioteki. Na uwagę zasługuje też fakt, iż biblioteki publiczne korzystają z coraz bardziej nowoczesnych form wydawniczych. Wydawnictwa biblioteczne ukazują się więc nie tylko w trady-

cyjnych formach, ale też - coraz częściej - w formie materiałów elektronicznych.

Szeroki wachlarz bibliotecznych wydawnictw stanowią więc :

- kolejne tomy bibliografii regionalnych (np. Książnica Beskidzka w Bielsku Białej, MBP w Tychach)
- materiały posesyjne (np. MBP w Sosnowcu I Sesja Zagłębiowska)
- katalogi wystaw (np. MBP w Gliwicach – V Międzynarodowy Konkurs Graficzny na Ekslibris)
- publikacje czasopiśmienne (np. „Raptularz” – MBP w Dąbrowie Górniczej)
- tomiki poezji.
- wydawnictwa pokonkursowe („Moje Miasto Cieszyn – MBP w Cieszynie)
- wydawnictwa okolicznościowe (foldery, zaproszenia, ulotki, katalogi, informatory – np. „Sówka Edukatora” – MBP w Jastrzębiu Zdroju)
- antologie („Góry moje, góry – antologia prac dzieci śląskich bibliotek publicznych” – Biblioteka Śląska w Katowicach)
- wydawnictwa informacyjne na CD-room (MBP w Katowicach)
- kalendaria rocznic i wydarzeń (np. MBP w Bytomiu)
- monografie (MBP w Lublińcu – Monografia miasta”)

Jednakże należy podkreślić, że biblioteki rzadko usiłują realizować owe cenne inicjatywy wydawnicze własnymi siłami. Zwykle więc są one finansowane przez lokalne samorządy, fundacje, prywatnych sponsorów oraz inne instytucje. Te swoje (niekiedy bardzo zaskakujące) fuzje są dziś niezbędnym czynnikiem decydującym o realizacji danej inicjatywy wydawniczej.

**Najciekawsze inicjatywy wydawnicze zrealizowane
w 2003 r. przez biblioteki województwa śląskiego :**

Nazwa biblioteki	wydawnictwo	opis	Instytucje uczestniczące w danym projekcie
1. Książnica Be-skidzka w Bielsku Białej	Bibliografia woje-wództwa bielskie-go za lata 1993-1994.	Kontynuacja	
2. Miejska Biblio-tekta Publiczna w Dąbrowie Górniczej	„Raptularz Kultu-ralny”	Bezpłatny kwar-talnik dla miesz-kańców miasta, opisujący życie kulturalne w Dąbrowie Górni-czej, historię miasta, przed-stawia sylwetki osób związanych z regionem. Wy-dawnictwo bo-gato ilustrowane z kolorową wkładką	Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej
3. MBP w Jastrzę-biu Zdroju	„Moja Biblioteka czyli rzecz o rocz-nicy jastrzębskiej książnicy”. „Jastrząb”	Wydawnictwo okolicznościowe z okazji jubile-uszu 55-lecia Biblioteki, będą-ce zbiorem prac dzieci – laure-atów międzys-kolnego konkur-su literackiego Dwutygodnik miejski wszystko o mieście	Dofinansowa-nie - Urząd Miasta

	„Eurosaurus”	Periodyk –(8 numerów) Prezentacja krajów tworzących Unię Europejską (kultura, zwyczaj, ilustracje z wystaw bibliotecznych)	Grant – Fundusze Phare’2000
4. Biblioteka Publiczna w Częstochowie	„Aleje – 3”	To ukazujący się od lat starannie wydany kwartalnik kulturalny	
5. MBP w Sosnowcu	„Pisarze i badacze literatury w Zagłębiu Dąbrowskim. Słownik biobibliograficzny” „Literackie Zagłębie”	Słownik jest pierwszym bardzo obszernym kompendium wiedzy o życiu i twórczości pisarzy i badaczy lit. związanych z regionem. Materiały po I Sesji Zagłębiowskiej. Książka zawiera szkice poświęcone twórczości Leona Kruczkowskiego, Emila Zegadłowicza i innych wybitnych pisarzy związanych z regionem.	Pod patronatem Prezydenta Miasta
6. MBP w Katowicach	„Nowości Dzieśiątki”, „Brynowska Ósemka”	Miesięczniki MBP prezentujące życie	UM Katowice

		Filii – recenzje ciekawych nowości, informacje o spotkaniach autorskich i terminy imprez Filii – recenzje ciekawych nowości, informacje o spotkaniach autorskich i terminy imprez Filii – recenzje ciekawych nowości, informacje o spotkaniach autorskich i terminy imprez	
	„Unia Europejska : wybór literatury za lata 1998 – 2001 ”	Effekt ogólnopolskiej kampanii przed referendum europejskim. MBP w Katowicach bardzo aktywnie się włączyła w owe działania. Publikacja jest kontynuacją dwóch poprzednich edycji. Nakład broszury - 300 egz, zawiera ona 2987 opisów. Przygotowano też wzbogaconą wersję elektroniczną – materiał na płycie CD – nakład 500 egz.	Dodatkowe środki – projekt unijny na realizację projektu „Porozmawiajmy o Europie”

		Wydawnictwo nieodpłatnie udostępnia się szkołom, bibliotekom i zainteresowanym osobom.	
7. Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach	Katalog Wystawy – V Międzynarodowy Konkurs Graficzny na Ekstlibris	Niezwykłe starannie wydana kilkusetstronicowa publikacja. Nakład- 500 egz.	Patronat Honorowy – Prezydent Miasta Gliwice
8. Miejska Biblioteka Publiczna w Bytomiu	„Aves” – pismo literackie	Kolejny – 13 już numer pisma literackiego	
9. MBP w Lublińcu	„Lubliniec – z dziejów miasta na Górnym Śląsku”	450 stronicowa monografia miasta	Urząd Miasta w Lublińcu
10. MBP w Rudzie Śląskiej	Rocznik Muzealny	Profesjonalna publikacja	Muzeum Miejskie w Rudzie Śląskiej
11. MBP w Ustroiniu	Kalendarzyk informacyjno - reklamowy	Ciekawa propozycja, profesjonalne wykonanie	
12. MBP w Cieszynie	„Komunikacja bez granic”	Tomik zawierający prace laureatów międzynarodowego konkursu literacko – plastycznego dla dzieci	Dofinansowanie ze środków UE
	„Przewodnik po bibliotekach publicznych Śląska Cieszyńskiego. Obszar przygraniczny”	Dobra pod względem edytorskim pozycja prezentująca działalność bibliotek po obu stronach Olzy (+ kolorowe fotografie)	Dofinansowanie - Samorząd Województwa Śląskiego

13. Biblioteka Publiczna Gminy Kłobuck	„Zeszyty Długoszowskie”	Pierwszy numer	Wspólnie z Ponadregionalnym Stowarzyszeniem Edukacyjnym
14. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Łazach	„Terapia przez sztukę”	Katalog i folder	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Klub Twórczości Plastycznej
15. Gminna Biblioteka Publiczna w Bestwinie	„Kościoły, krzyże i kapliczki przydrożne naszej gminy”	Publikacja konkursowa – nakład 300 egz. Wydawnictwo trafiło do wszystkich szkół, bibliotek, muzeów i innych instytucji w Gminie	Sponsor prywatny

9. FINANSE

Budżet samorządowych bibliotek publicznych wynosił w 2003 roku ogółem 92.499.309 zł, w tym:

- w powiatach ziemskich – 32.884.945 zł dla 499 placówek (bibliotek i filii)
- w powiatach grodzkich – 59.614.364 zł dla 326 placówek (bibliotek i filii)

Średni nakład na 1 placówkę w województwie śląskim wyniósł 112.120 zł

- w powiatach ziemskich – 65.902 zł
- w powiatach grodzkich – 182.866 zł

W omawianych danych wzięto pod uwagę 825 bibliotek i filii, bowiem nie uwzględniono budżetu Biblioteki Śląskiej

oraz bibliotek działających w strukturze ośrodka (domu) kultury lub innej instytucji, w których budżet biblioteki nie został wydzielony.

Od lat nie ulega zmianie znaczna różnica pomiędzy średnimi nakładami na 1 placówkę w powiatach grodzkich, a nakładami w powiatach ziemskich; tym samym biblioteki w powiatach ziemskich nadal borykają się z o wiele trudniejszymi warunkami materialnymi.

Poniższa tabela obrazuje strukturę budżetów bibliotek w 2003 roku w porównaniu z rokiem 2002.

STRUKTURA BUDŻETÓW samorządowych bibliotek publicznych

Biblioteki	Rok	Budżet ogółem (zł)	Koszty utrzymania (zł)	Koszty % budżetu	Zakup zbiorów (zł)	Zakup % budżetu	Prenumerata (zł)	Prenumerata % budżetu	Dochody (zł)	Dochody % budżetu
Powiaty ziemskie	2002	31 250 442	3 509 824	11,2	2 058 708	6,6	445 229	1,4	746 873	2,4
	2003	32 884 945	3 456 283	10,5	2 333 325	7,1	466 669	1,4	775 597	2,4
Powiaty grodzkie	2002	58 638 997	9 338 619	15,9	3 346 513	5,7	829 288	1,4	2 270 798	3,9
	2003	59 614 364	10 538 094	17,7	2 986 628	5,0	830 600	1,4	2 476 027	4,2
Ogółem woj. śląskie	2002	89 889 439	12 848 443	14,3	5 405 221	6,0	1 274 517	1,4	3 017 671	3,4
	2003	92 499 309	13 994 377	15,1	5 319 953	5,8	1 297 269	1,4	3 251 624	3,5

Dochody bibliotek publicznych wzrosły o 233.953 zł i stanowiły 3,5% budżetów ogółem. Biblioteki pozyskiwały je poprzez usługi kserograficzne, introligatorskie, internetowe, wynajem lokali, prowizje bankowe, zwrot kosztów upomnień, kary za przetrzymywanie książek.

Środki na zakup zbiorów w porównaniu z 2002 rokiem, niestety zmniejszył się o 85.268 zł i stanowiły 5,8% budżetów ogółem, natomiast prenumerata czasopism zwiększyła się o 22.752 zł, stanowiąc 1,4% budżetów ogółem. Nadal obserwuje się brak środków na zaprenumerowanie choćby jednego czasopisma w kilku bibliotekach spośród placówek podających dane o budżecie.

Koszty utrzymania bibliotek, czyli wydatki na czynsz, energię, gaz, telefon, wodę itp. stanowiły 15,1% budżetów. Poniżej zamieszczono tabelę, która ilustruje porównanie budżetów bibliotek w 2002 i 2003 roku oraz ich procent wzrostu po uwzględnieniu inflacji za 2003 rok.

Biblioteki	Budżety bibliotek w zł		% wzrostu po uwzględnieniu inflacji za 2003 r. w wysokości 0,8 % (wg danych US)
	2002	2003	
Powiaty ziemskie	31 250 442	32 884 945	4,43
Powiaty grodzkie	58 638 997	59 614 364	0,86
Ogółem woj. śląskie	89 889 439	92 499 309	2,10

Budżet bibliotek w 2003 roku w województwie śląskim zwiększył się o 2.609.870 zł w porównaniu z rokiem 2002, w tym:

- w bibliotekach powiatów grodzkich budżety były większe o 975.367 zł
- w bibliotekach powiatów ziemskich budżety były większe o 1.634.503 zł

W większości bibliotek obserwuje się niekorzystną sytuację finansową. Przyznawane budżety często nie odpowiadają realnym potrzebom związanym z zakupami zbiorów, modernizacją czy komputeryzacją procesów bibliotecznych. Jest to tym bardziej niepokojące, że w efekcie ogranicza się w ten sposób możliwości rozwoju i zdobywania niezbędnej dziś wiedzy konkretnym, lokalnym społecznościom. Nieliczne z bibliotek województwa śląskiego otrzymały w 2003 roku środki finansowe z różnych źródeł, w tym granty (uwzględniono te biblioteki, które podały informacje).

Oto przykłady kilku z nich:

- **Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej** uzyskała dotacje Urzędu Komitetu Informacji Europejskiej na działalność Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej – 81.220 zł; dotacje Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej „Książka Ekologiczna” – 5.000 zł; dotację NBP „Z Ekonomią na Ty” – 5.000 zł; dotację Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej „Akcja lato” – 4.500 zł; dotację PFRON „Zobaczmy siebie” – 15.000 zł; dotację Wojewody Śląskiego (za pośrednictwem Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej) na bieżącą działalność instytucji kultury przyjętych przez samorządy w roku 1999 – 303.408 zł; dotację Powiatu Ziemskiego Bielskiego (za pośrednictwem Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej) na realizację zadań biblioteki powiatowej przez Książnicę Beskidzką – 180.000 zł
- **Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Górniczej** zrealizowała przedsięwzięcie „Giełda na trawie czyli Wakacyjna Szkoła Młodych Maklerów” dzięki wsparciu programu Edukacji Ekonomicznej NBP na projekt upowszechniający wiedzę ekonomiczną pod nazwą „Wakacje z Ekonomią na Ty” – 5.000 zł
- **Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach** uzyskała z Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach na realizację V Międzynarodowego Konkursu Graficznego na Ekslibris Gliwice 2003 – 3.900 zł; z NBP na realizację konkursu ekonomicznego „Wakacje z Ekonomią na Ty” – 5.000 zł

- **Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu Zdroju** pozyskała dodatkowe środki finansowe z Funduszu Małych Projektów Phare CBC 2000 Projekt „Europejskie Oblicza Kultury” – 13.909 EURO; refundację z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – 14.420 zł; darowiznę ze Stowarzyszenia Przyjaciół MBP w Jastrzębiu Zdroju – 17.918 zł
- **Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach** pozyskała ze środków Unii Europejskiej na projekt „Europejskie Abecadło” – 36 000 EURO oraz na projekt Porozmawiajmy o Europie – 7 395 EURO; dotację z Miejskiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 38 722 zł
- **Miejska Biblioteka Publiczna w Kaletach** pozyskała środki z Funduszu ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 1011 zł
- **Miejska Biblioteka Publiczna w Świętochłowicach** dzięki pomocy finansowej Stowarzyszenia Przyjaciół MBP zakupiła kserokopiarkę oraz środki te pozwoliły na dofinansowanie prenumeraty czasopism i zakupu książek
- **Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach** uzyskała dotację z Ministerstwa Kultury na dofinansowanie XXX Tyskich Spotkań Teatralnych – 10.000 zł
- **Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Łazach** pozyskała środki z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na realizację programu z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi – 2.450 zł
- **Gminna Biblioteka Publiczna w Lubomi** otrzymała środki z Funduszu ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 1.000 zł
- **Gminna Biblioteka Publiczna w Przyrowie** otrzymała grant MGPIPS na dofinansowanie projektu utworzenia Gminnego Centrum Informacji w ramach Programu Aktywizacji Zawodowej Absolwentów „Pierwsza Praca” – 51.000 zł
- **Gminna Biblioteka Publiczna w Ujsolach** otrzymała dotację Rad Sołeckich na zakup książek - 1.000 zł; grant z Fundacji

Wspomaganie Wsi na realizację konkursu „Pożyteczne Ferie”
– 1.600 zł

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W piątym roku działania bibliotek publicznych w obrębie nowego województwa śląskiego, nie zanotowano zmian w liczbie bibliotek i filii. Sieć biblioteczna pozostała na poziomie 2002 r. i liczyła 845 placówek.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 placówkę biblioteczną (5 586) była mniejsza niż w 2002 r. (5 721), a wynika to stąd, że mniejsza jest liczba mieszkańców województwa.

Jednak nadal w kilku miastach woj. śląskiego, wskaźniki liczby mieszkańców na 1 placówkę są znacznie wyższe: w Żywcu – 15 993, w Bytomiu – 15 958, Sosnowcu – 10 472, Knurowie – 10 056.

Przypomnieć należy, że zalecenia IFLA-UNESCO w zakresie wielkości rejonu obsługi przez jednostkę biblioteczną przewidują ok. 3,5 tys. mieszkańców, co gwarantuje dobry dostęp do bibliotek potencjalnym użytkownikom.

Z dużym niepokojem należy odnieść się do braku postępu w tworzeniu bibliotek powiatowych. W pięciu powiatach nie powołano bibliotek tego szczebla.

Na koniec 2003 r., biblioteki woj. śląskiego dysponowały 16 749 001 wol. książek i czasopism oprawnych. Zasób ten zwiększył się realnie jedynie o 4 991 wol. w całym województwie. Zaznaczyć też trzeba, że w ub. roku wycofano znaczną liczbę książek, m.in. w wyniku selekcji zbiorów zdezaktualizowanych, nieprzydatnych.

W 2003 r. na 1 mieszkańca województwa wydano z funduszy samorządowych 1,16 zł na zakup książek, a na 1 czytelnika – 5 zł. Zasobność zbiorów bibliotek tj. liczba woluminów na 100 mieszkańców - 350, zbliża się do średniej krajowej.

Liczba czytelników w ub. roku wzrosła o 10 499, tak więc zanotowano 1 % wzrostu w stosunku do liczby czytelników w 2002 r.

Wzrost zasięgu czytelnictwa (23 % liczby mieszkańców), a także rosnąca aktywność czytelników (503 wypożyczenia na 100 mieszkańców), jest pozytywnym zjawiskiem, obserwowanym w województwie od kilku lat.

Zważywszy, że prawie 42 % ogólnej liczby czytelników to dzieci i młodzież do lat 19, należy mieć nadzieję, iż ich nawyki czytelnicze wyrobione w wieku szkolnym, będą trwałe w życiu dorosłym.

Zauważa się też zwiększone uczestnictwo w korzystaniu z usług bibliotek, osób w wieku 25-44 lata, a więc teoretycznie aktywnych zawodowo. Potrzeba, a wręcz konieczność permanentnego dokształcania się, często zdobywanie innego zawodu (w przypadku utraty pracy), ma też przełożenie na liczbę czytelników poszukujących odpowiedniej literatury.

Warto zwrócić jeszcze uwagę na systematyczny postęp w procesach komputeryzacji; w 2002 r. komputeryzację prowadziły 102 biblioteki, w 2003 r. było ich 116. Jednakże w odniesieniu do całej sieci bibliotek i filii, procesy automatyzacji, informatyzacji, umożliwianie dostępu do internetu są daleko niewystarczające.

Podobnie jak w latach poprzednich porównano sytuację bibliotek publicznych naszego województwa z sytuacją bibliotek w kraju wykorzystując dane zawarte w opracowaniu Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej „Biblioteki publiczne w liczbach 2002”.

W poniższych tabelach porównano wybrane wskaźniki w zakresie:

- 1) bazy materialno-organizacyjnej
- 2) obciążenia usługami
- 3) efektywności

Wskaźniki bazy materialno-organizacyjnej

Lp.	WSKAŹNIKI	woj. śląskie 2003	Polska *
1	Liczba mieszkańców na 1 placówkę	5 586	4 351
2	Powierzchnia użytkowa na 100 mieszk.	2,6	2,4
3	Miejsce w czytelnich na 100 mieszk.	0,2	0,3
4	Liczba woluminów na 100 mieszk.	350	352
5	Zakup książek na 100 mieszk. ze środków samorządowych	6	5,2

* Wskaźniki ogólnopolskie wg danych za 2002 r. zaczerpnięto z publikacji BN: Biblioteki publiczne w liczbach 2002, Warszawa 2003.

Wskaźniki obciążenia usługami

Lp.	WSKAŹNIKI	woj. śląskie 2003	Polska *
1	Liczba czytelników na 1 placówkę	1 297	830
2	Liczba czytelników na 1 m ²	8,8	8,0
3	Liczba czytelników na 1 pracownika	512	423
4	Liczba wypożyczeń ¹⁾ na zewnątrz na 1 pracownika ²⁾	11 106	8 513
5	Liczba udostępnień ¹⁾ na 1 miejsce w czytelni	514	386

¹⁾ książek, czasopism i zbiorów specjalnych

²⁾ pracownicy merytoryczni pełno i niepełnozatrudnieni

Wskaźniki efektywności

Lp.	WSKAŹNIKI	woj. śląskie 2003	Polska *
1	Liczba czytelników na 100 mieszkańców	23	19,3
2	Liczba wypożyczeń ³⁾ na zewnątrz na 100 mieszk.	503	389
3	Liczba wypożyczeń ³⁾ na jedn. inwentarową	1,36	1,1
4	Liczba udostępnień ³⁾ w czytelniach na 100 mieszk.	113	115
5	Liczba wypożyczeń ³⁾ na zewnątrz na 1 czytelnika	21,67	20,1

³⁾ udostępnienia i wypożyczenia razem ze zbiorami specjalnymi

Analiza powyższych danych, wskazuje na utrzymujące się nadal wyższe od krajowych, wskaźniki obciążenia usługami i mniej korzystne wskaźniki bazy materialnej. Wyższe od średnich krajowych są wskaźniki efektywności pracy bibliotek.

Na 1 placówkę w województwie śląskim przypadało o 467 czytelników i o 1 235 mieszkańców więcej niż w kraju. 1 pracownik obsługiwał o 89 czytelników więcej. Na 1 pracownika przypadało też o 2 593 więcej wypożyczeń.

Ocena stanu i działalności bibliotek publicznych województwa śląskiego w świetle średnich wskaźników i wyników pracy bibliotek w kraju oraz w świetle zaleceń IFLA-UNESCO potwierdza konieczność:

- utrzymania sieci bibliotecznej w wielkości nie mniejszej niż obecnie, a nawet jej rozbudowy, tam gdzie to niezbędne (zalecenia IFLA: 3500 - mieszkańców na 1 jednostkę biblioteczną)

- starań o znacznie lepsze zaopatrzenie bibliotek w nowości, przy uwzględnieniu permanentnej selekcji (zalecenia IFLA: zakup nowości 25-30 wol./100 mieszkańców)
- zapewnienia bibliotekom odpowiednich zestawów czasopism i gazet (zalecenia IFLA : 10 tytułów na 1000 mieszkańców)
- zapewnienia większych, lepiej wyposażonych lokali (zalecenia IFLA: 5,6 m² na 100 mieszkańców)
- przyjęcie jako standardu zaleceń IFLA w zakresie komputeryzacji: 1 stanowisko robocze z dostępem do Internetu na 5000 mieszkańców
- przestrzegania przez samorządy prawa dotyczącego bibliotek publicznych w tym prowadzenie bibliotek jako samodzielnych instytucji kultury, zakończenie procesu powoływania bibliotek powiatowych.

Jednocześnie z satysfakcją należy podkreślić fakt podejmowania przez większość bibliotek wielostronnych działań, które świadczą, że biblioteki stają się ośrodkami wszechstronnej informacji, kultury, edukacji, miejscami aktywizacji środowisk lokalnych.

Adresy poczty elektronicznej bibliotek publicznych woj. śląskiego

Biblioteki gminne:

Bestwina	gbpbestwina@poczta.onet.pl
Boronów GOK	gokboronow@wp.pl
Buczkowice	biblioteka.bce@interia.pl
Chełm Śl.	gbpchelmsl@wp.pl
Gierałtówce	gbp44186@poczta.onet.pl
Goczałkowice Zdrój	bibliotekagoczałkowiczdroj@neostrada.pl
Jasienica	gbp@jasienica.pl
Godów	biblioteka.golkowice@wp.pl
Kochanowice	biblioteka-kochanowice@go2.pl
Kozy	gbpkozy@o2.pl
Lipowa	irenazych@interia.pl
Lyski	gbp-lyski@op.pl
Miedźna	biblioteka@miedzna.neostrada.pl
Mierzęcie	gbpmce@xl.wp.pl
Nędza	bibliotekanedza@xl.wp.pl
Ormontowice	GDKiBOrn@interia.pl
Pawłowice	gbppawlowice@wp.pl
Rudziniec	bibrudziniec@wp.pl
Suszec	biblioteka@gok-suszec.iap.pl (GOK)
Tworóg	bibliotekatworog@poczta.onet.pl
Węgierska Górka	wegierska-gorka@opg.pl
Wilkowice	gbpwilkowice@op.pl
Wręczyca Wielka	gok@poczta.onet.pl (GOK)
Zbrosławice	biblioteka@zbroslawice.pl
Zebrzydowice	bibliotekazebrz@wp.pl

Miejsko-gminne:

Blachownia	biblblach@interia.pl
Czechowice-Dziedzice	mbpczdz@um.bielsko.pl
Czerwionka – Leszczyny	biblioteka-cl@wp.pl
Łazy	biblazy@boo.pl
Ogrodzieniec	biblioteka@ogrodzieniec.pl
Pszczyna	mbp@pszczyna.pl
Siewierz	biblsrz@poczta.onet.pl
Strumiń	biblioteka_publiczna_strumien@adres.pl

Biblioteki miejskie:

Będzin	mipbpbbedzin@alpha.net.pl
Bielsko-Biała	biblioteka@mail.um.bielsko.pl
Bytom	sysop@biblioteka.bytom.pl
Chorzów	mbp_chorzow@interia.pl
Cieszyn	biblioteka@um.cieszyn.pl
Czeladź	mbpczeladz@alpha.net.pl
Częstochowa	bpiwb@wp.pl
Dąbrowa Górnicza	biblioteka@mbp.dabrowa.pl
Gliwice	mbpgliwice@interia.pl
Imielin	biblioteka@imielin.pl
Jastrzębie Zdrój	bibljz@ka.onet.pl
Jaworzno	biblioteka@jaworzno.iap.pl
Katowice	mbpkatowice@poczta.neostrada.pl
Łędziny	biblioteka@o2.pl ; biblioteka@tlen.pl
Lubliniec	mbp@lubliniec.pl
Mikołów	biblioteka@bibliotekamikolow.pl
Mysłowice	mbp@mbpmyslowice.binet.pl
Myszków	biblioteka_myszkow@go2.pl
Pszów	bibliotekapszow@op.pl
Pyskowice	biblioteka@pvskowice.pl
Racibórz	biblrac@poczta.onet.pl
Ruda Śl.	bibl@ruda-sl.pl
Rybnik	sekretariat@biblioteka.rvbnik.pl
Rydułtowy	biblioteka_rydułtowy@poczta.onet.pl
Siemianowice Śl.	mbp_siemianowice@pro.onet.pl
Sosnowiec	mbpsosnowiec@alpha.net.pl
Szczyrk	mok5@poczta.onet.pl (Miejski Ośrodek Kultury)
Tarnowskie Góry	biblioteka@powernet.com.pl
Tychy	biblioteka@tvchy.org.pl
Ustroń	biblioteka@ustron.pl
Wisła	biblioteka@wisla.pl
Wodzisław Śląski	mipbpws@wp.pl
Zabrze	mbpz@wp.pl
Zawiercie	bibliotekazawiercie@pro.onet.pl
Żory	mbp@poczta.biblioteka.zory.pl
Żywiec	biblioteka@zywiec.pl ; bib.sam@zywiec.pl

Strony www:

Biblioteki gminne:

Bestwina	http://gbpbestwina.w.interia.pl
Buczkowice	http://republika.pl/goksirbuczkowice
Gierałtowiec	http://gbp44186.republika.pl
Lipowa	www.ug-lipowa.com/index.php?lipowa=biblioteka
Ornontowice	www.ornontowice.pl (strona UG w Ornontowicach)
Suszec	www.gok-suszec.iaw.pl (strona GOK Suszec)

Biblioteki miejsko-gminne:

Czechowice-Dziedzice	www.um.bielsko.pl/mbpczdz
Łazy	www.bpmiglazy.booo.pl

Biblioteki miejskie:

Bielsko-Biała	www.ksiaznica.bielsko.pl
Bytom	www.biblioteka.bytom.pl
Cieszyn	www.biblioteka.cieszyn.pl
Częstochowa	www.biblioteka.czyst.pl
Dąbrowa Górnicza	www.biblioteka.dabrowa.pl
Jastrzębie Zdrój	http://www.jasnet.pl/jastrzebie/mbp/index.html
Jaworzno	www.biblioteka.jaworzno.iap.pl
Katowice	www.mbpkatowice.ncostrada.pl
Łódź	http://www.ledziny.pl/biblioteki.htm
Lubliniec	www.mbp.lubliniec.net
Mikołów	www.bibliotekamikolow.pl
Mysłowice	www.mbpmyslowice.binet.pl
Pyskowice	www.pyskowice.pl
Racibórz	www.biblioteka.a4.pl
Ruda Śląska	www.ruda-sl.pl/~bibl/
Rybnik	www.biblioteka.rybnik.pl
Siemianowice Śl.	www.um.siemianowice.pl/biblioteka.htm
Tarnowskie Góry	www.kultura.powernet.com.pl/~biblioteka/
Tychy	www.tychy.org.pl/biblioteka
Ustroń	www.ustron.pl/ustron/biblio/biblio.htm
Żory	www.biblioteka.zory.pl

